RUDOLF STEINER

TREPTE PREMERGĂTOARE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA

GA 152

Zece conferinţe ţinute în diferite oraşe,
în anii 1913 şi 1914

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 5

I ŞTIINŢA OCULTĂ ŞI DEZVOLTAREA OCULTĂ. INIŢIEREA 9

II CHRISTOS PE VREMEA MISTERIULUI DE PE GOLGOTA. CHRISTOS ÎN SECOLUL al XX-lea 33

III IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA 52

Prima conferinţă 52

IV IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA 68

A doua conferinţă 68

V CALEA LUI CHRISTOS DE-A LUNGUL 82

SECOLELOR 82

VI CELE TREI TREPTE SPIRITUALE PREMERGĂTOARE ALE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA 99

VII IMPULSUL LUI CHRISTOS ÎN FIINŢA TEMPORALĂ ŞI ACŢIUNEA SA ÎN OM 109

VIII SPIRITUL LUI CHRISTOS ŞI LEGĂTURA SA CU DEZVOLTAREA CONŞTIENŢEI 129

IX PROGRESUL ÎN CUNOAŞTEREA LUI CHRISTOS. EVANGHELIA A CINCEA 145

X CELE PATRU JERTFE ALE LUI CHRISTOS. 163

CELE TREI TREPTE PREMERGĂTOARE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA.....163
NOTE.....182

CUPRINS PE LARG

I. ŞTIINŢA OCULTĂ ŞI DEZVOLTAREA OCULTĂ. INIŢIEREA — Londra, 1 mai 1913

Legătura între vii şi morţi. Influenţa impulsurilor luciferice şi ahrimanice. Configurarea unui viitor organ fizic pentru amintirea încarnărilor precedente. Dezvoltarea ocultă a omului actual: 1. Constituirea puterii lăuntrice a gândirii prin meditaţie; 2. Pătrunderea meditaţiei cu puterea sentimentului; 3. Pătrunderea meditaţiei cu impulsurile de voinţă

II. CHRISTOS PE VREMEA MISTERIULUI DE PE GOLGOTA. CHRISTOS ÎN SECOLUL AL XX-LEA — Londra, 2 mai 1913

Entitatea lui Iehova. Mihael, „Chipul lui Dumnezeu". Mihael şi alţi arhangheli ca inspiratori ai epocilor succesive. Legătura lui Christos cu destinul omenirii şi unirea sa cu evoluţia Pământului. Noua revelaţie mihaelică

III. IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA — Stuttgart, 18 mai 1913 (prima conferinţă)

Epoca trecută a lui Gabriel. Epoca mihaelică începând din ultima treime a secolului al XIX-lea. Înălţarea lui Mihael în ierarhia arhailor. Pătrunderea lumii spirituale în lumea simţurilor. Impulsul lui Mihael şi concepţia antroposofică despre lume.

IV. IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA — Stuttgart, 20 mai 1913 (a doua conferinţă)

Gândirea ştiinţifică în epoca trecută a lui Gabriel. Trezirea unei înţelegeri pentru spiritual în noua epocă a lui Mihael. Coborârea lui Christos pe Pământ pentru a trece

prin poarta morţii. Înălţarea lui Mihael de la mesager al lui Iahve la mesager al lui Christos, de la Spirit al poporului la Spirit al timpului.

V. CALEA LUI CHRISTOS DE-A LUNGUL SECOLELOR — Copenhaga, 14 octombrie 1913

Epoca postatlanteeană. Acţiunea trupului eteric în epoca protohindusă, a trupului senzitiv în cea protopersană, a sufletului senzitiv în cea egipteano-caldeeană, a sufletului înţelegerii în epoca greco-latină şi a sufletului conştienţei în epoca actuală. Căutarea lui Christos. Viziunea viitoare a lui Christos ca entitate eterică. Christos ca sfătuitor şi prieten al omului.

VI. CELE TREI TREPTE SPIRITUALE PREMERGĂTOARE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA — Stuttgart, 5 martie 1914

Tripla unire a lui Christos cu omenirea înainte de Misteriul de pe Golgota prin tripla Sa pătrundere în fiinţa spirituală care s-a născut ulterior drept copilul Iisus nathanic: pentru reglarea experienţelor senzoriale în perioada lemuriană; pentru reglarea forţelor vitale la începutul perioadei atlanteene; pentru reglarea puterilor sufleteşti la sfârşitul perioadei atlanteene. Acţiunea impulsului lui Christos în lumea fizică şi în evoluţia omenirii.

VII. IMPULSUL LUI CHRISTOS ÎN FIINŢA TEMPORALĂ ŞI ACŢIUNEA SA ÎN OM — Pforzheim, 7 martie 1914

Treptele spirituale premergătoare Misteriului de pe Golgota. Cele trei trepte. Perioada lemuriană. Începutul perioadei atlanteene. Sfârşitul perioadei atlanteene.

Misteriul de pe Golgota. Revărsarea viitoare a impulsului lui Christos în puterea de amintire a omului. Îndepărtarea pericolului devenirii haotice a amintirii prin impulsul lui Christos.

VIII. SPIRITUL LUI CHRISTOS ŞI LEGĂTURA SA CU DEZVOLTAREA CONŞTIENŢEI — München, 30 martie 1914

Cele trei trepte premergătoare evenimentului de pe Golgota. Tripla pătrundere a fiinţei îngereşti care s-a întrupat ulterior ca Iisus nathanic cu impulsul lui Christos. Acţiunea lui Christos în istoria omenirii. Constantin şi Maxenţiu. Fecioara din Orlans. Retrospectiva lui Ahasver în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea. Mişcarea antroposofică şi puterile conducătoare ale timpului.

IX. PROGRESUL ÎN CUNOAŞTEREA LUI CHRISTOS. EVANGHELIA A CINCEA — Paris, 27 mai 1914

Cele trei trepte premergătoare Misteriului de pe Golgota. Întruparea lui Christos în Iisus din Nazaret. Trei epoci în dezvoltarea lui Iisus din Nazaret legate de vieţuirea a trei mari dureri. Convorbirea lui Iisus cu mama Sa adoptivă; expirarea Eului lui Zarathustra. Necesitatea unei cunoaşteri conştiente a lui Christos în prezent şi viitor.

X. CELE PATRU JERTFE ALE LUI CHRISTOS. CELE TREI TREPTE PREMERGĂTOARE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA — Basel, 1 iunie 1914

Necesitatea dobândirii unei noi cunoaşteri a lui Christos şi educarea altruismului. Ştiinţa spiritului ca şcoală a altruismului pentru viaţa intelectuală şi morală a omenirii. Adevărata înţelegere a Misteriului de pe Golgota.

I ŞTIINŢA OCULTĂ ŞI DEZVOLTAREA OCULTĂ. INIŢIEREA

Londra, 1 mai 1913

Am satisfacţia profundă de a-i saluta astăzi pe prietenii noştri în această sală, unde vin pentru prima oară. Regret că nu mă pot adresa în propria dumneavoastră limbă. Pentru a remedia această dificultate, prietenul nostru baronul Walleen va traduce cele spuse de mie, frază cu frază, iar mâine voi vorbi neîntrerupt, după care baronul Walleen va avea bunătatea să rezume conferinţa mea în limba engleză.

Dragii noştri prieteni de aici, care ne-au vizitat de nenumărate ori pe continent, au înnodat strâns legăturile cele mai frumoase între prietenii noştri de această parte a Canalului Mânecii cu cei din cealaltă parte. Frumoasa clădire în care ne aflăm arată, evident, fervoarea profundă cu care prietenii din această ţară [Nota 1] îşi reunesc eforturile cu ale noastre pentru a lucra în sensul răspândirii antroposofiei. În ceea ce-i priveşte pe cei de pe continent, care se află aici în vizită la prietenii noştri englezi, sunt convins că ei resimt o bucurie sinceră de a afla în această ramură un cadru atât de propice pentru ceea ce este atât de scump inimii noastre, pentru ceea ce este profund înrădăcinat în sufletele noastre.

Cu acest sentiment intim şi profund al unităţii care este proprie antroposofiei şi care ar trebui să fie o trăsătură de unire între toţi oamenii, fără deosebire de rasă, culoare sau altele, cu acest sentiment permiteţi-mi să vă vorbesc astăzi pentru prima oară şi să vă adresez cel mai cordial salut al meu. Prietenia pe care am găsit-o la fiinţele care, animate de un entuziasm atât de profund, s-au

angajat la această sarcină ar trebui să fie o garanţie solidă pentru viitorul activităţii pe care trebuie să o desfăşurăm.

Subiectul care trebuie să ne preocupe astăzi ne introduce de la început într-un domeniu comun omenirii întregi, făcând abstracţie de orice diferenţă.

Va trebui să vorbim mai întâi despre cele la care aspiră omul: este vorba aici de un domeniu pe care nu-l poate descrie nicio limbă omenească în adevărata sa formă, ci numai limbajul gândului, în forma sa originară, anume domeniul ştiinţei oculte.

Omul are, prin natura sa, capacităţi care îi permit nu numai să aspire la cunoaşterea ocultă, ci şi să ajungă la ea. Cunoaşterea ocultă are pentru Univers o importanţă mai mare decât pentru sufletul omenesc. În lumea care ne înconjoară putem distinge substanţe şi materii diferite, care servesc acestei lumi la exprimarea diversităţii fenomenelor şi manifestărilor sale. Originea oricărei creaturi, a tot ceea ce se află pe Pământ şi în lume se află în acest principiu originar pe care vorbirea omenească este aproape neputincioasă de a-l reda. Dar în lumea fizică substanţele pământ, apă, aer, foc, eter etc. ilustrează modul în care s-a diversificat şi individualizat această sursă originară.

Akasha, acesta este numele uneia dintre substanţele cele mai subtile, care este încă accesibilă căutării omeneşti. Şi entităţile şi fenomenele care se revelează în substanţa akashică sunt cele mai subtile din toate cele care sunt accesibile omului. Ceea ce dobândeşte omul datorită ştiinţei oculte nu se depune numai în sufletul său, ci se întipăreşte şi în substanţa akashică a Universului. Atunci când dăm viaţă în sufletul nostru unui gând sau altul din ştiinţa ocultă, acest gând se înscrie imediat în substanţa akashică şi are importanţă pentru evoluţia generală a

lumii, pentru că substanţa akashică se impregnează astfel încât aceste întipăriri, care pot fi făcute de către omenire şi pe care noi le denumim ştiinţă ocultă, pot fi înscrise în substanţa akashică numai de către om, dintre toate entităţile care există în întregul Univers.

În timpul vieţii sale în lumea spirituală dintre moarte şi o nouă naştere omul trăieşte în această substanţă akashică, şi aceasta este o caracteristică pe care este bine să nu o uite.

Să presupunem că un clarvăzător, cu mijloacele de care dispune, poate intra în legătură cu sufletele oamenilor care trăiesc între moarte şi o nouă naştere; iată ce ar putea remarca el: un om care, în decursul actualului ciclu al evoluţiei terestre – în această privinţă în trecut era altfel – nu a fost niciodată capabil să trezească în el gânduri şi idei inspirate de ştiinţa spiritului, un astfel de om, deşi se află efectiv aici, nu poate fi observat şi nici văzut de către un suflet omenesc aflat între moarte şi o nouă naştere. Atunci când un om care trăieşte pe Pământ face să se nască în el o idee, un gând inspirat de ştiinţa spiritului, astfel încât să se poată înscrie în substanţa akashică, el devine vizibil pentru celelalte suflete care trăiesc între moarte şi o nouă naştere. Un clarvăzător care s-a pregătit cu răbdare să primească darul viziunii, intrând în raport cu sufletele care au trecut pragul, poate resimţi impresii tulburătoare. Vreau să vă dau un exemplu elocvent în această privinţă.

Un clarvăzător a găsit un om care, trecând pragul morţii, lăsase în urma sa o soţie pe care o iubea cu tandreţe şi copiii săi, pe care nu-i iubea mai puţin. Acest om şi familia sa erau oameni buni şi de treabă, dar nu aveau nicio tendinţă de a-şi hrăni sufletele cu cunoştinţe spirituale şi nici nu depăşiseră stadiul tradiţiilor religioase, care permit astăzi unor anumite suflete să se simtă legate de lumea

spirituală. Şi la un timp după ce a trecut de poarta morţii acest om şi-a spus: Am lăsat în urma mea pe Pământ pe iubita mea soţie şi pe iubiţii mei copii, care erau Soarele vieţii mele, dar privirea mea spirituală nu poate să-i atingă. Tot ceea ce am acum este amintirea timpului pe care l-am petrecut împreună cu ei pe Pământ.

Imaginea poate fi cu totul alta atunci când un suflet, care încă nu a părăsit Pământul, îşi formează gânduri şi idei spirituale limpezi şi puternice. Atunci când un alt suflet, care se află între moarte şi o nouă naştere, îşi coboară privirea asupra a ceea ce a lăsat în urma sa, el poate vedea cum trăieşte acest suflet în prezent, pentru că este un suflet a cărui viaţă se înscrie în substanţa akashică.

Atingem aici un punct care ne arată cum ne va învăţa antroposofia să depăşim prăpastia care-i separă pe aşa-numiţii vii de aşa-numiţii morţi. Şi încă de acum ne apare faptul că oamenii care au noţiuni spirituale pot fi sursa unei mari binecuvântări pentru aşa-numiţii morţi atunci când le oferă în gândire lectura adevărurilor ştiinţei spiritului. Atunci când în gândire – fie că aceasta se realizează cu voce tare sau în decursul unei lecturi personale – urmărim ideile şi conceptele ştiinţei spiritului şi avem în acelaşi timp sentimentul de a avea înaintea noastră mai mulţi răposaţi care ne ascultă în timp ce citim, atunci lectura noastră – prin faptul că astfel de gânduri se înscriu în substanţa akashică – va deveni întru totul realitate pentru ei. Şi, mai mult, această lectură poate fi de cea mai mare utilitate nu numai pentru aceia dintre răposaţi care au cultivat ştiinţa spiritului în timpul vieţii lor pământene, ci şi pentru aceia care nu s-au interesat de ea aici jos, pe Pământ.

Am putea să ne întrebăm atunci la ce foloseşte să faci o astfel de lectură morţilor, fiindcă, în orice caz, ei continuă

să trăiască în lumea spirituală. Mulţi oameni cred că este suficient să treci de pragul morţii pentru a afla tot ceea ce nu se poate atinge pe Pământ decât cu multă osteneală, practicând ştiinţa spiritului. Aceşti oameni cred, de asemenea, că este suficient să mori pentru a-ţi putea însuşi după moarte totalitatea ştiinţei oculte, pentru că atunci ne aflăm în lumea spirituală. Dar lucrurile nu stau câtuşi de puţin aşa.

Aşa cum pe Pământ există şi alte fiinţe decât oamenii, ca de exemplu animalele, care văd tot ceea ce vede şi omul datorită simţurilor sale, dar cărora le este imposibil să-şi formeze idei şi concepte despre ceea ce văd, tot astfel, sufletele care trăiesc în lumile suprasensibile văd entităţi şi fapte ale lumii spirituale superioare dar nu-şi pot face nicio idee şi niciun concept relativ la ele atât timp cât oamenii de pe Pământ nu înscriu aceste concepte şi idei în substanţa akashică.

Misiunea omului care trăieşte pe Pământ este departe de a fi lipsită de sens, fiind, dimpotrivă, plină de sens. Dacă Pământul nu ar fi fost niciodată locuit de suflete omeneşti, lumile spirituale ar fi continuat să existe, dar din aceste lumi spirituale nu ar fi provenit nicio ştiinţă ocultă. În cursul evoluţiei lumii, Pământul a ajuns într-un punct în care ştiinţa spiritului se poate dezvolta mulţumită unor entităţi spirituale organizate şi constituite aşa cum sunt oamenii pe Pământ. Şi ceea ce ştiinţa spiritului a permis să se încorporeze substanţei akashice nu s-ar fi găsit niciodată acolo, dacă această ştiinţă a spiritului nu ar fi existat pe Pământ.

Dacă încercăm să sondăm viaţa sufletului omului de pe Pământ, vom observa mai întâi că în epoca noastră s-a format obiceiul de a dobândi cunoştinţe în alte scopuri decât de a primi ştiinta spiritului. Această facultate de

învăţare, care este o facultate specific umană, a fost consacrată dobândirii de cunoştinle care îşi trag existenţa de la simţuri şi din intelect, care este legat de creierul omenesc. Cunoaşterea se prezintă deci sub un dublu aspect: pe de o parte, o ştiinţă ce rezultă numai din experienţa dobândită pe calea simţurilor şi care este tributară intelectului ce o transformă în cunoaştere; pe de altă parte, ştiinţa spiritului. Cunoaşterea ce rezultă numai din lumea sensibilă constituie un prim curent; cealaltă constă din tot ceea ce înscriu oamenii în Cronica Akasha prin ştiinţa spiritului. Căci ştiinţa spiritului elaborează ideile şi conceptele ce rămân apoi veşnic înscrise în Cronica Akasha.

Orice cunoaştere ce rezultă din experienţa senzorială, din tehnică, din viaţa comercială şi industrială a omenirii are ca efect, atunci când e să se înscrie în substanţa akashică, faptul de a fi imediat respinsă. Exprimând acest lucru în alţi termeni, suma acestor idei şi concepte se reîntoarce în neant. Atunci când privirea văzătorului contemplă faptele la care tocmai am făcut aluzie, ea poate observa că în substanţa akashică se dă o luptă între impresiile pe care le face să pătrundă acolo ştiinţa ocultă omenească, şi care durează veşnic, şi cele care se bazează pe datele sensibile, care nu sunt decât trecătoare. Există o luptă acolo, pentru că omul, din epoca antică a Lemuriei, când începe să locuiască Pământul sub forma actuală de om, era deja destinat de către entităţile spirituale superioare să dobândească ştiinţa spiritului.

Dar ceea ce numim noi influenţă luciferică, intervenţia entităţilor luciferice, a condus omul la deturnarea forţelor sale de gândire şi a altor forţe sufleteşti, care altfel ar fi fost întrebuinţate numai la

dobândirea ideilor şi conceptelor oculte, pentru a se dărui studiului a ceea ce se revelează numai din lumea fizică.

Adesea se aude spunându-se că, dacă ştiinţa obişnuită este accesibilă tuturor, o apropiere de ştiinţa spiritului pot avea numai cei care sunt capabili să aibă viziunea lumilor spirituale.

Aceasta este o eroare fundamentală, căci în străfundul sufletului său individual fiecare om posedă, chiar înainte de a deveni văzător, capacitatea şi puterea de a înţelege adevărurile ştiinţei spiritului. E drept că adevărurile oculte nu ar putea fi descoperite decât de către un văzător, dar odată descoperite şi exprimate în limbajul curent al raţiunii omeneşti ele pot fi înţelese de către orice suflet omenesc ce vrea să şteargă în forul său interior toate obstacolele ce se ridică în faţa unei asemenea înţelegeri.

Impulsurile luciferice au avut ca efect de-a lungul timpurilor faptul de a da unei alte entităţi, pe care noi o denumim Ahriman, posibilitatea de a dobândi un ascendent asupra sufletului omenesc. Şi numai atunci când influenţele ahrimanice împiedică în suflet posibilitatea înţelegerii ştiinţei spiritului rămâne inaccesibilă înţelegerea acestei ştiinţe. Dacă entitatea pe care noi o denumim Ahriman nu s-ar afla la lucru în fiecare suflet omenesc, dacă sufletele noastre ar scăpa de sub influenţa ei, ar fi suficient să se exprime o idee sau un gând din ştiinţa spiritului şi sufletul omenesc ar resimţi în străfundul său, datorită legăturilor sale subconştiente cu acest adevăr, că ideea pe care o avansează ştiinţa spiritului este adevărată. Orice suflet omenesc are două vieţi: una, pe măsura conştienţei obişnuite, de care el îşi poate da seama, şi alta subconştientă, îngropată ca în abisurile unui ocean şi ale cărei apariţii la lumina zilei nu sunt decât episodice. De profunzimile sufletului aparţine, de exemplu, acea teamă

care se află în fiecare om: teama de spiritualul pur. Această teamă provine din influenţa lui Ahriman şi nu ar exista dacă el nu ar fi avut un ascendent asupra sufletelor omeneşti. Raţiunea pentru care omul nu este de obicei conştient de o asemenea teamă o constituie faptul că aceasta acţionează în straturile cele mai profunde ale sufletului şi nu îşi are locul printre obiectele de care conştienţa obişnuită este în măsură să îşi dea seama.

Din când în când această teamă bate la poarta conştienţei omeneşti obişnuite, fără ca persoana respectivă să ştie ce anume urcă din adâncuri, tulburând-o. Ea caută atunci unele mijloace de evaziune şi de estompare în ea a acestui sentiment de teamă, pe care vrea să-l ignore. Ea găseşte acest mijloc de atenuare în gândurile, teoriile şi ideile materialiste. Teoriile materialiste nu provin din surse logice, orice s-ar putea gândi despre acestea; ele sunt o construcţie a spiritului care sperie spiritualul, fiindcă Ahriman a luat sufletul sub influenţa sa. Iată de ce condiţia prealabilă a unei înţelegeri a adevărurilor spirituale nu este câtuşi de puţin aceea de a cunoaşte ştiinţele lumii fizice, cât de a-şi învăţa sufletul virtutea curajului moral, a curajului spiritual lăuntric. Iată de ce putem spune că, dacă văzătorul trebuie să exploreze ştiinţa ocultă, în schimb aceasta poate fi înţeleasă de orice suflet omenesc în măsura în care acest suflet vrea să elibereze în el acel curaj moral pe care îl deţine, în sensul de a putea îndepărta obstacolele pe care i le pune Ahriman în cale.

Cel care ar dori să utilizeze forţele morale originare ale sufletului său pentru a înţelege adevărurile oculte poate să încerce acest lucru în modul următor. El poate lăsa ştiinţa spiritului să-i atingă inima, fără să-şi spună de fiecare dată: Cu asta sunt de acord, cu asta nu. El poate prelua în sine ideile şi conceptele ştiinţei spiritului pe care

i le-a dat văzătorul, lăsând ca acestea să-i atingă inima. Şi când mai târziu va fi preluat ştiinţa ocultă, nu din simplă curiozitate, ci cu focul lăuntric al entuziasmului, el va avea o experienţă comparabilă cu cea a unei planări deasupra Pământului, fără atingerea solului, va avea sentimentul de a plana în aer.

O asemenea tentativă va avea efecte complet diferite, după cum va fi făcută de o persoană dispusă să considere viaţa spirituală cu respect şi religiozitate, sau de o persoană obişnuită să gândească materialist. Persoana care, fără să aibă nici cea mai mică urmă de cunoaştere ocultă, are tendinţa să se îndrepte spre lumea spirituală cu un sentiment de religiozitate, va resimţi o anumită incertitudine ca urmare a încercării sale, dar această incertitudine este cu mult mai redusă decât în cazul unui materialist care nu se simte câtuşi de puţin atras de lumea spirituală. Acesta din urmă va resimţi un puternic sentiment de frică, va avea sentimentul de a plana în incertitudine. Iată o experienţă care va permite poate materialistului să se convingă de faptul că ideile şi conceptele oculte nu au asupra lui alt efect decât acela de a-l teroriza. Şi din această cauză materialistul poate să-şi dea seama de întreaga teamă ce se ascunde încă în el şi îşi va putea spune: Iată ce îmi dovedeşte nu numai faptul că împietresc de frică atunci când abordez acest domeniu, ci şi că această teamă este una din trăsăturile mele fundamentale de caracter.

Dacă, de exemplu, Ernst Haeckel [Nota 2] sau Herbert Spencer ar fi făcut această tentativă, ei s-ar fi convins nu numai că ştiinţa ocultă nu prezintă contraziceri şi că nu este imposibil să-i acorzi credibilitate, ci şi că în străfundurile sufletelor lor ei tremurau de frică. Şi ei ar fi uitat în curând orice fel de dubiu şi incertitudine împotriva

a ceea ce obişnuiau să considere a fi elucubraţii ale doctrinei spirituale, şi şi-ar fi mărturisit că este, desigur, important să învingă, să depăşească această frică. Şi din momentul în care şi-ar fi făcut această mărturisire ei ar fi încetat repede să se opună aşa-ziselor elucubraţii ale doctrinelor spirituale. Ei şi-ar fi spus: Trebuie să încerc să fortific în mine curajul moral. Şi atunci poate că şi-ar fi luat în mâini propria educaţie. Şi dacă ar fi reuşit să suprime această teamă şi-ar fi spus: Acum, că am devenit suflete mai puternice, noi nu mai punem la îndoială adevărurile ştiinţei spiritului. Ceea ce trăieşte cineva care şi-a fortificat curajul moral în suflet este o victorie asupra lui Ahriman, a cărui influenţă poate fi percepută în ştiinţa lui Ernst Haeckel şi în filosofia lui Herbert Spencer. Cel care a inspirat sufletele să se angajeze pe o cale materialistă este Ahriman.

Va fi suficient ca o mică parte din omenire – instruită asupra adevăratei cunoaşteri – să lucreze, în sensul care a fost indicat, pentru fortificarea curajului moral pentru ca treptat să dispară din lume aceste teorii materialiste.

Aşa cum am văzut, întreg procesul evoluţiei nu se poate dispensa de cunoaşterea ocultă, deoarece aceasta se înscrie cu necesitate în substanţa akashică. Vom putea judeca importanţa pe care o pot avea lucrurile pentru noi printr-o scurtă schiţă a evoluţiei omenirii pe Pământ.

Omul evoluează pe Pământ, treptat, de la o epocă de cultură la următoarea. În timpul succedării acestor perioade, sufletele omeneşti locuiesc în mod individual în corpuri care aparţin acestor civilizaţii succesive ale Pământului. Toate sufletele reunite aici în această seară au fost odinioară încarnate în corpuri care au aparţinut unor civilizaţii anterioare. Fiecare suflet individual îşi parcurge drumul în funcţie de karma pe care şi-a alcătuit-o.

În plus faţă de această evoluţie a sufletelor individuale, care este legată de karma lor, mai trebuie văzută, sub aspectul unui tot, evoluţia omenirii care progresează în corpurile omeneşti de la o epocă la alta. Corpul unui grec, al unui egiptean, al unui caldeean, corpul unui protopersan sau al unui atlant erau constituite cu totul altfel, în părţile lor cele mai subtile, decât este corpul unui om din epoca actuală.

Trebuie să putem face distincţia între progresul interior al Eului şi al trupului astral şi progresul exterior, cu modificarea trupurilor fizic şi eteric de la o rasă la alta, de la o naţiune la alta, de la o epocă la alta.

Acest progres al corpurilor exterioare, fizic şi eteric, de la o epocă la alta nu ar putea fi remarcat de cel care studiază anatomia şi fiziologia, şi totuşi el există, iar ştiinţa ocultă permite recunoaşterea lui. Tot aşa, corpul fizic al omului va fi total diferit, în decursul evoluţiei normale a omenirii, atunci când, după viaţa prezentă, sufletele noastre îşi vor face din nou apariţia pe Pământ, într-o încarnare viitoare.

În epoca actuală se pregăteşte un organ delicat, ce rămâne neobservat de anatomistul şi fiziologul convenţional. Cu toate acestea, el are o existenţă anatomică. Acest organ se situează în creier, în vecinătatea organului vorbirii.

Dezvoltarea acestui organ în circumvoluţiile cerebrale nu rezultă din karma sufletelor individuale, ci este un produs al evoluţiei omeneşti pe Pământ, în ansamblul său, şi în viitor toţi oamenii care se reîncarnează vor poseda acest organ, oricare ar fi evoluţia sufletelor lor care vor fi încarnaţi în aceste corpuri şi independent de karma care este împletită cu aceste suflete.

Într-o încarnare viitoare, acest organ va fi apanajul oamenilor care combat astăzi antroposofia, ca şi al acelora care se raportează astăzi cu simpatie la ea. În viitor, acest organ va fi instrumentul fizic al anumitor puteri sufleteşti, în acelaşi fel în care, de exemplu, organul lui Broca, aflat în cea de-a treia circumvoluţie a creierului, este organul care conferă omului capacitatea de a vorbi.

Atunci când acest organ va fi format, omenirea se va putea servi de el în mod corect sau nu. Se vor putea servi de el într-un mod corect aceia care pregătesc în ziua de azi posibilitatea să aibă în memorie încarnarea actuală conform realităţii, atunci când vor fi în următoarea. Căci organul fizic de care este vorba va fi instrumentul fizic pentru amintirea unei încarnări precedente, care în ziua de azi nu poate fi obţinută decât prin intermediul unei dezvoltări spirituale mai înalte.

În prezent, pentru marea majoritate a oamenilor amintirea încarnărilor precedente poate fi obţinută numai printr-o dezvoltare spirituală mai înaltă, prin iniţiere. Dar ceea ce nu poate fi atins în prezent decât prin iniţiere va deveni oarecum mai târziu bun comun al întregii omeniri. Cunoştinţele noastre de astăzi erau odinioară cunoştinţe speciale deţinute numai de iniţiaţii atlanteeni; acum le poate deţine oricine. La fel, amintirea vieţilor terestre precedente nu este pentru moment accesibilă decât iniţiaţilor, dar în viitor orice suflet omenesc o va deţine.

Iniţiatului îi este posibil să dobândească anumite cunoştinţe fără să se folosească de un organ fizic, dar această cunoaştere poate deveni bun comun al omenirii numai dacă omenirea în întregime dezvoltă în decursul evoluţiei un organ fizic exterior prin care poate fi obţinută această cunoaştere. Cu toate acestea, trebuie ca sufletele reîncarnate să ştie să se folosească în mod corect de acest

organ, care îi va ajuta mai târziu omului să-şi amintească încarnările sale precedente. Şi numai aceia care în încarnarea lor prezentă vor fi înscris cu claritate gânduri şi idei oculte în substanţa akashică vor putea să se servească de acest organ în modul corect.

Se aude adesea spunându-se: La ce bun să crezi în vieţi precedente din moment ce omenirea în ansamblul său nu-şi poate aminti nimic despre ele? – Mai degrabă ar merita să ne gândim cât de uimitor ar fi, după toate cele pe care le ştim despre viaţă, dacă omenirea în ansamblul său ar fi capabilă să-şi amintească vieţile sale precedente. Dacă ne întrebăm ce este necesar pentru ca noi să ne amintim ceva, atunci trebuie să ne răspundem: Ne putem aminti doar ceea ce am gândit anterior.

Acest lucru îl putem învăţa din viaţa cotidiană. Consideraţi că cineva, trezindu-se dimineaţa, nu-şi găseşte butonii de la manşetă. El caută peste tot, dar degeaba. De ce nu îi găseşte? Pentru că atunci când i-a pus undeva nu s-a gândit la ceea ce face. Dacă ar face experienţa inversă, ca în fiecare seară când îşi aranjează butonii de la manşetă să încerce să fie pe deplin conştient de ceea ce face şi să-şi spună: Îmi pun aici butonii de la manşetă, în acest loc, el nu se va mai înşela niciodată, dimpotrivă, se va duce direct la locul unde i-a pus. Gândul recheamă în amintire procesul.

Atunci când trăim într-o încarnare viitoare ni le vom putea aminti pe cele trecute numai dacă ne putem aminti adevărata natură a sufletului, care persistă dintr-o încarnare într-alta. Cel care în viaţa prezentă nu studiază ştiinţa ocultă, nu poate învăţa nimic despre constituţia şi esenţa sufletului, şi dacă el nu are această cunoaştere cum ar putea, atunci când este iarăşi reîncarnat, să-şi amintească cele la care nu s-a gândit niciodată în încarnarea precedentă?

Prin studiul ştiinţei spiritului, care printre altele conţine şi studiul naturii sufletului, pregătim în interiorul nostru ceea ce ne va permite, într-o încarnare viitoare, să ne amintim ceea ce s-a petrecut în cea de acum. Cu toate acestea, actualmente există destui oameni care încă nu vor să se dedice studiului acestei cunoaşteri. Aceştia se vor reîncarna, poate în viaţa următoare, fiind prevăzuţi din punct de vedere fizic cu organul despre care s-a spus că este cel al amintirii vieţilor anterioare, dar ei nu s-au pregătit să-şi poată aminti trecutul.

Ce am mai putea spune, şi pe care să nu-l fi spus deja, despre importanţa pe care o are ştiinţa spiritului în viaţa actuală? Ea este cea care ne dă posibilitatea să folosim cum trebuie organul care se va dezvolta în viitor, adică organul amintirilor vieţilor terestre precedente. Trebuie ca noi să înscriem în substanţa akashică, în încarnarea prezentă, cunoştinţele dobândite de sufletele noastre, pentru a putea folosi, într-o manieră corectă, în încarnarea viitoare, organul amintirii trecutului, acest organ ce se formează în om, fie că el vrea sau nu. Vor exista deci în viitor oameni care se vor putea servi de acest organ pentru a-şi aminti de vieţile terestre precedente şi alţii care nu o vor putea face. La aceştia din urmă se vor vedea apărând diverse boli, datorită faptului că ei vor avea în corpul fizic un organ pe care nu-l vor putea folosi. Atunci când omul are un organ de care nu se poate folosi apar boli nervoase de o natură specială şi afecţiuni nervoase care survin din cauză că omul posedă acest organ specific fără să se poată servi de el, şi care vor fi mai grave decât toate maladiile pe care le-a cunoscut omul prezent.

Dacă vom avea în vedere faptele cu aceste legături care există între ele, vom începe să avem o oarecare idee despre misiunea ştiinţei spiritului şi despre ceea ce

înseamnă să înţelegi într-adevăr viaţa şi omenirea, consacrându-te studiului acestei cunoaşteri. Dar pentru cazul în care impresia făcută prin această considerare ar duce la neînţelegeri, eu voi menţiona un alt fapt, susceptibil să atenueze aspectul neplăcut al acestei impresii. Dacă ocultistul autentic vede perfect că introducerea ştiinţei spiritului în viaţa spirituală a timpului nostru este o necesitate, pentru ca omul viitorului să se poată servi de organul memoriei, rămânând din punct de vedere fizic sănătos, aceasta nu este totuşi o raţiune pentru a crede în acelaşi timp că un om care nu este pregătit în epoca actuală să primească ştiinţa spiritului va fi pierdut pentru încarnarea următoare, în conformitate cu schema indicată mai sus. Omul va păstra încă mult timp în viitor posibilitatea de a-şi repara în viaţa următoare neglijenţa de care a dat dovadă în această viaţă, când nu şi-a creat mijloacele de a pune în acţiune organul memoriei, căci el va avea încă multe ocazii de a-şi restabili sănătatea şi de a primi adevărurile ştiinţei spiritului. Cu toate acestea, va veni şi timpul în care această posibilitate va lua sfârşit.

Deşi încă nu a sosit întru totul clipa, ne aflăm totuşi în acel stadiu al omenirii în care trebuie – din raţiunile deja evocate – ca ştiinţa spiritului să devină parte integrantă a vieţii oamenilor, în aşa fel încât ea să se înscrie cu necesitate în progresul general al omenirii, şi să nu rămână o opinie personală a unei individualităţi sau alteia.

Şi în felul acesta va fi dată sufletului omenesc, în special în vremea noastră, posibilitatea unei dezvoltări subiective, care îl va conduce la o viziune personală a lumilor spirituale, la o dezvoltare ocultă. Putem deci spune că orice om care va folosi puterile originare depuse în sufletul său poate înţelege, în ciuda influenţelor ahrimanice, tot ceea ce ne revelează lumile spirituale, şi că

în felul acesta este posibil fiecărui om, într-un anumit sens, să se înalţe în lumile spirituale, în măsura în care trece printr-o dezvoltare ocultă. În prezent, în special trei puteri ale sufletului nostru pot fi dezvoltate în maniera de a stabili o legătură ocultă cu lumile suprasensibile.

Prima forţă pe care o poate dezvolta cu succes sufletul omenesc în sine este forţa gândirii. Viaţa noastră este legată de lumea care ne înconjoară, datorită faptului că noi ne formăm concepte asupra mediului nostru înconjurător. În viaţa cotidiană obişnuită, omul concepe gânduri pe care le trezesc impresiile senzoriale sau intelectul, care este tributar creierului. În lucrarea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** [Nota 3] veţi vedea cum un om care meditează, care se concentrează şi se dăruieşte contemplării, care-şi fortifică viaţa sufletului, îşi poate elibera forţa gândirii de lumea exterioară. Aş vrea să vă atrag acum atenţia asupra modului în care se poate, în substanţă, elibera şi desprinde de orice aparat corporal ceea ce constituie în interiorul sufletului nostru forţa gândirii, care nu se poate dezvolta decât conceptualizând lumea exterioară. Ceea ce înseamnă că printr-o astfel de dezvoltare sufletul atinge posibilitatea de a-şi forma gânduri fără să recurgă la corp, fără a se servi de creier drept instrument. Putem înţelege bine acest lucru dacă vom avea în vedere cum se prezintă înainte de toate felul nostru obişnuit de a gândi, gândirea noastră cea de toate zilele, care depinde de impresiile pe care le primim pe calea simţurilor.

Gândirea obişnuită se caracterizează în principal prin faptul că de fiecare dată când se declanşează activitatea gândirii este influenţat sistemul nervos, şi în special creierul; această gândire distruge ceva în creier. Fiecare gând obişnuit constituie un proces distructiv în miniatură,

în celulele creierului nostru. De aceea ne este necesar somnul, pentru ca acest proces de distrugere să-şi poată găsi compensarea. În timpul somnului, noi înlocuim ceea ce a fost distrus de gândire, în cursul zilei, în sistemul nostru nervos. Devenim, de fapt, conştienţi, atunci când gândim în mod obişnuit, de procesul de distrugere ce se desfăşoară în sistemul nostru nervos.

Să ne străduim acum să practicăm meditaţia, încercând, de exemplu, să considerăm ceea ce urmează:

Înţelepciunea trăieşte în lumină.

Această idee nu poate fi produsul impresiilor senzoriale, căci, din punctul de vedere al percepţiilor senzoriale, se ştie bine că înţelepciunea nu trăieşte în lumină. În acest caz, meditaţia are drept efect reţinerea gândirii, în aşa fel încât aceasta să nu se lege de creier. Dacă vom continua în felul acesta o activitate lăuntrică de gândire independentă de creier, efectul produs prin acest gen de meditaţia asupra sufletului nostru ne va da sentimentul că ne aflăm pe calea cea bună. Şi deoarece gândirea meditativă nu face apel la niciun proces de distrugere în sistemul nostru nervos, acest gen de reflecţie meditativă nu ne aduce niciodată la intenţia de a adormi, atât timp cât o desfăşurăm în contrast cu gândirea noastră obişnuită, care provoacă cu uşurinţă somnolenţă.

Este adevărat că de cele mai multe ori lucrurile se petrec în mod invers când meditǎm, căci mulţi se plâng adesea că adorm de îndată ce se dăruiesc meditaţiei. Dar acest lucru se petrece din cauză că meditaţia nu îşi are încă forma sa desăvârşită. Este foarte natural că pentru început meditaţia pune în acţiune tipul de gândire cu care eram obişnuiţi. Numai încetul cu încetul ne vom obişnui să nu mai recurgem la gândirea exterioară. Iar când vom fi ajuns

acolo, gândirea meditativă nu ne va mai aduce dorinţa de a adormi, şi atunci vom şti că ne aflăm pe calea cea bună.

Când vom fi dezvoltat puterea lăuntrică de gândire de maniera de a ne putea dispensa de corpul sensibil pentru a gândi, vom ajunge la o cunoaştere a vieţii lăuntrice, vom recunoaşte Sinea noastră adevărată, Eul nostru superior.

Practicând meditaţia aşa cum tocmai am descris, anume pe cea care ne conduce la eliberarea puterii lăuntrice a gândirii, găsim calea cunoaşterii adevăratului Eu omenesc. Numai această cunoaştere ne permite să vedem că această sine omenească, acest Eu omenesc nu este închis în limitele corpului fizic. Se dobândeşte, dimpotrivă, intuiţia unei legături ce există între această Sine şi lumea înconjurătoare. Pe când în viaţa curentă vedem aici Soarele, acolo Luna, acolo munţii, colinele, plantele şi animalele, acum ne simţim uniţi cu tot ceea ce vedem şi auzim, facem parte din ele şi de acum înainte nu mai există decât o lume exterioară, şi anume propriul nostru corp. Pe când în viaţa obişnuită ne aflăm aici şi lumea exterioară ne înconjoară din toate părţile, odată dezvoltată puterea gândirii independente nu mai facem decât una cu ceea ce vedeam altădată în afara corpului nostru, iar corpul nostru, care este în mod normal locuinţa noastră, ajunge în exteriorul nostru. Noi îl privim de data aceasta din afară, şi acum el este singura lume asupra căreia ne putem arunca privirile din exterior.

În felul acesta, mulţumită eliberării puterii de a gândi, putem ieşi cu adevărat din trupul fizic şi îl putem considera ca pe un obiect exterior. Se poate chiar şi mai mult. Se poate, de exemplu, răspunde în mod pozitiv la întrebarea: De ce ne trezim în fiecare dimineaţă? În timpul somnului, corpul nostru fizic se odihneşte în pat, iar noi suntem efectiv în afara lui, aşa cum suntem în timpul gândirii

meditative. La trezire ne reintegrăm în corpul nostru fizic, pentru că suntem readuşi la el de sute şi mii de forţe, ca de un magnet. Despre aceasta, de obicei omul nu ştie nimic. Dar când s-a eliberat prin meditaţie, el are conştienţa de a fi readus de aceeaşi forţă care în cazul precedent îi readuce sufletul în corp fără să o ştie, în momentul trezirii.

Această meditaţie ne învaţă, de asemenea, cum descinde omul din lumile superioare, în care s-a aflat între moarte şi o nouă naştere, şi cum se leagă el de forţele şi substanţele care-i vin de la părinţi, bunici şi aşa mai departe... Pe scurt, învăţăm să cunoaştem forţele care aduc oamenii dintre moarte şi o nouă naştere înspre o nouă încarnare.

O asemenea meditaţie are drept efect faptul că ne permite o retrospectivă asupra unei mari părţi a vieţii pe care am petrecut-o înainte de naştere, înainte de concepere, în lumea spirituală, între moarte şi o nouă naştere. Dar meditaţia, aşa cum a fost ea descrisă, permite cel mult viziunea retrospectivă până la un anumit punct, ce se situează înainte de ultima încarnare; ea nu este suficientă pentru întoarcerea la încarnările anterioare.

Atât timp cât organul despre care este vorba nu este încă format în creierul omenesc, astăzi nu este posibil să urci cu privirea în încarnările anterioare fără a practica o altă formă de meditaţie decât meditaţia în gândire descrisă anterior. Această altă meditaţie nu poate apărea decât cu condiţia de a introduce sentimentul în obiectul meditaţiei. Cel care meditează poate pătrunde de sentiment meditaţia pe care o descriem, în toate formele sale.

Să considerăm acum conţinutul meditaţiei, la care trebuie să se amestece, în meditaţia propriu-zisă, sentimentul şi sensibilitatea. Dacă luăm, de exemplu, drept conţinut:

Înţelepciunea străluceşte în lumină

şi ne simţim inspiraţi de această strălucire a înţelepciunii, când ne simţim elevaţi, când acest conţinut ne umple de căldură interioară, când trăim în el cu sentimente entuziaste şi suntem capabili să facem din el subiectul meditaţiei noastre, se oferă sufletului nostru ceva care depăşeşte meditaţia în gândire. Forţa pe care o folosim atunci în sufletul nostru, puterea sentimentului, este cea pe care o folosim, de altfel, în vorbire. Vorbirea se naşte atunci când adăugăm gândurilor noastre un sentiment lăuntric, o receptivitate lăuntrică. Aceasta se află la originea cuvântului şi este ceea ce a determinat apariţia organului lui Broca: gândurile vieţii lăuntrice pătrunse de sentimentul lăuntric se pun în mişcare în creier şi modelează astfel organul instrumentului fizic al vorbirii.

Atunci când medităm în felul acesta, când meditaţia noastră este într-adevăr pătrunsă de asemenea sentimente, reţinem în sufletele noastre forţa de care ne servim în viaţa de toate zilele pentru a vorbi. Putem spune că vorbirea este forma încarnată a acestei puteri lăuntrice a sufletului, care exprimă aceste gânduri pătrunse de sentiment. Dacă acum, în loc să permitem puterii sufletului să se manifeste în vorbire, noi pornim pentru a medita de la aceste gânduri pătrunse de sentiment, şi conducem această meditaţie tot mai departe, dobândim treptat capacitatea – chiar de acum, fără a poseda organul fizic respectiv – să îmbrăţişăm vieţile anterioare cu privirea iniţiatului şi să explorăm, de asemenea, timpul ce se scurge între vieţile pământene, timpul care separă întotdeauna moartea de o nouă naştere.

Antrenându-ne astăzi să reţinem cuvântul înăuntrul sufletului sau, pentru a folosi o expresie ocultă, reţinând „verbul” înăuntrul sufletului, ne putem întoarce până la

începuturile Pământului actual, până la ceea ce Biblia numeşte actul creator al Elohimilor. Ne putem întoarce până la epoca ce a constituit începutul vieţilor terestre succesive pentru omenire. Căci dezvoltarea ocultă la care ajungem reţinând verbul sau cuvântul ne face capabili să ne cufundăm privirea în succesiunea eonilor, în măsura în care aceştia sunt legaţi de Pământul nostru, de viaţa spirituală a planetei Pământ. Devenim capabili să contemplăm entităţile ierarhiilor superioare, în măsura în care acestea sunt legate de viaţa spirituală a Pământului.

Dar niciuna dintre aceste forţe de clarvedere astfel dezvoltate, cea a meditaţiei prin gândire şi cea a meditaţiei prin gândirea pătrunsă de sentiment, nu ne poate conduce până la experienţa timpului care a precedat actualul Pământ, experienţă care se leagă de încarnările precedente ale Pământului nostru. Pentru aceasta, ne trebuie o a treia putere meditativă, despre care vom spune acum câteva cuvinte.

Putem face un pas înainte şi introduce în conţinutul meditaţiei noastre impulsurile de voinţă, ca atunci când, de exemplu, medităm asupra următorului conţinut:

Înţelepciunea Universului străluceşte în lumină.

Putem acum resimţi într-adevăr, fără să o vrem în mod exterior, că de această activitate este legat impulsul voinţei noastre. Putem resimţi legătura care uneşte propria noastră fiinţă cu forţa ce radiază din lumină şi putem deschide Universul faţă de strălucirea şi vibraţia acestei lumini. Trebuie să simţim că meditaţia noastră este legată de impulsul voirii noastre.

Atunci când medităm în maniera de a ne umple meditaţia de impulsuri volitive, noi reţinem o forţă care altfel ar trece în pulsaţia sângelui. Este uşor să observăm că viaţa Eului nostru lăuntric poate trece în pulsaţia sângelui: amintiţi-vă că pălim atunci când ne este frică, şi ne înroşim

atunci când ne este ruşine. Puterea sufletului trece în pulsaţia sângelui. Atunci când această forţă, care are putere asupra sângelui, îşi exercită activitatea de maniera că în loc să coboare în fizic se mulţumeşte să rămână în suflet, este începutul acestei a treia forme de meditaţie, pe care ne permit să o realizăm impulsurile de voinţă.

Cel care parcurge aceste trei forme ale dezvoltării oculte are sentimentul, oricât de puţin îşi eliberează puterea gândirii, de a avea un organ la rădăcina nasului. Acest organ este descris sub numele de floare de lotus, şi datorită lui cel care meditează poate vedea acest Eu, sau această Sine, ce se întinde până în depărtările spaţiului.

Cel care, prin meditaţie, a elaborat gânduri pătrunse de sentiment va deveni treptat conştient, prin forţa astfel dezvoltată – şi care dacă nu ar fi fost dezvoltată ar fi devenit vorbire –, de ceea ce se numeşte floarea de lotus cu şaisprezece petale din regiunea laringelui. Cu ajutorul acestei flori de lotus, acesta fiind numele său, el poate înţelege ceea ce este legat de trecerea timpului, de la începuturile Pământului până la sfârşitul său. El învaţă, de asemenea, datorită acestui organ, să identifice cu adevărat semnificaţia ocultă a Misteriului de pe Golgota, despre care vom vorbi în următoarea noastră conferinţă.

Când împiedicăm puterea sângelui să se extindă până la sânge şi pulsaţia sa, aşa cum ar face-o în mod normal în viaţa de toate zilele, se dezvoltă în regiunea inimii un organ pe care l-am descris în ***Ştiinţa ocultă*** [Nota 4] şi care permite înţelegerea evoluţiei desemnată în ocultism prin Saturn, Soare şi Lună, şi care descrie încarnările precedente ale Pământului nostru.

Vedeţi deci că nu se poate afirma că dezvoltarea ocultă s-ar baza pe o imposibilitate, sau pe ceva ce nu

există, ci, dimpotrivă, pe ceea ce există cu adevărat înăuntrul sufletului omenesc.

Prima forţă ocultă indicată este rodul unei dezvoltări mai mari a puterii de gândire, care de obicei nu se foloseşte decât pentru gândurile legate de lumea exterioară.

A doua forţă despre care am vorbit nu este decât o formă mai evoluată a celei pe care orice om o foloseşte în viaţa de toate zilele prin intermediul corpului său atunci când vorbeşte şi se exteriorizează, dezvoltând organul cuvântului.

Cea de-a treia forţă este o perfecţionare a principiului, care există de altfel în sufletul omenesc, pentru a face ca sângele să pulseze mai repede sau mai încet, sau ca o cantitate mai mare sau mai mică de sânge să fie adusă la un anumit organ al corpului, mai mult în zona mediană atunci când pălim, mai mult la suprafaţă când roşim, irigând creierul mai mult sau mai puţin etc.

Momentul în care omul extinde aceste forţe pe care le poartă în sine, dar în mod obişnuit nu le foloseşte decât pentru nevoile exterioare ale corpului său, marchează începutul dezvoltării oculte. Şi ceea ce poate fi recunoscut prin dezvoltarea ocultă poate fi înţeles şi cuprins de orice om care vrea să dea la o parte piedicile puse în calea înţegerii. Ceea ce poate fi învăţat prin dezvoltarea ocultă constituie ştiinţa ocultă, şi în actualul ciclu de dezvoltare a omenirii ştiinţa ocultă trebuie să se reverse în sufletul omenesc, pentru ca acesta să-şi poată cunoaşte propria fiinţă, care este independentă de corp. Formele tuturor substanţelor care se află în lumea exterioară, cum sunt pământul, apa, aerul etc., toate aceste forme sunt trecătoare, pe când formele substanţei akashice durează. Sufletul nostru trebuie să se simtă unit prin viaţa sa lăuntrică cu substanţa akashică, şi atunci va avea în viitor

dorinţa de a-şi aminti ceea ce vieţuieşte în prezent. Posibilitatea de a dobândi idei şi concepte ce pot duce la o astfel de amintire rezultă din studiul ştiinţei oculte, care este posibil numai atunci când cunoaşterea obţinută prin dezvoltarea ocultă este răspândită, respectiv preluată.

De aceea am încercat în această primă conferinţă să vă clarific cât de infinit necesară este răspândirea cunoaşterii oculte, adăugând impulsurilor care stau la baza dezvoltării omenirii indicarea căii înspre dezvoltarea ocultă. Eu nu am încercat să clarific misiunea ştiinţei spiritului prin cuvinte întemeiate pe consideraţiile omeneşti obişnuite, ci prin aprecierea realităţilor care constituie ele însele un rezultat al cercetării oculte. Cel care lasă aceste realităţi să acţioneze asupra sufletului său va realiza că acela care înţelege deplina însemnătate a acestor realităţi este imposibil să nege necesitatea răspândirii cunoştinţelor spiritual-ştiinţifice în perioada actuală. Nu este câtuşi de puţin necesar să devenim fanatici pentru a recunoaşte necesitatea unei formări corespunzătoare, ci este doar nevoie să înlelegem realităţile care stau la baza vieţii oculte a omului.

Şi putem spune că, de fapt, numai ignorarea acestor realităţi poate ţine încă omenirea departe de viaţa antroposofică. De aceea, printre mişcările spirituale ale timpului nostru ştiinţa spiritului, aşa cum o înţelegem noi aici, va fi cea mai puţin fanatică, şi totodată cea care porneşte de la consideraţiile cele mai obiective. Este deosebit de important să menţionăm iar şi iar că toate aceste teorii şi aceste învăţături trebuie să se reunească în final, în cadrul cercurilor antroposofice, într-un sentiment fundamental viu.

Există o viaţă spirituală obiectivă, a cărei oglindire în lumea mayei este viaţa de care suntem înconjuraţi.

Dezvoltarea ocultă este ieşirea din lumea mayei şi intrarea cu cele mai bune puteri ale Eului nostru în lumea realităţii spirituale. Fiecare pas pe care îl facem în cunoaşterea şi dezvoltarea ocultă este un pas făcut de la aparenţă la realitate. Şi pentru că o adevărată înţelegere a acestei realităţi nu poate duce la nimic altceva decât la impulsul de a înfăptui aceşti paşi, destinul ştiinţei spiritului va fi asigurat, deoarece tot mai multe suflete vor avea dorinţa să cunoască în mod obiectiv adevărul despre spiritul universal.

Focul antroposofic ce poate fi aprins în noi nu este decât un rezultat al focului cosmic universal, ce radiază spiritual de la început până la sfârşit.

Este ceea ce am vrut să vă spun cu drag în această primă conferinţă despre misiunea mişcării antroposofice în viaţa spirituală a prezentului.

II CHRISTOS PE VREMEA MISTERIULUI DE PE GOLGOTA. CHRISTOS ÎN SECOLUL al XX-lea

Londra, 2 mai 1913

Dintre toate misteriile, Misteriul de pe Golgota este cel mai greu de înţeles, chiar şi de către aceia care sunt avansaţi în cunoaşterea ocultă, iar dintre toate adevărurile cu care omenirea poate intra în relaţie acesta este cel care poate fi cel mai uşor înţeles în mod greşit. Acest lucru este legat de faptul că Misteriul de pe Golgota a fost un eveniment unic în întreaga evoluţie a Pământului, care a constituit un impuls puternic în evoluţia omenirii pe Pământ, şi care nu s-a mai petrecut niciodată anterior în acelaşi mod, şi nu se va repeta niciodată în acelaşi mod. Cu toate acestea, raţiunea umană caută întotdeauna un etalon, o comparaţie prin care pot fi înţelese lucrurile. Dar ceva ce

este incomparabil nu poate fi comparat cu altceva, şi va fi greu de înţeles pentru că este un eveniment unic.

Noi ne-am străduit, în cadrul acestei mişcări spiritual-ştiinţifice în care activăm, să caracterizăm acest Misteriu de pe Golgota din diferite puncte de vedere. Dar pentru a descrie acest măreţ eveniment din cadrul evoluţiei omenirii pe Pământ pot fi alese mereu noi puncte de vedere şi pot fi subliniate mereu noi caracteristici.

Vom oferi astăzi un asemenea punct de vedere şi un asemenea aspect, iar atenţia va fi îndreptată în special asupra a ceea ce poate fi numit, într-un anumit sens, înnoirea Misteriului de pe Golgota în vremea noastră, în prezentul ciclu evolutiv al omenirii.

Dacă vrem să înţelegem în profunzime Misteriul de pe Golgota, el nu trebuie considerat ca fiind total separat de evoluţia omenirii, ca eveniment care a durat doar trei ani sau treizeci şi trei de ani, ci trebuie apreciat aşa cum s-a desfăşurat el în cea de-a patra epocă postatlanteeană, în aşa-numita epocă de cultură greco-latină, şi ar mai trebui luat în seamă şi faptul că acest Misteriu de pe Golgota a fost pregătit de-a lungul întregii evoluţii a vechiului popor ebraic. Căci pentru Misteriul de pe Golgota nu a fost extrem de important numai ceea ce s-a petrecut în omenire în răstimpul celei de-a patra epoci postatlanteene, ci îşi are însemnătatea sa deosebită şi ceea ce s-a petrecut de-a lungul întregii vechi culturi ebraice, anume în cultul lui Iehova. Şi pentru început este important să înţelegem cine a fost entitatea care s-a revelat în vechea perioadă ebraică sub numele de Iahve sau Iehova.

Omul actual este o fiinţă care, în ceea ce priveşte înţelepciunea şi capacitatea sa de înţelegere, îşi dezvoltă în primul rând intelectul, preferând să înţeleagă lucrurile din punct de vedere intelectual.

Cu toate acestea, în clipa în care se trece pragul dintre lumea sensibilă şi lumile suprasensibile încetează posibilitatea cuprinderii adevărului numai prin intermediul înţelegerii. Înţelegerea umană poate aduce bune servicii pe Pământ, dar în clipa în care pătrundem în lumile suprasensibile ea nu mai este suficientă ca mijloc de a ajunge la cunoaştere – chiar dacă o mai putem considera şi acolo drept un instrument util.

Această înţelegere preferă înainte de toate să facă diferenţe şi are nevoie de o definiţie pentru a înţelege lucrurile. Aceia dintre dumneavoastră care au urmărit conferinţele mele vor fi observat lipsa a aproape oricărei definiţii. Lucrurile realităţii nu pot fi cuprinse în definiţii. Există, desigur, definiţii bune şi rele, definiţii cuprinzătoare şi altele care sunt mai puţin satisfăcătoare. Pentru înţelegerea problemelor Pământului definiţiile sunt necesare. Dar dacă vrem să înţelegem lucrurile ce aparţin realităţii, anume lucrurile care aparţin realităţii suprasensibile, atunci nu se poate lucra cu definiţii. În acest caz trebuie caracterizat, căci este necesară considerarea realităţilor şi entităţilor din toate punctele de vedere.

Definiţiile sunt întotdeauna unilaterale şi amintesc celui care a studiat logica de vechea şcoală greacă a filosofiei, care a încercat cândva să definească ceea ce este un om. Pentru a da o idee despre ceea ce este omul, acolo a fost propusă definiţia următoare: Omul este o fiinţă bipedă, fără pene. În ziua următoare, cineva a adus o găină jumulită de pene şi a spus:Aceasta este o fiinţă bipedă şi nu are pene – în consecinţă, este un om. Această situaţie poate fi amintită atunci când se cere definirea a ceva care este atât de complex şi are sensuri atât de multiple, încât definiţiile sunt insuficiente şi lucrul poate fi doar caracterizat. Dar, pentru a putea diferenţia numeroasele

entităţi din lumile suprasensibile, oamenii doresc în primul rând o definiţie. Ei întreabă: Ce este, exact, o asemenea entitate? – Dar cu cât pătrundem mai adânc în lumile suprasensibile cu atât mai mult se întrepătrund entităţile de acolo; ele nu se mai delimitează una de cealaltă, astfel încât este dificil să le diferenţiem între ele.

Şi în primul rând nu ne este îngăduit să pierdem din vedere evoluţia atunci când luăm în considerare numele de Iahve sau Iehova, anume atunci când îl punem în legătură cu numele de Christos. Şi chiar în Noul Testament veţi afla – fapt pe care l-am indicat adesea în cărţile mele – cum Christos s-a revelat prin Iehova, în măsura în care a putut să facă acest lucru înaintea Misteriului de pe Golgota.

Dacă vrem să facem o paralelă între Iehova şi Christos este bine să folosim ca imagine lumina solară şi lumina lunară. Ce este lumina solară, ce este lumina lunară? Ele sunt una şi aceeaşi, şi totuşi foarte diferite. Lumina solară izvorăşte din Soare, prin lumina lunară lumina solară este reflectată de către Lună. În aceeaşi măsură, Christos şi Iehova sunt una. Christos se aseamănă luminii solare, iar Iehova luminii reflectate a lui Christos, în măsura în care el se putea revela Pământului sub numele de Iehova înainte de producerea Misteriului de pe Golgota. Şi atunci când se pune în discuţie o entitate atât de înaltă ca Iehova-Christos trebuie să cercetăm adevărata Sa semnificaţie în înălţimile sublime ale lumilor suprasensibile. Căci, în realitate, este o aroganţă să te apropii de o asemenea entitate ca Iehova-Christos prin conceptele de toate zilele.

Or, vechii evrei s-au străduit să găsească o ieşire din această dificultate. Gândirea omenească este neputincioasă, dar ea încearcă să-şi facă o idee despre această entitate sublimă. Atenţia nu a fost îndreptată direct asupra lui Iehova

– un nume care era considerat inexprimabil în şi pentru sine – ci asupra entităţii care este desemnată în literatura noastră occidentală sub numele de Mihael. Desigur că în acest mod pot lua naştere unele neînţelegeri, dar acestea sunt inevitabile. Cineva poate spune că acest mod de a proceda va trezi din nou prejudecăţile creştinilor, pe când un altul nu va voi să aibă nimic de-a face cu asemenea lucruri. Dar această entitate pe care ne este îngăduit să o numim Mihael şi care aparţine ierarhiei arhanghelilor – oricum am numi-o – există. Şi există multe entităţi asemănătoare, care aparţin aceluiaşi rang. Însă această entitate deosebită, care din punct de vedere esoteric este cunoscută sub numele de Mihael, este atât de sublimă printre tovarăşii săi pe cât este Soarele faţă de planete, de Venus, Mercur, Jupiter, Saturn etc.

El, Mihael, este entitatea cea mai proeminentă şi cea mai importantă din ierarhia arhanghelilor. Vechii evrei îL numeau pe Mihael „chipul lui Dumnezeu". Aşa cum un om se revelează prin gesturile şi expresia chipului său, tot astfel era înţeles în mitologia celor vechi Iehova prin Mihael. Iehova se vestea iniţiaţilor în maniera că iniţiatul putea cuprinde ceva pe care nu l-ar fi putut înţelege niciodată anterior prin capacitatea sa obişnuită de cuprindere, anume faptul că Mihael era chipul lui Iehova. Vechii evrei spuneau despre Iehova-Mihael: Iehova cel inaccesibil, la care nu se poate ajunge, aşa cum nu poţi ajunge la gândurile unui om, la suferinţele şi grijile lui aflate dincolo de expresia chipului său. Mihael este manifestarea exterioară a lui Iahve sau Iehova, aşa cum recunoşti la un om manifestarea Eului său pe fruntea şi pe chipul lui.

Şi aşa putem spune că Iehova s-a revelat prin Mihael, un arhanghel. Cunoaşterea celui pe care l-am descris drept Iahve nu s-a limitat numai la poporul evreu, ea a fost mult

mai răspândită. Şi dacă cercetăm ultimele cinci secole care au precedat era creştină aflăm că în timpul acestei întregi perioade a existat o revelare prin Mihael.

Putem descoperi această revelare într-o altă formă la Platon, Socrate, Aristotel, în filosofia greacă, chiar şi în vechile tragedii greceşti din răstimpul celor cinci secole care au precedat evenimentul de pe Golgota.

Dacă ne străduim, cu ajutorul cunoştinţelor oculte, să iluminăm ceea ce s-a petrecut în realitate, atunci putem spune că entitatea Christos-Iehova este cea care a condus omenirea de-a lungul întregii sale evoluţii. Dar de-a lungul epocilor succesive Christos-Iehova s-a revelat întotdeauna prin diferite entităţi de acelaşi rang cu Mihael. Ca să spunem aşa, El şi-a ales mereu un alt chip cu care s-a îndreptat spre omenire. Şi în funcţie de faptul că a fost aleasă o entitate sau alta din ierarhia arhanghelilor pentru a fi intermediară între Christos, Iehova şi omenire, oamenilor li s-au revelat idei şi concepţii, impulsuri de simţire şi voire etc. foarte diferite. Putem considera întreaga perioadă în care se înscrie oarecum Misteriul de pe Golgota drept epoca lui Mihael şi îl putem considera pe Mihael drept mesagerul lui Iehova.

În acea perioadă care a precedat Misteriul de pe Golgota timp de aproximativ cinci secole şi s-a continuat la câteva decenii după aceea, cultura omenirii a purtat, ca să spunem aşa, pecetea lui Mihael. Prin însuşirile sale, prin puterea sa el a revărsat în omenire ceea ce urma să i se dea în acele momente. Şi apoi au venit alte entităţi, care erau tot inspiratori ai omenirii pornind din lumile spirituale, alte entităţi din rangul arhanghelilor.

După cum am menţionat deja, Mihael a fost entitatea cea mai mare, cea mai puternică, cea mai importantă, astfel că o asemenea epocă cum este cea a lui Mihael este

întotdeauna cea mai plină de importanţă, sau una dintre cele mai pline de importanţă ce pot apărea în evoluţia omenirii. Căci epocile diferiţilor arhangheli se repetă. Şi este o realitate de o mare importanţă faptul că fiecare astfel de entitate din ierarhia arhanghelilor conferă epocii caracterul său fundamental. Ei sunt în principal conducătorii diferitelor popoare, dar prin faptul că toţi devin conducătorii anumitor epoci, şi pentru că au fost conducătorii epocilor scurse, au devenit într-un anumit sens şi conducătorii întregii omeniri.

În ceea ce-l priveşte pe Mihael, a intervenit o modificare în situaţia existentă până la actualul ciclu de evoluţie, căci Mihael însuşi a parcurs o evoluţie. Şi aceasta este de o mare importanţă, căci în conformitate cu cunoaşterea ocultă am păşit de câteva decenii din nou într-o epocă inspirată de aceeaşi entitate care a influenţat epoca în care a avut loc Misteriul de pe Golgota. De la sfârşitul secolului al XIX-lea ne este îngăduit să-l vedem din nou pe Mihael drept conducător al nostru.

Dacă vrem să înţelegem acest lucru, trebuie să considerăm Misteriul de pe Golgota dintr-un alt punct de vedere, şi trebuie să ne întrebăm: Care este aspectul cel mai important al acestui Misteriu? Faptul că entitatea pe care o desemnăm cu numele de Christos a trecut în acea perioadă prin Misteriul de pe Golgota şi prin poarta morţii, acesta este lucrul cel mai important! Niciodată, în niciun stadiu al evoluţiei Pământului, nu s-ar putea vorbi despre Misteriul de pe Golgota fără a vedea realitatea trecerii lui Christos prin moarte drept faptul esenţial al acestui Misteriu.

Consideraţi legile naturii. Multe pot fi înţelese prin studiul acestora, şi chiar şi mai multe vor putea fi înţelese în evoluţia ulterioară a Pământului în felul acesta, dar ar

trebui să fim nişte simpli visători dacă nu am recunoaşte că înţelegerea vieţii ca atare este un ideal ce poate fi realizat numai prin evoluţie, şi niciodată prin studiul legilor naturii. Desigur, există visători în zilele noastre care cred că prin cunoaşterea ştiinţifică se poate dobândi cu timpul o adevărată înţelegere pentru principiul vieţii; dar niciodată nu va fi aşa. În timpul evoluţiei Pământului se vor mai descoperi prin simţuri încă multe legi, dar principiul vieţii ca atare nu se poate dezvălui lumii niciodată în felul acesta, căci el poate fi cunoscut numai prin intermediul cunoaşterii oculte.

De aceea ne apare nouă viaţa drept ceva care aici pe Pământ este inaccesibil ştiinţei. Şi aşa cum viaţa este inaccesibilă cunoaşterii omeneşti, la fel este inaccesibilă moartea adevăratei cunoaşteri ce se dobândeşte în lumile suprasensibile. Căci în întreg domeniul lumilor suprasensibile nu există moarte. Numai pe Pământ se poate muri, în lumea fizică sau în lumile ce se aseamănă evoluţiei Pământului nostru, şi toate entităţile aflate pe o treaptă ierarhică mai înaltă decât omul nu ştiu nimic despre moarte, căci ele cunosc doar diferite stări de conştienţă. Conştienţa lor poate fi temporar atât de atenuată, încât să fie asemănătoare stării noastre de somn terestru, dar ea se poate trezi din nou din acest somn. În lumea spirituală nu există moarte, acolo nu există decât transformarea conştienţei, şi marea teamă pe care o are omul, teama de moarte, nu poate fi resimţită de cineva în faţa căruia s-a înălţat lumea suprasensibilă după moarte. În clipa în care omul trece prin poarta morţii, starea sa este de o sensibilitate intensă, dar el poate exista fie într-o stare de conştienţă limpede sau într-una mai atenuată, însă ar fi extrem de ciudat dacă ai vrea să-ţi imaginezi că un om aflat în lumea suprasensibilă poate fi mort.

De aceea, moartea nu există pentru fiinţele care aparţin ierarhiilor superioare, cu o singură excepţie, cea a lui Christos. Dar pentru ca o entitate suprasensibilă cum este Christos să poată trece prin poarta morţii, el a trebuit să coboare pe Pământ. Şi asta este importanţa imensă a Misteriului de pe Golgota, faptul că o entitate – care în domeniul său nu ar fi putut afla niciodată moartea în sfera voinţei sale – a trebuit să coboare pe Pământ pentru a face o experienţă proprie omului, anume pentru a face experienţa morţii. În felul acesta s-a constituit acea legătură interioară, acea legătură lăuntrică profundă dintre omenirea de pe Pământ şi Christos, prin faptul că această entitate a trecut prin moarte pentru a împărtăşi destinul oamenilor. După cum am accentuat, această moarte este de cea mai mare importanţă, în special pentru actuala perioadă de evoluţie.

Am discutat adesea ceea ce s-a petrecut atunci cu adevărat pentru evoluţia Pământului nostru. În primul rând, o fiinţă unică în felul său, şi care până atunci a avut o existenţă exclusiv cosmică, s-a unit prin Misteriul de pe Golgota şi prin moartea sa cu evoluţia Pământului. Această fiinţă a intrat în evoluţia Pământului în răstimpul Misteriului de pe Golgota. Mai înainte nu fusese aici. Ea aparţinea doar Cosmosului, dar prin Misteriul de pe Golgota a coborât din Cosmos şi s-a întrupat pe Pământ. Începând de atunci, ea trăieşte pe Pământ, este legată de Pământ în aşa fel încât trăieşte în sufletele oamenilor de pe Pământ şi face împreună cu ei experienţa vieţii de pe Pământ. De aceea, întreaga perioadă de dinaintea Misteriului de pe Golgota a fost doar o pregătire a evoluţiei Pământului. Misteriul de pe Golgota a dat Pământului sensul său.

Când a avut loc Misteriul de pe Golgota, corpul terestru al lui Iisus din Nazaret – după cum ştim din diferite mărturii

pe care le avem – a fost predat elementelor Pământului, şi începând din acel timp Christos s-a legat cu sfera spirituală a Pământului, unde trăieşte. După cum am spus deja, este extrem de dificil să descriem Misteriul de pe Golgota, deoarece nu avem niciun element de referinţă cu care să îl putem compara, dar noi vom încerca, cu toate acestea, să ni-l mai apropiem şi dintr-un alt punct de vedere.

După cum ştim, Christos a trăit timp de trei ani după Botezul din Iordan în trupul lui Iisus din Nazaret, ca o fiinţă omenească, printre oamenii Pământului. Putem denumi acest fapt revelaţia terestră a lui Christos într-un trup fizic omenesc. Cum se revelează Christos începând din vremea în care şi-a depus corpul fizic prin Misteriul de pe Golgota?

Desigur, trebuie să ne reprezentăm prin fiinţa lui Christos o fiinţă incomparabil de sublimă, căreia, în ciuda măreţiei sale, i-a fost totuşi posibil să se exprime într-un trup omenesc timp de trei ani după Botezul lui Ioan în Iordan. Dar cum se revelează ea începând din acel timp? Nu într-un trup fizic omenesc, căci acesta a fost predat pământului fizic, şi constituie acum o parte din el. Aceluia care prin studiul ştiinţei oculte a dezvoltat în sine posibilitatea să privească înăuntrul acestor raporturi i se va revela că această fiinţă poate fi recunoscută într-una din fiinţele aparţinând ierarhiei îngerilor. Aşa cum Salvatorul lumii s-a revelat timp de trei ani după Botezul în Iordan într-un trup omenesc, deşi entitatea lui Christos era de o măreţie sublimă, tot astfel se revelează ea începând din acel timp, în mod direct, ca fiinţă îngerească, ca fiinţă spirituală aflată pe o treaptă mai sus decât fiinţele omeneşti. Ca atare, a putut fi mereu găsită de către aceia care erau clarvăzători, şi ea a fost ca atare mereu legată de evoluţie. Şi pe cât este de adevărat că Christos, pe când era încorporat în trupul lui Iisus din Nazaret, era mai mult

decât un om, tot aşa, fiinţa lui Christos este mai mult decât un înger. Acestea sunt doar înfăţişările Sale exterioare. Dar din faptul pe care l-am descris, că o entitate atât de sublimă a coborât din lumile spirituale şi a locuit timp de trei ani într-un trup omenesc, se exprimă şi cealaltă realitate, anume că această fiinţă a progresat cu o treaptă în evoluţia sa în acest răstimp.

Atunci când o astfel de fiinţă îndeplineşte o astfel de faptă, preluând o formă omenească sau angelică, face un pas înainte. Şi în felul acesta am indicat progresul în evoluţie realizat de entitatea Christos-Iehova, în sensul că acum Christos a ajuns într-o stare în care se revelează prin sine însuşi nu ca fiinţă omenească, nici prin reflectarea Sa, prin lumina Sa reflectată, deci nu prin numele lui Iehova, ci direct, prin sine însuşi. Şi aceasta este cea mai mare deosebire faţă de toate învăţăturile şi toată înţelepciunea care au intervenit în evoluţia Pământului începând de la Misteriul de pe Golgota, anume că prin venirea spiritului lui Mihael pe Pământ, prin inspiraţiile acestuia, omenirea a putut începe să înţeleagă ce înseamnă impulsul lui Christos şi Misteriul de pe Golgota. Dar pe vremea aceea Mihael era doar mesagerul lui Iehova, oglindirea strălucirii lui Christos, pe atunci el nu era încă mesagerul lui Christos însuşi.

Mihael a inspirat omenirea de-a lungul mai multor secole, aproximativ cinci sute de ani înaintea Misteriului de pe Golgota, ca şi în vechile misterii, ale lui Platon etc. Cu toate acestea, curând după ce a avut loc Misteriul de pe Golgota şi Christos s-a unit cu evoluţia Pământului influenţa directă a lui Mihael a încetat. În perioada în care au fost scrise acele vechi documente pe care le posedăm sub forma Evangheliilor – după cum am descris în cartea mea ***Creştinismul ca fapt mistic*** [Nota 5] – Mihael însuşi nu mai putea inspira omenirea, însă prin tovarăşii săi din

sfera arhanghelilor omenirea a fost astfel inspirată încât prin inspiraţie a fost preluată în mod inconştient multă putere sufletească.

Cei care au scris Evangheliile nu aveau ei înşişi o cunoaştere ocultă limpede, căci inspiraţia lui Mihael s-a încheiat la scurt timp după desfăşurarea Misteriului de pe Golgota. Ceilalţi arhangheli, tovarăşii lui Mihael, nu puteau inspira omenirea în sensul de a-i face inteligibil Misteriul de pe Golgota. Acest lucru explică interpretările divergente ale diverselor doctrine creştine. În aceste doctrine, sau învăţături, multe au fost inspirate de către tovarăşii lui Mihael. Ele nu au fost inspirate de către Mihael însuşi ci, în privinţa inspiraţiilor, acestea se află în acelaşi raport ca planetele faţă de Soare.

Abia acum, în timpul nostru, există din nou o asemenea influenţă, o inspiraţie provenită direct de la Mihael. Această inspiraţie directă de la Mihael a fost pregătită începând din secolul al XVI-lea. În acea vreme, arhanghelul cel mai apropiat de Mihael, care a dat omenirii inspiraţiile care au dus la desăvârşirea ştiinţelor naturii din vremea noastră modernă, a fost Gabriel. Ştiinţele naturii actuale nu îşi trag inspiraţiile de la Mihael, ci de la tovarăşul său Gabriel. Aceste inspiraţii ştiinţifice au tendinţa de a crea o ştiinţă, o concepţie care oferă înţelegere numai pentru lumea materială, şi este legată de creierul fizic.

În cursul ultimelor decenii, Mihael a luat din nou locul inspiratorului ştiinţei, şi în următoarele secole Mihael va da lumii ceva care în sens spiritual este la fel de important – ba chiar mai important, pentru că este mai spiritual –, infinit mai important decât ştiinţa materialistă, care a progresat treaptă cu treaptă începând din secolul al XVI-lea. Tot aşa cum tovarăşul său arhanghel a dăruit

cândva lumii ştiinţa, ne va dărui Mihael în viitor cunoaşterea spirituală, la al cărei prim început ne aflăm noi astăzi. Şi aşa cum Mihael a fost trimis ca mesager al lui Iehova – oglindirea lui Christos cu cinci sute de ani înaintea Misteriului de pe Golgota – pentru a da acelei ere pecetea sa, aşa cum era el pe atunci mesagerul lui Iehova, tot astfel a devenit astăzi Mihael, pentru timpul nostru, mesagerul lui Christos însuşi. Şi aşa cum în vechile timpuri ebraice, care au constituit o pregătire directă a Misteriului de pe Golgota, vechii iniţiaţi evrei se puteau întoarce spre Mihael ca revelaţie exterioară a lui Iahve, sau Iehova, tot aşa ne aflăm noi acum în situaţia de a ne îndrepta spre Mihael, care din mesagerul lui Iehova a devenit mesagerul lui Christos, pentru a primi de la el, în decursul următoarelor secole, tot mai multă revelaţie spirituală, care ne va dezvălui tot mai mult Misteriul de pe Golgota. Ceea ce a avut loc în urmă cu două milenii, dar care a putut fi făcut cunoscut lumii doar parţial prin diferitele secte creştine, şi a cărui profunzime poate fi dezvăluită abia în secolul al XX-lea în cazul în care ştiinţa spiritului, darul lui Mihael, se va afirma, aceasta constituie ceea ce ar trebui să umple inimile noastre cu sentimente infinit de profunde faţă de spiritualitatea timpului nostru. Vom putea afla că în ultimele decenii s-a deschis o poartă prin care ne poate veni înţelegerea.

Mihael ne poate da o nouă lumină spirituală, pe care o putem considera transformarea acelei lumini care a fost dată prin el pe vremea Misteriului de pe Golgota, iar oamenilor timpului nostru le este îngăduit să se plaseze în această lumină. Dacă putem resimţi aceasta, putem înţelege întreaga importanţă a noii epoci care începe cu această perioadă a noastră. Putem observa aurora unei revelaţii spirituale ce urmează să vină în următoarele

secole în viaţa omenirii de pe Pământ. Prin faptul că omenirea a devenit mai liberă decât era înainte, vom fi capabili să progresăm prin propria noastră voinţă, în aşa fel încât să putem primi această revelaţie.

Vrem să indicăm acum evenimentul din lumile superioare care a condus la această stare modificată, în această epocă a reînnoirii Misteriului de pe Golgota. Dacă privim înapoi spre acele timpuri, ne amintim ceea ce se va fi revărsat în sufletul nostru prin faptul că a avut loc atunci Botezul lui Ioan în Iordan, când Christos s-a revelat într-o formă umană, vizibilă pe Pământ printre oameni. Şi în continuare vrem să ne umplem sufletele cu gândul că apoi Christos s-a unit în ceea ce priveşte forma Sa exterioară cu ierarhia îngerilor şi trăieşte de atunci invizibil în sfera Pământului.

Să ne amintim cele spuse, în sensul că în lumile invizibile nu există moarte. Prin faptul că a coborât în lumea noastră, Christos a trecut printr-o moarte asemănătoare celei a oamenilor. Când a devenit apoi din nou o entitate pur spirituală, El şi-a păstrat amintirea acestei morţi. Dar ca entitate de rangul îngerilor, cum s-a revelat în mod exterior în continuare, El trebuia să experimenteze o atenuare a conştienţei.

Prin ceea ce a devenit necesar pentru evoluţia Pământului începând din secolul al XVI-lea, respectiv triumful ştiinţei, care a urcat pe culmi tot mai înalte, în întreaga evoluţie a omenirii a intrat ceva care este important şi pentru lumile invizibile. Datorită triumfului ştiinţei, în omenire au intervenit sentimente materialiste şi agnostice de o intensitate mai mare decât fusese cazul anterior. Şi mai înainte existaseră tendinţe materialiste, dar nu era prezentă această intensitate a materialismului care a devenit preponderentă începând din secolul al XVI-

lea. Şi oamenii care treceau prin poarta morţii în lumile spirituale au luat tot mai mult cu ei rezultatul ideilor materialiste de pe Pământ, astfel încât după secolul al XVI-lea au fost purtaţi dincolo tot mai mulţi germeni de materialism terestru. Aceşti germeni s-au dezvoltat într-un anumit mod.

Deşi Christos s-a încarnat în vechea rasă ebraică, fiind condus acolo la moarte, fiinţa îngerească ce constituie începând de atunci forma exterioară a lui Christos a suferit în decursul secolului al XIX-lea o stingere a conştienţei, ca rezultat al forţelor materialiste adverse aduse în lumile spirituale de către sufletele omeneşti materialiste trecute prin poarta morţii. Şi apariţia lipsei de conştienţă în lumile spirituale, în modul descris, va deveni naştere a conştienţei de Christos în sufletele oamenilor de pe Pământ între naştere şi moarte, în secolul al XX-lea. Într-un anumit sens, se poate prezice că începând din secolul al XX-lea ceea ce a pierdut omenirea în privinţa conştienţei va renaşte, fără îndoială, pentru privirea clarvăzătoare. La început, doar câteva fiinţe vor fi capabile să perceapă apariţia lui Christos eteric, adică a lui Christos sub înfăţişarea unui înger, dar apoi numărul lor va creşte tot mai mult în decursul secolului al XX-lea. De dragul oamenilor s-a petrecut ceva care poate fi numit anihilare a conştienţei în lumile nemijlocit învecinate cu lumea noastră pământeană, şi în care Christos a devenit vizibil în răstimpul dintre Misteriul de pe Golgota şi zilele noastre.

S-ar putea spune că pe vremea Misteriului de pe Golgota s-a petrecut, într-un colţ prea puţin cunoscut din Palestina, ceva care a fost într-adevăr cel mai mare eveniment care s-a desfăşurat vreodată în întreaga omenire, dar pe care oamenii de atunci l-au remarcat prea puţin. Şi dacă a putut avea loc aşa ceva, cum să te mai miri

aflând ceea ce se întâmplă în răstimpul secolului al XIX-lea, atunci când cei care trecuseră prin porţile morţii începând din secolul al XVI s-au opus lui Christos?

„Germenii materialismului terestru", care au fost purtaţi într o măsură tot mai mare de către sufletele care au păşit prin poarta morţii şi care au produs un întuneric tot mai mare, au constituit „sfera neagră a materialismului". Această sferă neagră a fost preluată de către Christos în fiinţa Sa, în sensul principiului maniheic, pentru a fi transformată. Ea a constituit, în fiinţa îngerească prin care s-a revelat entitatea lui Christos începând de la Misteriul de pe Golgota, „moartea spirituală prin asfixiere". Această jertfă a lui Christos din secolul al XIX-lea este comparabilă cu jertfa de pe planul fizic din Misteriul de pe Golgota, şi poate fi desemnată o a doua crucificare a lui Christos în planul eteric.

Această moarte spirituală prin asfixiere, care a provocat suspendarea conştienţei acestei fiinţe îngereşti, este o repetare a Misteriului de pe Golgota în lumile aflate imediat în spatele lumii noastre, pentru a putea avea loc o reînviere a conştienţei anterior tăinuite a lui Christos în sufletele oamenilor de pe Pământ. Această reînviere devine privire clarvăzătoare a omenirii în secolul al XX-lea.

În felul acesta, conştienţa lui Christos se poate uni cu conştienţa terestră a omenirii din secolul al XX-lea, căci moartea conştienţei lui Christos în sfera îngerilor în secolul al XIX-lea înseamnă învierea conştienţei lui Christos în sfera Pământului, ceea ce înseamnă că viaţa lui Christos este resimţită începând din secolul al XX-lea tot mai mult în sufletele oamenilor ca trăire personală directă.

Şi aşa cum puţinii oameni care au putut citi în acele zile semnele timpului au fost capabili să considere Misteriul de pe Golgota în aşa fel încât să poată înţelege

cum a coborât această entitate sublimă, măreaţă, din lumile spirituale pentru a trăi pe Pământ şi pentru a trece prin moarte, pentru ca prin moartea Sa substanţa fiinţei Sale să poată fi încorporată Pământului, tot astfel putem percepe că în anumite lumi aflate imediat în spatele lumii noastre a avut loc un fel de moarte spirituală, o suprimare de conştienţă, şi cu aceasta o repetare a Misteriului de pe Golgota, pentru ca să poată avea loc o reînviere a conştienţei lui Christos, anterior tăinuită, în sufletele oamenilor de pe Pământ.

Începând de la Misteriul de pe Golgota, mulţi oameni pot vesti numele lui Christos, şi începând din acest secol al XX-lea va exista un număr mereu în creştere de oameni care vor putea împărtăşi cunoaşterea entităţii lui Christos, aşa cum se întâmplă în ştiinţa spiritului. Aceşti oameni vor putea vorbi despre Christos din propria lor experienţă, Îl vor putea vesti. Christos a fost deja crucificat de două ori: o dată fizic, în lumea fizică, la începutul cronologiei noastre, şi a doua oară spiritual în secolul al XIX-lea, în modul descris. S-ar putea spune că omenirea a vieţuit în vremea de atunci învierea trupului Său şi că va vieţui învierea conştienţei Sale începând din secolul al XX-lea.

Ceea ce v-am putut indica în doar câteva cuvinte va pătrunde treptat în sufletele omeneşti, iar intermediarul, mesagerul, va fi Mihael, care este acum trimisul lui Christos. Aşa cum el a condus mai înainte sufletele oamenilor ca ei să poată înţelege cum viaţa sa s-a deplasat din Cer pe Pământ, tot astfel pregăteşte el acum omenirea ca ea să devină capabilă să vieţuiască trecerea conştienţei lui Christos din starea inconştientă în starea conştientă. Şi tot aşa cum pe vremea vieţii pământeşti a lui Christos cea mai mare parte a contemporanilor Săi a fost incapabilă să creadă ce eveniment sublim s-a desfăşurat în evoluţia

Pământului, tot astfel în vremea noastră lumea exterioară se străduie să amplifice puterea materialismului, şi va continua vreme îndelungată să privească cele pe care le-am discutat noi astăzi drept fantezie, visătorie, poate şi drept nebunie. Şi la fel va privi şi acest adevăr despre Mihael, care începe în perioada actuală să-L reveleze din nou pe Christos. Cu toate acestea, mulţi oameni vor recunoaşte ceea ce începe să lumineze acum ca o aurora a dimineţii, şi care se va revărsa în secolele viitoare ca un Soare în sufletele omeneşti, căci Mihael poate fi mereu comparat cu un Soare. Şi chiar dacă mulţi oameni nu vor recunoaşte această nouă revelare a lui Mihael, ea se va răspândi cu toate acestea peste omenire.

Acest lucru poate fi spus astăzi despre legătura dintre Misteriul de pe Golgota care s-a produs la începutul cronologiei noastre şi Misteriul de pe Golgota aşa cum poate fi el înţeles astăzi. Să ne însuşim aceste sentimente recunoscând că numai în felul acesta putem deveni cu adevărat discipoli spirituali. Din când în când vor veni alte revelaţii, pentru care trebuie să ne menţinem simţurile deschise. Şi nu ar trebui să resimţim că am fi deosebit de egoişti dacă am menţine aceste sentimente exclusiv pentru satisfacţia noastră personală? Să simţim mai degrabă că este sarcina noastră serioasă, aşa cum am recunoscut-o prin ştiinţa spiritului, de a ne face instrumente disponibile pentru o astfel de revelaţie. Şi deşi reprezentăm doar o mică societate în întreaga omenire, care se străduie să înţeleagă acest nou adevăr despre Misteriul de pe Golgota, să cuprindă această nouă revelaţie a lui Mihael, noi construim o nouă putere, care nu depinde nici în cea mai mică măsură de credinţa noastră în această revelaţie, ci numai şi numai de această revelaţie, de adevărul însuşi.

Şi atunci vom recunoaşte foarte liniştiţi că numai câţiva dintre noi sunt pregătiţi să explice lumii, în măsura în care ea vrea să asculte, următoarele: Începând de acum, există o nouă revelaţie a lui Christos. Vrem să fim pregătiţi să o recunoaştem, şi vrem să facem parte din acel mic cerc ce vrea să ajute ca ea să devină mai mare şi mai durabilă; vrem să construim pe puterea lăuntrică a unei astfel de revelaţii, astfel încât ea să se poată răspândi în restul omenirii, căci această cunoaştere va deveni treptat bun comun al tuturor.

Aceasta este ceea ce noi numim înţelepciune, şi ceea ce unii pot numi nebunie. Pentru a ne menţine cu fermitate poziţia, este nevoie doar să amintesc astăzi că această vreme actuală este timpul celei de a doua revelări a lui Mihael, şi că unul dintre vechii iniţiaţi a spus, în timpul primei revelări a lui Mihael, că ceea ce apare adesea oamenilor drept nebunie [Nota 6] este înţelepciune în faţa lui Dumnezeu.

Să încercăm astăzi să ne extragem putere din asemenea sentimente şi dintr-o asemenea cunoaştere spirituală, care în multe privinţe poate apărea lumii exterioare drept nebunie. Să prindem curajul de a recunoaşte că ceea ce apare drept nebunie pentru cei care se încred numai în simţuri poate fi pentru noi înţelepciune şi lumină, şi înţelegere limpede a lumilor suprasensibile, spirituale, înspre care vrem să tindem cu întreaga putere a sufletelor noastre şi a convingerii noastre.

III IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA
Prima conferinţă

Stuttgart, 18 mai 1913

Ultima oară când m-am aflat aici printre dumneavoastră am putut să vă expun, în două consideraţiuni [Nota 7], câte ceva despre viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Pe atunci am ales punctul de vedere necesar pentru a cuprinde cu privirea întreaga importanţă şi însemnătate a cunoaşterii vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, deoarece puterile şi entităţile cu care intră omul în contact acolo pătrund şi în viaţa noastră care se desfăşoară între naştere şi moarte.

Astăzi va fi vorba, pentru început, despre unele lucruri care ne pot aduce înaintea ochilor marea misiune a concepţiei antroposofice despre lume, rezultată din întregul caracter al prezentei noastre epoci de cultură. Noi ne aflăm într-adevăr – am accentuat adesea acest lucru şi am vorbit amănunţit despre aceasta – într-o perioadă importantă a evoluţiei Pământului, şi eu am accentuat adesea că, dacă printr-o considerare superficială a evoluţiei omenirii pe Pământ adesea câte o epocă este numită epocă de tranziţie, atunci, dintr-un anumit punct de vedere, nu trebuie să numim epoca noastră epocă de tranziţie, ci epocă plină de importanţă pentru întreaga evoluţie a omenirii.

Un prim punct de vedere pe care vreau să vi-l expun astăzi este cel pe care l-am menţionat deja adesea, anume că antroposofia, despre care ştim că trebuie să se integreze în viaţa culturală a oamenilor prin necesitatea evoluţiei terestre, că această antroposofie, chiar dacă rezultatele ei

nu pot fi verificate decât de sufletul exersat al cercetătorului spiritual, poate fi totuşi înţeleasă de orice suflet omenesc care o vrea, cu condiţia să se raporteze imparţial la ea.

La aceste afirmaţii se poate obiecta imediat: Da, dar există prea puţini oameni care să aibă o asemenea conştienţă încât să le apară adevărate cele despre care vorbeşte antroposofia. Şi majoritatea oamenilor consideră cele ce provin din ştiinţa şi cercetarea spiritului drept fantezie şi visătorie, dacă nu chiar – după cum am auzit chiar ieri [Nota 8] – drept una dintre cele şapte secte de perdiţie.

Ce se află, de fapt, în fondul lucrurilor? În faţa realităţii că există o mulţime extrem de mare de oameni ai prezentului care spun: Da, noi nu putem înţelege antroposofia, ea ne apare mai degrabă drept fantasmagorie – se poate totuşi face afirmaţia că acest adevăr care este înţeles de prea puţini poate fi totuşi recunoscut de un spirit omenesc nepărtinitor.

Am expus în conferinţa publică de ieri mijloacele prin care se poate ajunge la cunoştinţele suprasensibile, precum şi faptul că anumite puteri ale sufletului pot fi eliberate de intervenţia lor în corporalitate. Am menţionat cum pot fi eliberate forţele gândirii, vorbirii şi voinţei, cum se pot emancipa ele de corporalitate, astfel încât să poată acţiona numai în sufletesc, în sufletesc-spiritual, şi că ele sunt puterile ce se pot constitui tocmai prin meditaţie, concentrare şi contemplare, şi care pătrund în lumile suprasensibile. Toate puterile care dau capacitatea de pătrundere în lumile suprasensibile provin din faptul că omul îşi poate desprinde sufletul de toate cele cu care este legat în corporalitate. Aşadar, în puterile de cunoaştere cu

care pot fi cercetate lumile suprasensibile avem de-a face cu forţe sufleteşti eliberate de trup.

Or, în viaţa de toate zilele există o forţă sufletească ce conţine deja în sine, într-un anumit fel, ceea ce ne străduim să obţinem la celelalte forţe sufleteşti prin cercetarea spirituală, şi această forţă sufletească este cea a gândirii, aşa cum se manifestă ea în raţiunea obişnuită, nepărtinitoare, sănătoasă a omului. Anume, această forţă obişnuită a gândirii, în anumite circumstanţe, se poate prezenta deja fără a fi dezvoltată în continuare drept independentă de trup. Această gândire are următoarea caracteristică. Această gândire, pe care fiecare suflet omenesc de astăzi o poate avea în sine ca pe o forţă, are oarecum două capete, este un cap de Ianus. Această gândire este fie dependentă de creier, aducând în conştienţă drept gânduri numai ceea ce se desfăşoară în crier şi sistemul nervos, caz în care ea este mai mult pasivă, fiind o gândire care vrea să se sprijine pe instrumentul creierului, sau există posibilitatea ca ea – fără vreo meditaţie –, numai prin strădanie lăuntrică, să poată deveni conştientă de sine însăşi, de adevărata sa entitate, să se poată desprinde de suportul creierului, şi atunci este o gândire mai activă.

Amândouă sunt aspecte ale gândirii omeneşti sănătoase, aşa cum o poate avea astăzi orice suflet. Gândirea se află în orice suflet, dar ea poate fi folosită în două maniere. În primul rând, omul se poate fortifica pe sine însuşi, poate imprima în sine însuşi gânduri. În acest caz, gândirea în activitatea ei este de aşa natură încât vine în întâmpinarea a toate, chiar a celor mai îndrăzneţe afirmaţii ale ştiinţei spiritului. Dar dacă această gândire nu vrea să se fortifice, nu vrea să se cuprindă în activitatea sa, atunci ea trebuie să se sprijine pe instrumentul gândirii, pe

creier, şi atunci produce într-adevăr numai gânduri care pot fi cuprinse doar cu instrumentul creierului, şi atunci omul nu gândeşte activ, ci pasiv.

Această împărţire în gânditori activi şi pasivi este poate mai importantă decât orice altă distincţie care se face – chiar dacă nu pentru prezentul nemijlocit, ci pentru viitor. Aceia care cultivă în ei o formă de gândire autonomă, liberă lăuntric, cei care pot gândi activ vor fi aduşi prin chiar impulsul acestei gândiri la cercetarea spirituală. Cei care nu vor să gândească activ, ci numai în dependenţă de creier, vor spune că cercetarea antroposofică este fantasmagorie, pentru că ei nu au nicio noţiune despre ceea ce poate fi cuprins în gândirea liberă, pentru că vor să se dăruiască instrumentului creierului. Astfel încât se poate afirma că ei nu vor să gândească în sine, ci vor numai să lase să se gândească în locul lor.

Şi tocmai din acest punct de vedere raportarea faţă de concepţia antroposofică despre lume este astăzi, în fond, o problemă a atitudinii lăuntrice, a fortificării şi cultivării lăuntrice a gândirii, sau a comodităţii şi leneviei lăuntrice. Gândirea care vrea să fie activă, care vrea să se fortifice lăuntric, înţelege rezultatele ştiinţei spiritului. Pe când gândirea care vrea să se servească de cârje, de instrumentul care aduce gândurile la conştienţă prin imaginea oglindită de creier, este comodă, voind doar să se lase gândită, iar aceasta va trebui să respingă din comoditate cercetarea antroposofică. Toate filosofiile şi toate scrierile ce se răspândesc în lume având aparent un caracter ştiinţific şi spiritual, şi care afirmă că nu se înţelege ceea ce poate aduce cercetarea antroposofică, toate acestea se bazează pe o comoditate pentru început inconştientă, dar adânc ancorată înăuntrul gândirii omeneşti, care nu vrea să devină activă ci vrea să rămână

pasivă. Căci apartenenţa la concepţia antroposofică despre lume nu poate fi comodă.

În fond, acesta este adevărul despre aceste lucruri. Şi dacă veţi ajunge în adunări care nu se mai numesc astăzi materialiste, care se numesc poate moniste şi care se exprimă despre „fanteziile" ştiinţei spiritului, trebuie să ştiţi că la baza acestora se află altceva decât ceea ce se exprimă în ele. Şi anume, la bază se află incapacitatea de a progresa până la gândirea activă, se află aroganţa – deoarece oamenii nu vor să-şi încordeze puterile pentru a ajunge la gândirea activă – de a face din comoditatea gândirii pasive principiul superior al cercetării omeneşti.

Comoditatea în folosirea puterilor sufleteşti duce uneori chiar în viaţa obişnuită la ceva ce poate fi adesea observat. Atunci când cineva vrea să asculte un discurs sau altul şi este prea comod pentru a urmări cu atenţie expunerile, el adoarme, şi doarme în loc să afle ceea ce era de fapt în intenţia sa să afle, sau eventual chiar ceea ce nu era în intenţia sa să afle. Şi cu un asemenea somn faţă de impulsurile necesare pentru evoluţia omenirii avem de-a face în cazul tuturor acelora care nu vor, în prezent şi în viitorul apropiat, să-şi încordeze puterile înspre o gândire activă. Se trece ca dormind pe lângă ceea ce este cel mai important lucru. Căci chiar dacă aceşti oameni nu vor să ştie nimic despre aceasta, dincolo de tot ceea ce se desfăşoară în lumea noastră senzorială se află puteri esenţiale suprasensibile, procese suprasensibile. Şi chiar dacă o parte din omenire preferă să doarmă faţă de realitatea ce se petrece, procesele suprasensibile tot se desfăşoară. Iar în epoca noastră actuală avem de-a face cu procese suprasensibile importante! Şi toate procesele sensibile nu sunt decât manifestările exterioare ale proceselor suprasensibile. Şi dacă privim, ca să spunem

aşa, prin vălul în care ne apar toate procesele sensibile ale epocii noastre ajungem, dincolo de acest văl, la procesele suprasensibile. Şi pentru a caracteriza aceste procese suprasensibile, care sunt tocmai acum foarte importante, ne vom aminti că orice viaţă din Univers se bazează pe o evoluţie ascendentă.

Dacă urmărim calea evolutivă a omului, vom găsi primii săi germeni în vechea perioadă saturniană. Îl regăsim apoi, întreţesut de un nou element, în vechea perioadă solară, îl găsim configurat şi mai mult în vechea perioadă lunară, şi prevăzut cu cel de-al patrulea element, cu Eul, în perioada pământeană. Şi mai ştim că puterile sufleteşti ale omului vor prelua în perioada jupiteriană o asemenea configuraţie, încât ea va fi comparabilă cu entităţile ierarhiei îngerilor.

Însă aşa cum omul progresează şi avansează în evoluţia sa, tot aşa progresează şi celelalte entităţi ale ierarhiilor de la trepte inferioare la trepte mai înalte. Nu numai ierarhia omului este supusă unei asemenea evoluţii ascendente, ci şi ierarhiile aflate deasupra omului.

Să considerăm printre aceste ierarhii pe cea care se află cu două trepte deasupra omului, ierarhia arhanghelilor. Am spus deja ieri că, în general, în anumite cercuri nu se ia în nume de rău dacă se vorbeşte despre spirit. Dar dacă se ajunge la clase, ordine, fiinţe individuale, aşa cum se procedează pentru plante, animale şi alte domenii în cadrul ştiinţelor naturii, atunci omul cultivat de astăzi o ia în nume de rău. Cu toate acestea, trebuie să procedăm ca atare, dacă vrem să avem de-a face în mod concret cu lumea spirituală.

Dacă veţi reciţi ciclul de conferinţe pe care l-am ţinut la Kristiania [Nota 9] despre evoluţia sufletelor câtorva popoare veţi vedea că evoluţia popoarelor este legată de

ierarhia arhanghelilor. Epocile succesive sunt supuse puterilor originare, arhailor, Spiritelor personalităţii.

Dacă vom lua cele mai importante entităţi din rândul arhanghelilor, vom întâlni nume pe care le putem folosi ca pe alte nume: Rafael, Gabriel, Mihael etc.

Putem denumi aceste entităţi cu astfel de nume pentru că numele nu este câtuşi de puţin esenţialul. Noi le denumim aşa, la fel cum denumim şi alte lucruri cu alte nume. Aceste entităţi joacă un anumit rol în ceea ce descoperim drept realităţi ale evoluţiei suprasensibile. Dar evoluţia noastră sensibilă este dependentă de această evoluţie suprasensibilă.

Din punct de vedere spiritual-ştiinţific putem face diferenţe nete între entităţile individuale ale ierarhiei arhanghelilor. Nu în sens pur şi simplu abstract, prin etichetarea lor cu nume, ci le putem diferenţia în sensul de a vedea că impulsurile principale de cultură, care au existat din punct de vedere exterior în lumea senzorială într-o zonă a Pământului, de exemplu în primele secole creştine, au provenit de la o altă entitate decât cea care a dominat, de pildă, principalele impulsuri de cultură la popoarele conducătoare din secolele al XII-lea şi al XIII-lea sau cele care predomină în actuala noastră perioadă de cultură.

Să rămânem pentru moment la ceea ce priveşte etapa noastră culturală. În această privinţă, putem diferenţia cu claritate caracterul acelei epoci care a început prin secolele XV–XVI, care îşi extrage pecetea distinctivă din apariţia noilor ştiinţe ale naturii şi care a adus ştiinţele naturii la acea măreţie care ne întâmpină în secolul al XIX-lea şi pe care nu o putem admira suficient.

Când cuprindem cu privirea aceste secole de activitate a ştiinţelor naturii a întregii omeniri, trebuie să spunem că ea a fost desfăşurată de anumite popoare care

au fost conduse din lumile suprasensibile de o anumită fiinţă din ierarhia arhanghelilor, şi că această fiinţă se diferenţiază net de fiinţa care conduce actualmente, din lumea suprasensibilă, perioada de cultură spirituală ce începe acum. Dacă vrem să indicăm numele obişnuite în Occident pentru aceste entităţi conducătoare din ierarhia arhanghelilor, putem spune că de la începutul cronologiei noastre au fost diverse entităţi conducătoare în epocile succesive de cultură. Nu lipsit de modestie, aş vrea să enumăr un şir de entităţi din ierarhia arhanghelilor, aşa cum înşiri numele unor oameni care îşi leagă numele de o anumită activitate pe planul fizic; o serie de entităţi din ierarhia arhanghelilor care au dominat culturile succesive: Orifiel, Anael, Zahariel, Rafael, Samael, Gabriel, Mihael.

Gabriel a fost spiritul conducător în acea perioadă de cultură care s-a încheiat pentru lumea spirituală în ultima treime a secolului al XIX-lea. Căci, de fapt, cu această ultimă treime a secolului al XIX-lea începe şi se va impune tot mai mult o epocă în care pătrund cu totul alte influenţe şi impulsuri din lumea suprasensibilă în cea sensibilă. În timp ce în epoca trecută sufletele omeneşti erau îndreptate cu precădere asupra a ceea ce văd simţurile şi poate înţelege raţiunea, oamenii timpului viitor, care nu vor să doarmă evoluţia progresivă, vor avea de acordat atenţie în special modului în care vor pătrunde înţelepciunea şi cunoştinţele suprasensibile din lumea suprasensibilă în evoluţia terestră sensibilă.

Dacă vrem să caracterizăm lucrurile din punct de vedere exterior, putem spune că în epoca trecută fiinţele suprasensibile au avut suficient de făcut pentru ca inspiraţiile şi intuiţiile ce se puteau revărsa din lumile suprasensibile să fie menţinute pe cât posibil departe de

viaţa fizică. Sarcina ierarhiilor era să nu le lase pe acestea să se reverse în suflet.

Începând de acum, puterile suprasensibile vor fi dirijate din lumea suprasensibilă în aşa fel, încât cât mai multe inspiraţii şi intuiţii să se poată revărsa în sufletele omeneşti, astfel încât să se poată ajunge la o cunoaştere a imaginaţiilor, inspiraţiilor şi intuiţiilor în sufletul omenesc. Pe cât de lipsită a fost epoca precedentă de fiinţe inspirate şi de cunoaşterea spiritualului, pe atât de plină de fiinţe inspirate, intuitive, şi de impulsuri de cultură cu adevărat vii va fi perioada următoare.

În urmă cu cincizeci de ani ar fi fost imposibil să comunici oamenilor ceea ce v-am putut spune eu astăzi dumneavoastră, datorită parcursului necesar al evoluţiei lumii, pentru că atunci ar fi fost imposibil să putem coborî aceste lucruri direct din lumile spirituale. Poarta a fost deschisă abia acum. Şi aşa cum timpurile scurse au fost cele mai favorabile pentru dezvoltarea raţiunii, tot astfel, perioada următoare va fi cea mai favorabilă pentru dezvoltarea inspiraţiei şi intuiţiei.

Două epoci se află într-un contrast violent: una care era opusă oricărei inspiraţii şi alta în care, deşi forţe puternice vor lupta cu toate mijloacele împotriva oricărei inspiraţii, va exista totuşi posibilitatea de a prelua inspiraţia şi de a face din ea elementul dătător de ton în sufletul omenesc.

Dacă investigăm lucrurile în continuare, vom descoperi că forţele suprasensibile care nu s-au putut revărsa direct în sufletele omeneşti în epoca trecută nu au fost inactive. Ceea ce fiziologia exterioară nu poate constata este totuşi o realitate: în epoca lui Gabriel s-a lucrat asupra lumii sensibile pornind din lumea suprasensibilă. Această activitate s-a realizat pe trupul fizic

al omului. În interiorul encefalului s-au constituit în această perioadă structuri fine, care au fost implantate treptat de către contingentul lui Gabriel în generaţiile omeneşti, măsură prin care cei mai mulţi oameni au ajuns să se nască cu creiere având structuri mult mai fine decât era cazul la encefalul oamenilor din secolele al XII-lea şi al XIII-lea.

Aceasta a fost sarcina epocii în care oamenii şi-au îndreptat simţurile asupra fizic-senzorialului, închizându-se faţă de inspiraţii, pentru ca impulsurile lumii suprasensibile să se reverse în corporalitate şi să constituie această structură fină a creierului.

Şi această structură va exista tot mai mult la aceia care se simt acum capabili să păşească spre o gândire activă şi spre înţelegerea ştiinţei spiritului. Şi atunci, în epoca noastră, în această epocă la al cărei început ne aflăm noi, puterile suprasensibile nu vor fi folosite pentru a forma structuri în creier, ci se vor revărsa direct în suflete, acţionând prin imaginaţie şi inspiraţie, se vor revărsa în sufletele omeneşti. Aceasta este domnia lui Mihael.

Diferenţiem astfel două entităţi în succesiunea arhanghelilor prin aceea că una dintre ele, Gabriel, care a condus omenirea nemijlocit înaintea epocii noastre, a lucrat la constituirea subtilă a creierului, iar cealaltă, care îşi începe acum activitatea, nu are sarcina să transforme un organ omenesc, ci să implanteze în sufletele omeneşti înţelegere pentru ştiinţa spiritului. În felul acesta diferenţiem între ele entităţile care aparţin ierarhiei arhanghelilor.

Prin aceste două exemple am încercat să pun înaintea dumneavoastră însuşiri oarecum concrete, trăsături de caracter ale acestor două entităţi. Noi nu vrem să ne mulţumim doar cu numele, căci, aşa cum nu cunoaştem

nimic despre un om atunci când ştim doar că se numeşte Müller, tot astfel nu vom şti prea multe despre Gabriel atunci când îi cunoaştem doar numele. Dar vom şti ceva despre un om atunci când putem spune despre el că este plin de compasiune sau că a făcut una sau alta. Tot aşa, ştim ceva despre o entitate suprasensibilă atunci când putem spune că a făcut să intre anumite forţe în trupul fizic omenesc, forţe care au determinat anumite structuri în encefal, şi care s-au perpetuat prin ereditate. Şi caracterizăm corect spiritul, entitatea care îi urmează acesteia, atunci când îi indicăm activitatea îndreptată în sensul dobândirii înţelegerii adevărurilor inspirate, intuitive. Mihael nu acţionează atât pentru cercetătorul spiritual, pentru iniţiatul însuşi, ci pentru aceia care vor să înţeleagă cercetarea spirituală, care vor voi să treacă la gândirea activă, atunci când puterile gândirii active se vor acumula tot mai mult în omenire, în secolele următoare.

Această etapă de tranziţie mai este importantă şi în altă privinţă. Prin ceea ce s-a petrecut, se constituie tot mai mult o omenire care prin organizarea ei este în măsură să privească într-adevăr în decursul încarnărilor viitoare, înapoi la încarnările anterioare, prin amintire. Dar omenirea trebuie să se transpună mai întâi în această situaţie.

Nu ne putem aminti ceva pe care nu l-am gândit niciodată. Atunci când seara ne scoatem butonii de la manşetă şi îi punem pe negândite undeva, în dimineaţa următoare nu îi putem găsi, pentru că nu am gândit în momentul acela. Dacă ne formăm gândul să ne imprimăm imaginea locului în care ne punem butonii de la manşetă, în dimineaţa următoare vom merge direct la locul în care i-am pus.

Ceea ce este valabil în viaţa obişnuită în privinţa capacităţii de amintire trebuie considerat ca necesar şi pentru orizontul extins asupra vieţilor pământeşti anterioare. Trebuie să ne amintim mai întâi esenţa cea mai lăuntrică a sufletului nostru, ceea ce trece într-adevăr dintr-o încarnare într-alta din fiinţa sufletului. Însă pentru aceasta trebuie să fi sesizat mai întâi această esenţă cea mai lăuntrică. Or, aceasta o putem face numai prin educaţie ocultă. Dacă nu ne-am străduit să ne formăm gânduri asupra esenţei sufletului în încarnarea precedentă, nu ne putem aminti de ea, oricât de bine organizaţi am fi. Oamenii vor fi organizaţi în vederea amintirii retrospective, dar ei vor resimţi pentru început această organizare drept boală, drept nervozitate, drept o stare cumplită, dacă nu o pot folosi. Căci ei vor fi organizaţi pentru a-şi putea aminti vieţile anterioare, şi nu vor avea ce să-şi amintească. Căci atunci când omul are impresii pe care nu le poate evalua şi organe pe care nu le poate folosi se îmbolnăveşte.

Ne îndreptăm înspre situaţia ca în următoarele epoci oamenii să poată fi organizaţi în vederea amintirii vieţilor lor anterioare, dar numai aceia care au ce să-şi amintească să şi le poată aminti. Adică cei care şi-au recunoscut prin educaţie ocultă fiinţa sufletească omenească în specificul său, ca element component al lumii spirituale. În fiecare viaţă ce urmează unei alteia în care omul şi-a recunoscut sufletul ca fiinţă spirituală se manifestă reamintirea vieţilor anterioare.

Ne aflăm astfel la un important punct de răscruce. A înţelege ştiinţa spiritului nu înseamnă, în fond, nimic altceva decât de a avea un sentiment faţă de acest punct de răscruce din vremea noastră.

Nu toate entităţile care fac parte din ierarhia arhanghelilor sunt identic structurate şi egale în rang. Când vorbim despre ierarhia arhanghelilor se poate spune că ei se succed unii pe alţii la conducerea omenirii, aşa cum am spus. Dar cel mai înalt în rang, ca să spunem aşa, entitatea supremă, este cea care începe să conducă în epoca noastră, este Mihael. El face parte din rândul arhanghelilor, dar este cel mai avansat. Există o evoluţie, şi evoluţia cuprinde toate fiinţele. Toate fiinţele se află într-o evoluţie ascendentă, şi noi trăim într-o epocă în care Mihael, entitatea supremă având natura de arhanghel, realizează trecerea la natura de arhai. El va ajunge treptat la o poziţie de conducere, va deveni entitate conducătoare, Spirit al timpului, entitate conducătoare pentru întreaga omenire.

Acesta este aspectul cel mai important, aspectul infinit de important al epocii noastre, anume ca noi să înţelegem că ceea ce nu a existat în epocile precedente, ceea ce nu exista pentru întreaga omenire poate exista acum şi trebuie să devină bun al întregii omeniri. Ceea ce se manifesta anterior numai la anumite popoare individuale – adâncirea spirituală – poate deveni acum bun al întregii omeniri.

Şi aşa cum indicăm ceea ce se petrece dincolo de lumea senzorială putem indica şi ceea ce se petrece în lumea senzorială ca expresie exterioară a ceea ce tocmai a fost descris: anume faptul că în spatele lumii sensibile se desfăşoară o înălţare a arhanghelului Mihael.

Până acum, omul a putut fi o personalitate; în viitor, el va mai putea fi o personalitate, dar într-un alt mod decât a fost posibil până în epoca noastră. Omul a participat întotdeauna la lumile suprasensibile, cel puţin a putut-o face prin viaţa sa sufletească. Dar nota personală, nuanţa personală pe care a vieţuit-o omul în lumea sensibilă nu a

venit de sus în jos, ci de jos în sus, a venit de la Lucifer. Lucifer a creat personalitatea. De aceea, până acum se putea spune:

Omul nu poate pătrunde cu personalitatea sa în lumea suprasensibilă, nu-şi poate introduce personalitatea în lumea spirituală, el trebuie să-şi înăbuşe această personalitate, căci altfel impurifică lumea spirituală.

În viitor, omului îi revine sarcina să-şi lase personalitatea inspirată de sus, astfel încât ea să poată prelua ceea ce urmează să se reverse din lumea spirituală. Personalitatea îşi va primi caracteristica prin ceea ce poate prelua omul drept cunoaştere spirituală, personalitatea va deveni cu totul altceva în vremurile viitoare. Mai înainte, omul era o personalitate prin ceea ce îl îndepărta de spiritual, prin pecetea pe care i-o imprima trupul său. În viitor, el va trebui să fie o personalitate prin ceea ce poate prelua şi prelucra în sine din lumea spirituală.

În trecut, oamenii erau personalităţi prin sângele lor, prin temperamentul lor, prin tot soiul de lucruri venite de jos, şi în aceste personalităţi radiau elemente impersonale din suprasensibil. Prin temperament, prin sânge etc. în viitor omul va putea fi tot mai puţin o personalitate. Dar el va putea fi o personalitate prin participarea sa la lumea suprasensibilă. Ceea ce conţin impulsurile suprasensibile se va revărsa în caracterul omului. Acest lucru va fi produs de impulsul lui Mihael, care dirijează în sufletul omenesc înţelegerea înspre viaţa spirituală. Oamenii care au caracterul unei personalităţi pronunţate vor avea acest caracter şi în viitor, prin faptul că vor putea exprima unul sau altul din aspectele înţelegerii lumii suprasensibile. Alexandrii, Cezarii şi Napoleonii aparţin trecutului. Desigur că în ei se revărsa elementul suprasensibil, dar pronunţata lor coloratură personală au avut-o prin ceea ce au dobândit

de jos în sus. Oamenii care sunt personalităţi prin faptul că poartă lumea spirituală în cea sensibilă, oamenii care aduc prin sufletele lor personalitatea în omenire vor fi personalităţile care vor lua locul Alexandrilor, Cezarilor, Napoleonilor. Forţa faptelor umane în viitor va rezulta din tăria impactului spiritual ce se revarsă în aceste fapte omeneşti.

Toate acestea fac parte din esenţa trecerii de la o epocă la alta. Dar caracteristica cea mai importantă a acestei treceri este faptul că trecerea de la epoca lui Gabriel la epoca lui Mihael are loc în actuala noastră perioadă de evoluţie.

Ne putem însuşi o înţelegere a celor spuse astăzi şi prin raţiunea omenească sănătoasă, dacă suntem suficient de lipsiţi de prejudecăţi pentru a putea privi înăuntrul vremii noastre şi a vedea cum cele două posibilităţi au mai existat până în ultima treime a secolului al XIX-lea.

Prima posibilitate este cea de a alcătui o concepţie despre lume pornind de la ştiinţele naturii. Astăzi această modalitate este învechită, întrucâtva depăşită, şi nu mai corespunde spiritului timpului. Oamenii o mai fac totuşi, pentru că ei se încăpăţânează să prelungească ceea ce vine din vechime. Spiritul timpului este de a construi concepţia despre lume din inspiraţiile lumii spirituale şi din înţelegerea acestora. Asta trebuie să preluăm ca sentiment în sufletele noastre, şi atunci învăţăm să cunoaştem ce înseamnă concepţia antroposofică despre lume pentru fiecare suflet în parte, şi învăţăm să resimţim ce înseamnă evoluţia pentru omenire. Ne este îngăduit să participăm la ceva plin de însemnătate.

Şi acum vreau să vă amintesc ceva pe care l-am inserat în conferinţele ţinute ultima oară aici, în conferinţele privind modificarea funcţiei lui Buddha.

Acesta este şi punctul de care vreau să leg următoarele consideraţii de cea de acum.

Aş vrea să închei aprecierile de astăzi cu o întrebare ce se poate ridica în orice suflet, şi care ne va conduce de la elementele pe care le-am prezentat la ceva şi mai important.

Dacă a avut loc o înălţare a lui Mihael, dacă el a devenit spirit conducător al culturii occidentale, cine îi ia locul? Locul nu poate rămâne vacant. Fiecare suflet trebuie să îşi spună: Aşadar şi un înger trebuie să parcurgă o înălţare, o elevare, trebuie să pătrundă în ierarhia arhanghelilor. Cine este acest înger?

Cu această întrebare doresc să închei, pentru a putea face trecerea la nişte consideraţii şi mai importante, care ne vor preocupa poimâine.

Astăzi aş dori să pun în faţa sufletelor dumneavoastră cea mai importantă caracteristică a tranziţiei de la o epocă la alta, anume realitatea că sufletele care îşi dau osteneala pot afla înţelegerea pentru adevărurile suprasensibile. Căci aşa vor puterile cosmice aflate în arierplanul omenirii, puterile care conduc evoluţia omenirii. Şi imaginea acestui proces în lumea senzorială este faptul că personalitatea primeşte o cu totul altă nuanţă. Pe când în vremurile trecute personalitatea şi-a primit nuanţa de jos, prin temperament şi sânge, în viitor dătător de ton pentru personalitatea noii epoci va fi elementul înţelegerii spirituale. Acest element va fi dătător de ton.

Este important să înţelegem acest lucru, şi este şi mai important să îl simţim.

Din acest punct, vom trece poimâine la o importantă apreciere ce poate pătrunde în fiecare din sufletele noastre.

IV IMPULSUL LUI MIHAEL ŞI MISTERIUL DE PE GOLGOTA
A doua conferinţă

Stuttgart, 20 mai 1913

Ne-am străduit să aruncăm puţină lumină asupra caracterului epocii noastre, pornind de la legităţile cosmice, şi nu trebuie să trecem pe lângă aceasta. Căci atunci când vorbim despre puterile spirituale, despre impulsurile spirituale ale unei epoci este vorba despre acele puteri, acele impulsuri care acţionează înăuntrul sufletului fiecăruia dintre noi. Şi nu vom putea înţelege nimic din ceea ce se află în sufletele noastre, dacă nu vom şti cum să ne raportăm la aceste puteri şi la aceste impulsuri ale epocii actuale, care sunt totodată puterile şi impulsurile propriilor noastre suflete.

Este întru totul adevărat – oricum şi-ar justifica fiecare dintre dumneavoastră de ce crede una sau alta din cadrul ştiinţei spiritului – că în sufletele acelora care vin înspre ştiinţa spiritului cu sinceritate şi onestitate trăiesc, probabil inconştient, sentimente şi impulsuri care provin de la adevăratele impulsuri ale timpului nostru.

Am încercat să precizez alaltăieri că în prezent trăim în ceea ce poate fi numit epocă mihaelică. Înţelegerea lucrurilor spirituale va deveni inteligibilă pentru tot mai multe suflete. Pe când ultimele secole s-au desfăşurat de maniera că a fost posibilă în primul rând înţelegerea pentru lucrurile ştiinţelor exterioare ale naturii, pentru legile fizice, chimice, fiziologice, pentru tot ceea ce se referă la spaţiul exterior şi la timp, în vreme ce în epoca lui Gabriel a fost trezită în suflete înţelegerea pentru ceea ce a constituit în ştiinţele naturii triumf după triumf,

accentuând în suflete înclinaţia înspre înţelegerea natural-ştiinţifică a lumii, acum ne îndreptăm înspre o epocă în care va fi, de asemenea, posibilă înţelegerea spiritualului.

Niciodată în evoluţia omenirii nu au existat două epoci succesive atât de radical deosebite între ele cum sunt cea care tocmai s-a scurs şi cea care începe. Iar sufletele care tind spre spiritual vor fi mai străine ca niciodată celor care se mai agaţă încă de ceea ce au adus ultimele secole. Şi nu va mai dura mult până când aceia care cred că stau pe terenul monismului materialist vor fi total anacronici în comparaţie cu acele suflete care caută cu ardoare o înţelegere a lumilor suprasensibile. Căci începând din ultima treime a secolului precedent s-a deschis o viitură spirituală, un aflux din lumile superioare într-a noastră, şi de aceea a devenit posibil de a dobândi înţelegere faţă de ceea ce conduce în mod spiritual omenirea şi Universul.

Acum aproximativ două mii de ani s-a petrecut evenimentul care vă este cunoscut tuturor sub numele de Misteriul de pe Golgota, şi acest Misteriu de pe Golgota a fost adesea dezbătut aici, şi iluminat, din cele mai diverse puncte de vedere, drept cel mai important eveniment al evoluţiei omenirii. Şi sigur că a fost suficient de limpede că înţelegerea pentru acest eveniment este posibilă fără ca el să fie privit din vreun punct de vedere confesional, ci numai dinăuntrul ştiinţei spiritului, astfel încât este de aşteptat ca el să fie înţeles de orice curent confesional al prezentului... Am vorbit amănunţit chiar şi despre motivele care îi determină pe unii sau pe alţii să nu vadă în Misteriul de pe Golgota centrul de greutate al evoluţiei omenirii. Dar noi vrem să cercetăm aceste lucruri şi dinăuntrul sufletelor noastre, subiect pe care l-am putut aborda şi în conferinţa publică de ieri [Nota 10]. S-ar putea întâmpla ca cineva, datorită unei prejudecăţi, să nu vrea să ştie ce s-a întâmplat

într-o mică ţară la începutul cronologiei noastre, s-ar putea întâmpla ca cineva să nu se intereseze de ceea ce numim noi Misteriul de pe Golgota. Bine, noi putem accepta că ar fi firesc ca un suflet să gândească şi parcursul istoric în aşa fel încât să nu ia în considerare ceea ce s-a petrecut pe Golgota. Să acceptăm, ipotetic, acest lucru. Dar dacă acest suflet analizează evoluţia omenirii, el va găsi totuşi ceva ce caracterizează în mod deosebit acest secol. Despre aceasta am vorbit ieri. În acea epocă dinainte de Misteriul de pe Golgota are loc o trecere de la raportarea superficială a sufletului faţă de lumea înconjurătoare înspre propria sa interioritate, şi aceasta independent de Misteriul de pe Golgota. În momentul în care are loc Misteriul de pe Golgota are loc marea trecere de la o viaţă în lumea înconjurătoare a omenirii la interiorizare. Şi orice om poate simţi acest lucru, chiar dacă face abstracţie de Misteriul de pe Golgota.

În acest moment, omenirea a ajuns la o răscruce. Nu este câtuşi de puţin nevoie să vorbim despre Misteriul de pe Golgota, ci putem avea în vedere şi alte elemente, şi ele ne vor arăta că anterior omenirea a vieţuit o exteriorizare, însă ulterior oamenii care sunt străbătuţi de impulsul timpului, de geniul lor, încep să vieţuiască o interiorizare.

Dar când au loc astfel de lucruri ele se petrec de maniera că sunt pregătite anterior. Eu nu vreau să subscriu la expresia curentă: Natura sau istoria nu fac salturi. Expresia îşi are justificarea sa în anumite limite, căci şi floarea este pregătită de frunzele verzi, dar nu constituie ea, totuşi, un salt în evoluţia plantei? Tot aşa a fost pregătit ceea ce constituie un moment crucial în evoluţia omenirii pe vremea Misteriului de pe Golgota. Şi nu numai dacă ne vom adânci în ceea ce ne întâmpină ca învăţătură şi concepţie în ultimele secole ale Antichităţii ebraice vom

găsi acolo un spirit – în orice caz specific – al pregătirii Misteriului de pe Golgota, ci putem găsi un asemenea spirit şi în alte regiuni ale Pământului.

În ceea ce priveşte spiritul ebraic, el prezintă cu totul alte caracteristici decât anterior. În secolul al VI-lea înainte de Misteriul de pe Golgota începe o epocă total nouă, un cu totul alt mod de a vedea lumea, faţă de ceea ce existase anterior în viaţa spirituală ebraică. Acest fapt se dezvăluie foarte limpede privirii văzătoare. Şi chiar dacă el apare aici altfel, căci, în orice caz, poporul evreu era altfel structurat, este totuşi acelaşi spirit, care primeşte doar o altă expresie; este spiritul care domneşte în filosofia greacă, chiar şi în poezia greacă, în ultimele secole înainte de Misteriul de pe Golgota. Noi îl găsim peste tot. E nevoie numai să cercetăm cu seriozitate spirite ca Platon şi Aristotel, chiar şi pe Socrate, pentru a vedea că acest moment crucial a fost pregătit peste tot.

Dar asemenea evenimente care se petrec aici pe Pământ sunt dirijate şi orientate din lumea suprasensibilă. Înainte de a avea loc, în viaţa pământească fizică, ceea ce desemnăm noi drept evenimentul de pe Golgota conducerea anterioară a evoluţiei a trimis un mesager – pe atunci încă trimisul lui Iahve – pentru a-l pregăti. Este spiritul care a pregătit epoca de cultură de până la Misteriul de pe Golgota, acelaşi spirit care este îndrumătorul epocii de cultură care începe acum, spiritul pe care l-am numit Mihael. Aşa cum Mihael conferă caracterul timpului nostru, tot astfel a conferit el caracterul întregii culturi care a pregătit Misteriul de pe Golgota. Numai că puterea care l-a trimis pe Mihael din lumile superioare a fost în acele vremuri Iahve sau Iehova.

Pe vremea aceea, lucrurile nu se petreceau ca în zilele noastre, când i se reproşează cu foarte multă uşurinţă

cuiva care vorbeşte despre lucrurile spirituale: Tu vorbeşti foarte mult despre Spiritul poporului sau Spiritul timpului, sau despre alte realităţi spirituale, dar vorbeşti prea puţin despre Dumnezeu. – Oamenii nu observă de ce nu vorbim noi mult despre Dumnezeu: pentru că niciun concept omenesc nu-L poate cuprinde cu adevărat pe Cel în care ne aflăm şi vieţuim. Şi în această privinţă există concepţii parţial foarte interesante. Când am ţinut recent o conferinţă publică în acest oraş, şi, aşa cum s-a creat obiceiul, au fost puse întrebări, cineva a pus o întrebare foarte inteligentă. Anume, el a întrebat: Da, dacă din punct de vedere logic putem cunoaşte un obiect prin faptul că îl privim ca obiect, prin faptul că ne putem raporta exterior la el, şi nu putem avea o imagine obiectivă a unui obiect pe care îl avem în noi înşine, ca de exemplu globul ocular, din motivul că nu îl putem privi, cum rămâne cu afirmaţia unor mistici că ar trebui să ne îndepărtăm de Dumnezeu pentru a-L putea considera ca pe un obiect de contemplare?

Desigur, unii mistici au făcut afirmaţia că ar trebui să ne îndepărtăm de Dumnezeu pentru a ne putea plasa în faţa Lui. Întrebarea a fost inteligentă, dar trebuie să răspundem la ea spunând: Tu poţi să te îndepărtezi de Dumnezeu cât vrei de mult, dar rămâi totuşi în Dumnezeu, nu poţi ieşi din Dumnezeu. – Există o logică foarte logică, dar care este şi lipsită de perspectivă.

În vremurile în care oamenii mai erau încă foarte apropiaţi de spiritual mai exista încă sentimentul de venerare faţă de dumnezeirea în care ne aflăm şi vieţuim, căreia nu trebuia să i se dea un nume, şi de aceea vechii evrei, pentru a nu rosti un nume, foloseau expresia: „Chipul lui Iahve”. În cazul omului, chipul este ceea ce îndreaptă el în afară şi prin care se revelează. El nu constituie întreg omul. Recunoaştem lăuntricul unui om după trăsăturile

chipului său, dar nu facem greşeala să considerăm că vorbim despre întreg omul atunci când avem în vedere chipul lui.

De aceea, Mihael era numit „Chipul lui Iahve"; căci oamenii preferau să-l numească pe reprezentantul prin intermediul căruia Iahve sau Iehova se făcea cunoscut omenirii printr-un chip îndreptat spre omenire. Chiar şi în cercurile confidenţiale se prefera numirea reprezentantului, decât vorbirea despre Iahve însuşi. Mihael era considerat deja din epoca aceea drept regentul spiritual al timpului, drept mesagerul lui Iahve, drept acel ierarh de la care radia pe vremea aceea ceea ce urma să vină ca impuls pentru pregătirea evenimentului de pe Golgota.

Între timp, alte entităţi din ierarhia arhanghelilor s-au succedat la conducerea spirituală a evoluţiei omenirii. Iar fiinţa care se afla la conducere când trebuia pregătit Misteriul de pe Golgota este aceeaşi fiinţă care trimite acum din nou impulsurile vieţii suprasensibile în lumea sensibilă. Atunci era o epocă mihaelică, iar cea care începe acum este tot o epocă mihaelică. Dar există o deosebire covârşitoare între acea epocă a lui Mihael şi cea a noastră, care începe acum.

Am ajunge astăzi prea departe dacă am vrea să caracterizăm ce înţelegere faţă de Misteriul de pe Golgota a existat în timpurile care s-au scurs de la acea epocă mihaelică până la a noastră. Au existat naturi profund lăuntrice, care dintr-o nevoie de credinţă mai mult sau mai puţin accentuată şi-au dobândit relaţia lor cu Misteriul de pe Golgota şi purtătorul său, au existat naturi profund religioase de la Misteriul de pe Golgota până în zilele noastre. Dar Misteriul de pe Golgota este un eveniment care, deşi constituie un fapt real desfăşurat la punctul de

începere al noii epoci, sufletul omenesc nu se poate raporta pur şi simplu la el, pentru a-l înţelege şi cuprinde. Vor veni mereu alte epoci, în care sufletele oamenilor vor deveni tot mai profunde şi în care ele vor înţelege tot mai bine ceea ce s-a petrecut în Misteriul de pe Golgota. Evenimentul însuşi este situat în punctul crucial al evoluţiei omeneşti, dar înţelegerea acestui eveniment va creşte şi se va maturiza tot mai mult de-a lungul evoluţiei spirituale a Pământului.

Nu vom înscrie niciodată suficient de adânc acest lucru în sufletele noastre. Să cuprindem o dată cu privirea, printr-o anumită abstracţiune metafizică, ceea ce s-a petrecut atunci. Noi am caracterizat lucrurile din diferite puncte de vedere. De data aceasta vrem să alegem un punct de vedere mai abstract, care însă, dacă îl lăsăm să acţioneze asupra sufletelor noastre, va putea declanşa în ele o impresie profundă.

Atunci când studiem lumea înconjurătoare din punctul de vedere obişnuit sau prin ştiinţa obişnuită – eu am atras atenţia asupra acestui lucru deja ieri, în conferinţa publică, dar vrem să-l mai cuprindem încă o dată cu privirea –, dacă se studiază lucrurile din jurul nostru, omul învaţă să recunoască, prin gândirea obişnuită şi ştiinţa obişnuită, legile existenţei din regnul mineral, vegetal, animal şi uman. Toate aceste legi culminează într-un ideal: înţelegerea vieţii. Dar viaţa însăşi nu poate fi înţeleasă aici pe Pământ. Numai ocultismul poate oferi înţelegerea vieţii. Ştiinţa exterioară nu va putea înţelege niciodată viaţa. Şi ar fi una dintre iluziile cele mai mari să se creadă că aşa cum pot fi întrezărite legile fizice sau chimice pot fi descoperite şi legile vieţii. Rămâne un ideal care nu poate fi atins. Pe plan fizic este imposibil să se ofere o cunoaştere a vieţii. Această cunoaştere a vieţii este rezervată cunoaşterii suprasensibile.

Pe cât de imposibilă este cunoaşterea sensibilă a vieţii pe atât de imposibilă este cunoaşterea suprasensibilă a morţii. În lumea spirituală există stări de singurătate îngrozitoare ale conştienţei, există cufundări temporare ale conştienţei ca într-un somn, dar în lumile superioare nu există moarte. Moartea este imposibilă în lumile superioare.

Toate fiinţele pe care am învăţat să le cunoaştem drept fiinţe ale ierarhiilor superioare se caracterizează prin faptul că nu cunosc moartea, că nu trec prin moarte. Aşa cum se spune pe drept cuvânt în Biblie [Nota 11] că îngerii îşi acoperă chipul în faţa tainei naşterii, a încarnării, tot astfel trebuie ei, ca şi toate celelalte fiinţe superioare, să-şi acopere chipul în faţa morţii. Căci moartea este un eveniment posibil numai pentru lumea sensibilă, şi nu pentru cea suprasensibilă.

Dintre toate fiinţele lumilor superioare a existat una singură care a trebuit să treacă prin moarte – noi putem spune: care a vrut să treacă prin moarte –, şi aceasta este Christos. Pentru aceasta, El a trebuit să coboare pe Pământ.

Pentru ca o fiinţă din lumile superioare să poată împlini ceea ce era necesar pentru evoluţia Pământului, Christos a trebuit să coboare dintr-o lume în care nu există moarte în lumea în care există moarte.

Noi trebuie să transformăm aceste idei, chiar dacă pentru început ele ne apar abstracte, în sentimente. Înțelegerea deplină a ceea ce am caracterizat acum în mod abstract va deveni obiect al evoluţiei omenirii. Noi ne apropiem astăzi de taina Misteriului de pe Golgota cu o anumită venerație, smerenie şi delicateţe.

Ce s-a întâmplat, de fapt, atunci? Noi am caracterizat adesea faptele. Christos a coborât din lumile suprasensibile în lumea în care trăieşte de atunci, ca putere tainică ce se

va revela însă începând din secolul nostru. El a coborât din lumea în care nu există moarte în lumea morţii. Şi El – această putere – s-a unit cu Pământul. Dintr-o putere cosmică a devenit o forţă terestră. El a trecut prin moarte pentru a reînvia în sfera existenţei terestre, pentru a fi înăuntrul lumii pământeşti. Iar omenirea s-a străduit, printr-un suflet sau altul, care s-au umplut cu acest impuls, să-L înţeleagă de-a lungul secolelor. Dar pe măsură ce evoluţia s-a apropiat de epoca lui Gabriel, actualmente trecută, înţelegerea s-a estompat tot mai mult. Şi în ziua de azi tocmai aceia care trebuiau să aibă mai multă înţelegere sunt prea puţin prevăzuţi cu această înţelegere, căci materialismul nu se afirmă numai în ştiinţa materialistă actuală, ci şi în teologie. Adevărata înţelegere a impulsului lui Christos s-a atenuat. Materialismul a cuprins sufletele, el s-a cuibărit adânc în suflete. Materialismul a devenit în multe privinţe impulsul fundamental al ultimei epoci scurse. Au murit nenumăraţi oameni care au trecut prin poarta morţii cu dispoziţii materialiste. Iar ca un număr atât de mare de suflete să treacă prin poarta morţii cu dispoziţii materialiste ca în epoca trecută era imposibil în epocile anterioare.

Iar aceste suflete trăiau între moarte şi o nouă naştere astfel încât nu ştiau nimic despre lumea în care trăiau. Şi o fiinţă s-a apropiat de ele. Pe aceea au zărit-o în acea lume. Ele au trebuit să o zărească, deoarece acea fiinţă se unise cu existenţa Pământului, chiar dacă, deocamdată, ea domneşte invizibilă în existenţa sensibilă a Pământului. Şi prin strădaniile reunite ale acestor suflete trecute prin poarta morţii lor le-a reuşit – nu ne putem exprima altfel – să-L alunge pe Christos din lumea spirituală. Şi Christos a trebuit să vieţuiască o reînnoire a Misteriului de pe Golgota, chiar dacă nu în aceeaşi măsură ca atunci. Atunci

El a trecut prin moarte, acum a fost izgonit din existenţa Sa în lumea spirituală. Iar ceea ce dispare în lumile superioare, în lumile spirituale, se naşte din nou în lumile de jos.

Şi dacă în secolul al XX-lea este posibil ca sufletele să evolueze către o înţelegere a Misteriului de pe Golgota, aceasta este din cauză că însuşi Christos a fost izgonit printr-un fel de conjuraţie, de către sufletele materialiste, din lumile spirituale, fiind transpus în lumea sensibilă, în lumea oamenilor, astfel încât şi în această lume poate începe o nouă înţelegere a lui Christos. De aceea, Christos este unit şi mai intim cu tot ceea ce constituie destin al oamenilor pe Pământ. Şi aşa cum înainte oamenii puteau privi în sus, înspre Iahve sau Iehova, putând şti că el era acea fiinţă care l-a trimis pe Mihael să pregătească ceea ce urma să înfăptuiască trecerea de la epoca lui Iahve la epoca lui Christos, acum nu mai este Iahve cel care îl trimite pe Mihael, ci Christos.

Acesta este marele eveniment, evenimentul cel nou, pe care trebuie să-l transformăm în sentiment. Aşa cum mai înainte puteam vorbi despre Iahve-Mihael, conducător al epocii, acum putem vorbi despre Christos-Mihael. Mihael s-a înălţat pe o treaptă superioară, de la rangul de Spirit al poporului la acela de Spirit al timpului, prin faptul că a devenit din mesagerul lui Iahve mesagerul lui Christos.

Şi vorbim despre o înţelegere corectă a impulsului lui Christos dacă vorbim despre o înţelegere corectă a impulsului lui Mihael în timpul nostru.

Înţelegerea abstractă se leagă de nume, mereu de nume, şi omul crede că a obţinut ceva când procedează de maniera că întreabă: Ce fel de fiinţă este Mihael? – vrând să ştie dacă face parte dintr-o ierarhie sau alta, dacă este arhanghel, ştiind că arhanghelii au anumite însuşiri. Apoi

defineşte aceste lucruri şi crede că ştie ce fel de fiinţă este Mihael. Adesea mi s-au cerut şi mie definiţii. Acest lucru îmi aminteşte mereu de cearta care a avut loc într-una din şcolile filosofice greceşti în privinţa valorii definiţiei. S-au certat în legătură cu modul în care poate fi definit un om. În fine, s-a ajuns la un acord în privinţa definiţiei: Omul este o fiinţă bipedă care nu are pene. – Desigur, nu se poate tăgădui că aceste caracteristici sunt ale omului, aşa cum unele definiţii se potrivesc obiectelor cărora li se aplică. Cu toate acestea, cel care în ziua următoare a adus o găină căreia îi jumulise penele şi a întrebat dacă ea este om, în conformitate cu definiţia adoptată – fiinţă bipedă şi fără pene –, a avut dreptate. Şi nu realizăm nimic dacă vorbim despre Mihael – deoarece atunci când vrem să înţelegem evoluţia omenirii trebuie să-l înţelegem pe Mihael în evoluţia lui – spunând că este aceeaşi fiinţă care a dat tonul pregătirii Misteriului de pe Golgota, iar astăzi dă tonul pentru înţelegerea Misteriului de pe Golgota. Căci pe atunci el era un Spirit al poporului şi acum este un Spirit al timpului. Pe atunci era mesagerul lui Iahve, iar acum este mesagerul lui Christos. Şi vorbim în mod corect despre Christos atunci când vorbim despre Mihael şi misiunea sa, şi ştim că pe atunci Mihael era purtător al misiunii lui Iahve, iar acum este purtător al misiunii lui Christos.

Am putut urmări traseul lui Mihael, un spirit care, ca să spunem aşa, s-a înălţat pentru a intermedia omenirii un nou impuls, care a urcat sau urcă de la rangul de arhanghel la rangul de arhai.

Locul său este umplut de către o altă entitate, care vine în urma sa. Eu am vorbit aici de multe ori despre evoluţia pe care a parcurs-o Buddha [Nota 12]. Obiecţiile puerile [Nota 13] care ni se aduc acum au impertinenţa de a se raporta şi la concepţia noastră în privinţa acţiunii

impulsului lui Christos în Univers, ca şi cum expunerile noastre privitoare la impulsul lui Christos ar fi fost vreodată unilaterale. Noi ne îndreptăm privirea asupra evoluţiei generale şi caracterizăm ceea ce se află la baza evoluţiei provenind din diverse impulsuri, acordând fiecăruia dreptul său. De câte ori nu am accentuat că pentru noi este o realitate faptul că acel Bodhisattva care s-a născut drept Gautama Buddha s-a ridicat la rangul de Buddha? Noi i-am urmărit evoluţia până în momentul în care şi-a primit misiunea sa pe Marte. Despre toate acestea am vorbit deja aici.

Atât timp cât omul se află pe Pământ, oricât de evoluat ar fi, se poate vorbi mereu, în cazul fiecărui om, de acea individualitate care îl conduce dintr-o încarnare într-alta. Conducerea individuală a oamenilor revine îngerilor, fiinţelor îngereşti. Atunci când un om se ridică de la rangul de Bodhisattva la cel de Buddha, îngerul său devine liber, ca să spunem aşa. Şi astfel de fiinţe îngereşti sunt cele care, după împlinirea misiunii lor, urcă în sfera fiinţelor arhanghelice.

Sesizăm deci într-adevăr înălţarea unei fiinţe arhanghelice la rangul de arhai şi înălţarea unei fiinţe îngereşti la rangul de fiinţă arhanghelică, dacă înţelegem cu adevărat şi privim tot mai adânc în ceea ce se află în spatele evoluţiei noastre sensibile drept evoluţie suprasensibilă.

Dacă v-am vorbit despre fundamentele spirituale ale Universului în care ne aflăm, şi în care vrem să ne încadrăm ca antroposofi, nu am făcut-o pentru ca sufletele să teoretizeze pur şi simplu asupra acestor lucruri, ci pentru ca ele să transforme în sentimente şi trăiri ceea ce a fost exprimat în cuvinte şi concepte. Da, a fi antroposof în ziua de azi înseamnă a cunoaşte însuşirile lumii

suprasensibile care stau la baza lumii sensibile în care evoluează omenirea, înseamnă a te simţi în lumea spirituală aşa cum se simte omul fizic în atmosfera fizică. Dar nu te simţi astfel în lumea spirituală dacă repeţi pur şi simplu: spirit, şi spirit, şi spiritul este în noi! Ci aşa cum trebuie să apreciem în mod concret atmosfera Pământului în funcţie de configuraţia norilor, de umezeala ei şi de celelalte fenomene, tot astfel trebuie să caracterizăm concret şi lumea spirituală în care ne cufundăm în fiecare noapte la adormire, să simţim şi să resimţim ceea ce trăieşte şi se întreţese în această lume spirituală. Ceea ce se desfăşoară în prezent datorită misiunii atribuite lui Mihael – care este acelaşi spirit din ierarhia arhanghelilor de care s-a servit cândva impulsul lui Iahve pentru pregătirea Misteriului de pe Golgota – de către Christos este ceea ce se desfăşoară în spatele evoluţiei noastre fizic-sensibile. Iar faptul de a te şti înăuntru, de a simţi aceste procese din lumea spirituală aşa cum ne simţim fizic în atmosfera pe care o inspirăm şi o expirăm înseamnă în prezent să ai conştienţa corectă, în sens concret, faţă de lumea spirituală.

Încercaţi să transformaţi aceste date ale ocultismului într-un sentiment general al sufletului dumneavoastră. Încercaţi astăzi, în această epocă, să dobândiţi un concept sensibil faţă de ceea ce încerc să vă depun acum în suflete, să-i daţi atenţie, ceea ce înseamnă să vieţuiţi conştient înăuntrul a ceea ce se petrece spiritual în jurul nostru, în acel loc în care merg sufletele noastre în fiecare seară când adormim, şi de unde vin în fiecare dimineaţă, când ne trezim. Încercaţi să vă îndreptaţi sufletele asupra acestei prezenţe concrete, denumită adesea, într-un mod cu totul abstract, „providenţă divină”. Stă în caracterul timpului nostru ca omul să poată recunoaşte şi resimţi în prezent,

drept fiinţă individuală, ceea ce în epocile trecute putea să resimtă doar nedefinit ca providenţă ce scălda Universul. Puneţi-vă ca imagine înaintea sufletelor faptul că epoca trecută a trebuit să descopere legile naturii. Pe atunci, legile naturii erau bune dacă erau aduse corect în sufletele omeneşti pentru formarea concepţiei exterioare despre lume. Dar în această lume exterioară a mayei nu există nimic absolut bun sau absolut rău. Legile naturii devin rele în epoca noastră, dacă sunt folosite în continuare la alcătuirea unei concepţii despre lume, în timpul în care viaţa spirituală se revarsă în lumea sensibilă. Aceste cuvinte nu se referă la ceea ce au făcut epocile scurse, ci la ceea ce vrea să se menţină acum şi a existat în aceste epoci anterioare, la ceea ce nu vrea să se pună în serviciul noii revelaţii.

Mihael nu a luptat cu balaurul în epoca trecută, căci atunci balaurul pe care îl avem acum în vedere încă nu era balaur. El devine balaur atunci când conceptele şi ideile, care constituie doar legi natural-ştiinţifice, urmează să fie edificate spre alcătuirea concepţiei despre lume în epoca următoare. Iar ceea ce vrea să meargă în sens invers curentului este din nou cuprins corect în imaginea balaurului ce trebuie învins de către Mihael, a cărui epocă începe în aceşti ani ai noştri.

Aceasta este o imaginaţiune importantă: Mihael învingând balaurul. Iar a fi în serviciul lui Mihael înseamnă a recepta viaţa spirituală ce inundă lumea senzorială. Îi slujim în învingerea balaurului ce vrea să crească în ideile care au adus materialismul în epoca trecută, şi care vor să se prelungească în viitor. Învingerea acestora înseamnă a te afla în slujba lui Mihael. Aceasta este victoria lui Mihael asupra balaurului.

Este aceeaşi veche imagine care avea o altă semnificaţie pentru vremurile anterioare, dar care urmează să primească această semnificaţie în epoca noastră. Putem recunoaşte şi resimţi sarcina noastră în imaginea lui „Mihael învingând balaurul", dacă simţim la ce trebuie să luăm parte ca oameni ai acestei noi epoci.

Să încercăm ca această imagine să devină imaginaţiune în noi, să încercăm să ne înţelegem timpul prin a ne şti concret înăuntrul conducerii spirituale, care este conducerea spirituală a epocii noastre, care poate fi conducerea spirituală a fiecărui suflet omenesc, a acelor suflete omeneşti care caută în mod onest să evolueze, să urce pe trepte mereu mai înalte ale vieţii spirituale.

V CALEA LUI CHRISTOS DE-A LUNGUL SECOLELOR

Copenhaga, 14 octombrie 1913

Aş dori să ţin conferinţa din această seară într-un mod aforistic. Aş dori să vă expun un subiect care mi se pare important de discutat cu prietenii tocmai în contextul actual.

Noi am legat adesea consideraţiile noastre spiritual-ştiinţifice de impulsul lui Christos, acel impuls care parcurge evoluţia omenirii de când a avut loc Misteriul de pe Golgota. Şi aş dori să leg consideraţiile din această seară de acest impuls al lui Christos şi de însemnătatea sa pentru evoluţia omenirii. În acest context, trebuie să accentuez din capul locului dificultatea existentă până în prezent de a înţelege în mod corect acest impuls al lui Christos, şi anume din motivul că, de fapt, impulsul lui Christos poate fi înţeles cât de cât corect numai dacă se face abstracţie de

diversele confesiuni creştine dezvoltate până în timpul nostru de toate doctrinele asupra lui Christos, numai dacă le luăm pe toate acestea cât de puţin posibil în considerare. Probabil că veţi întreba: Dar cum să apreciezi impulsul lui Christos dacă faci abstracţie de toate învăţăturile despre Christos? Cum să cunoaştem acţiunea impulsului lui Christos prin altceva decât confesiunile profesate de-a lungul secolelor? – În acest caz, trebuie să răspundem: Oricine va accepta că ar fi absurd să aşteptăm ca Soarele să-şi răspândească efectele asupra fiecărui om de pe Pământ, până când nu se va fi răspândit o teorie general-recunoscută despre Soare. Soarele acţionează indiferent care sunt ipotezele oamenilor de pe Pământ asupra lui. Şi ştiinţa subliniază că ea încă nu ar şti ce este, de fapt, electricitatea; cu toate acestea, oamenii folosesc electricitatea. Tot aşa, se poate vorbi, desigur, despre acţiunea impulsului lui Christos fără să credem că această considerare a impulsului lui Christos ar depinde de ceea ce s-a crezul despre Christos în diferitele secole. Căci acesta este legat de altceva.

Misteriul de pe Golgota, intrarea impulsului lui Christos în sfera Pământului nostru s-a petrecut într-un anumit moment, şi acest moment este determinat în timp cu o aproximaţie destul de mare, pentru că noi, în Occident, ne-am fondat cronologia în funcţie de el. După cum ştim, prin Misteriul de pe Golgota impulsul lui Christos a intrat în evoluţia omenirii Pământului. Ce timp a fost acela? Noi ştim că în evoluţia omenirii s-au desfăşurat diferite epoci. Dacă vom lua în considerare numai perioada postatlanteeană, ştim că în cadrul ei s-au desfăşurat epocile protohindusă, protopersană, egipteano-caldeeană, greco-latină şi cea a noastră, în care ne aflăm astăzi. Aceste diverse epoci se caracterizează, printre altele, prin diferite

moduri de a înţelege lucrurile, având înţelepciuni omeneşti diferite, şi, într-un anumit sens, în epoca protohindusă, oamenii aveau o înţelegere înaltă, superioară, şi o intuiţie a tainelor Universului. Pe atunci, în natura umană acţiona în special ceea ce noi denumim trup eteric al omului. Apoi, în decursul evoluţiei, acţiunea trupului eteric s-a retras, şi în epoca protopersană a acţionat în special trupul senzitiv, trupul astral. În epoca egipteano-caldeeană a acţionat sufletul senzitiv, în cea greco-latină sufletul înţelegerii, în vremea noastră sufletul conştienţei, iar în viitor va veni epoca Sinei spirituale. Prin faptul că în diferitele epoci predomină diferite elemente componente ale naturii omeneşti, omul aduce mereu o altă înţelegere faţă de Univers. Una era situaţia în epoca greco-latină, alta în cea egipteano-caldeeană, alta în perioada persană etc.

Se poate recunoaşte un fapt ciudat, şi acest fapt, pe cât de frapant este, aruncă o lumină imensă asupra lucrurilor. Noi putem considera că epoca greco-latină, epoca sufletului înţelegerii, a început aproximativ în secolul al VIII-lea înainte de Christos, aproximativ pe vremea întemeierii Romei, şi a durat până în secolele al XIV-lea, al XV-lea. În această perioadă se dezvoltă sufletul înţelegerii, şi se afirmă în special acele forţe din natura omenească ce sunt legate de puterile sufleteşti. Avem, aşadar, mai bine de două milenii în care se dezvoltă acest domeniu al sufletului omenesc. Începând din secolul al XV-lea, ne situăm în cadrul epocii de dezvoltare a sufletului conştienţei. Încă nu am avansat prea mult în această privinţă, căci abia după ce se vor fi scurs secolul nostru şi secolul următor va fi trecut o treime din timpul prevăzut pentru dezvoltarea sufletului conştienţei. Apoi vor urma alte epoci, care vor trezi cu totul alte capacităţi în suflete. Există şapte asemenea epoci postatlanteene.

Să ne întrebăm acum care dintre aceste epoci a fost cea mai puţin adecvată înţelegerii entităţii lui Christos. Căci înţelegerea naturii omeneşti a fost diferită în aceste epoci. Deci care dintre ele a fost cea mai puţin adecvată pentru a-şi crea concepte juste despre natura lui Christos? – A fost epoca sufletului înţelegerii, care a durat din secolul al VIII-lea înainte de Christos până în secolul al XV-lea după Christos. Şi tocmai în această epocă a avut loc Misteriul de pe Golgota! Este ciudat că această realitate din evoluţia omenirii s-a împlinit în acest răstimp.

Să acceptăm ipotetic că entitatea lui Christos ar fi apărut într-adevăr pe Pământ, de exemplu în epoca sfinţilor Rishi din vechea Indie; atunci ar fi existat acolo o înţelegere cuprinzătoare pentru natura entităţii lui Christos, la fel ca şi în vechea Persie, unde era răspândită învăţătura despre Spiritul solar. Dacă Christos ar fi coborât atunci într-un trup omenesc, oamenii ar fi văzut că acest spirit care merge pe Pământ într-un trup omenesc este Spiritul solar care a coborât pe Pământ. Chiar şi pe vremea înţelepciunii egiptene din temple s-ar fi putut întâmpla ceva asemănător. Însă acea vreme în care omenirea era cea mai îndepărtată de înţelegerea naturii lui Christos, aceea l-a văzut pe Christos apărând pe Pământ.

Într-adevăr, nu este uşor să adaugi ceva la acest fapt singular, ceva care să ilustreze că din această realitate se poate trage importanta concluzie că abia dacă este ceva de găsit despre natura şi entitatea lui Christos în învăţăturile constituite despre Christos în acea vreme, şi din care să rezulte că abia secolele următoare vor avea mai multă înţelegere faţă de cine este în realitate Christos.

S-ar putea ca oamenii epocii noastre, ai epocii care începe din secolul al XV-lea, să devină mândri de puterea noastră spirituală şi să creadă că acum au venit poate

timpuri mai bune pentru înţelegerea lui Christos. Aceste timpuri au venit oarecum odată cu cea de-a cincea epocă postatlanteeană, dar într-un anumit sens ele nu au venit încă.

Care este situaţia forţelor spirituale ale oamenilor prezentului, adică începând din secolul al XV-lea? În general, aceste forţe spirituale nu au crescut câtuşi de puţin în comparaţie cu cele din epocile trecute. Într-un anumit sens, omul a trebuit să se cufunde cu sufletescul său şi mai mult în materie, şi el a trebuit să facă aceasta pentru a ajunge la sufletul conştienţei. Vedem, aşadar, cum ştiinţa spiritului ce mai exista încă în memoria oamenilor înainte de secolele al XV-lea şi al XVI-lea a dispărut, iar materialismul a crescut tot mai mult în importanţă. Şi putem observa un recul al ştiinţei spiritului, care înflorise într-un anumit mod înăuntrul anumitor spirite ale Evului Mediu, atingând anumite înălţimi la unii mistici izolaţi. Şi vedem, dimpotrivă, răspândindu-se altceva, în secolele al XI-lea şi al XII-lea. Un simptom al acestora este faptul că oamenii încep să dovedească existenţa lui Dumnezeu. Şi trebuie să ai într-adevăr o concepţie foarte ciudată despre lume dacă nu înţelegi limpede ce înseamnă aceasta. Căci ce anume trebuie dovedit? În mod obişnuit, ceva pe care nu-l cunoşti, despre care nu ştii dacă există. Încerci să dovedeşti că cineva a furat ceva atunci când omul nu a fost văzut furând. Oamenii pierduseră vieţuirea lăuntrică a lui Dumnezeu şi nu mai ştiau pe ce căi sufleteşti trebuie căutat Dumnezeu, şi aşa au încercat să dovedească existenţa lui Dumnezeu. Aceasta este o dovadă incontestabilă a faptului că oamenii au început să piardă treptat cunoaşterea lui Dumnezeu. Cea de-a cincea epocă trebuie să fie epoca materialistă, căci numai prin faptul că omul este constrâns să privească natura aşa cum se oferă ea simţurilor şi

raţiunii, pentru a fi copleşit de acestea, poate ajunge Eul în toată puterea sa la conştienţă.

Dacă vrem să ne înţelegem asupra celor pe care le am într-adevăr în vedere, trebuie să ne mai întoarcem încă o dată la spaţiul temporal protopersan. În epoca protohindusă, lucrurile s-ar vedea şi mai limpede, dar şi în epoca egipteană ele mai existau, într-un anumit sens. Pentru oamenii culturii persane ar fi fost deosebit de ciudată contemplarea mişcărilor planetare şi deducerea din ea a sistemului cosmic în maniera în care a făcut-o *Copernic* [Nota 14]. Şi acum trebuie să exprim ceva paradoxal. Un om al vechi culturi persane ar fi făcut probabil ochii mari dacă cineva ar fi voit să-i predea astronomia în maniera actuală. El ar fi spus: Sunt eu atât de nebun încât atunci când vreau să merg să trebuiască să-mi arate cineva cum să merg? Când Soarele îşi urmează calea prin spaţiul cosmic, sufletul meu îl urmează. Eu trebuie să remarc acest lucru. Omul ştia aceasta, aşa cum ştie omul actual pe ce cale merge atunci când se deplasează corpul său. Şi din această veche cunoaştere au desenat protopersanii o spirală care corespunde într-adevăr traiectoriei Soarelui în spaţiul ceresc. Această traiectorie solară a fost descoperită printr-o percepţie lăuntrică. Sufletul omenesc se simţea în legătură cu sufletul Pământului, şi el desena, prin caduceul lui Mercur, traiectoria Pământului. Iar faptul că omul a fost aruncat din învelişurile sale spirituale şi a trebuit să raţioneze şi să calculeze traiectoria Pământului ca traiectorie a oricărei planete s-a realizat abia mai târziu.

Pe de altă parte, dacă omul nu şi-ar fi schimbat punctul de vedere asupra lumii exterioare nu ar fi putut ajunge niciodată la deplina conştienţă de sine. El ar fi trecut prin perioada de cultură greco-latină, raţiunea şi

sentimentul ar fi fost dependente de sine, explorându-se oarecum pe sine însuşi, ar fi intervenit o stare în care sufletul nu ar mai fi ştiut nemijlocit cum se raportează la lume, ci ar fi făcut numai progrese în sine însuşi. A trebuit ca sufletul omenesc să depăşească şi acest stadiu şi să intre în epoca sufletului conştienţei. În aceasta, omul trebuie să înveţe să trăiască în Eul său, şi numai în Eul său. Tot ceea ce este exterior trebuie reprezentat ca fiind separat de Eul său, şi totul trebuie recunoscut numai prin logică. Aşa a fost azvârlit afară omul din conţinutul spiritual al Universului.

În epoca greco-latină, sufletul mai purta încă activ în sine principiul raţiunii, care nu vieţuia nemijlocit lumea exterioară, dar îl avea pe Dumnezeu în sine. În epoca următoare, omul l-a pierdut pe Dumnezeu şi din sine însuşi. Aristotel nu s-ar fi gândit câtuşi de puţin să dovedească existenţa lui Dumnezeu, căci sufletul înţelegerii Îl mai vieţuia încă pe Dumnezeu în sine. El nu putea să-L dovedească încă pe Christos, dar Îl mai avea pe Dumnezeu în sine. Apoi, începând din secolele al XV-lea şi al XVI-lea, s-a pierdut şi această trăire. Şi când va fi trecut şi această perioadă, omul va trebui să poată ajunge prin propriile puteri la ideea de Dumnezeu.

Avem aşadar, începând din secolul al XV-lea, timp de patru secole, o raţiune omenească neavând altă bază decât ea însăşi, căreia îi este imposibil să ajungă la ideea de Dumnezeu. Şi atunci s-a petrecut ceva foarte ciudat, şi ni s-a luat în nume de rău faptul că l-am remarcat. În aurora acestei epoci, în secolul al XVIII-lea, a trăit filosoful *Immanuel Kant* [Nota 15]. Lui Kant nu i s-a întâmplat altceva decât că a confundat specificul sufletului omenesc, începând din secolului al XV-lea, cu natura sufletului omenesc în general. Şi de aceea a ajuns la ciudata concluzie

că omul nu poate ajunge prin sine însuşi la o cunoaştere a lui Dumnezeu – i-ar fi fost îngăduit să spună că acest lucru este imposibil doar începând din secolul al XV-lea. Dar pentru că Lucifer pusese stăpânire pe el şi făcuse din sine un om plin de aroganţă, el a crezut că acest lucru ar fi valabil pentru întreg neamul omenesc.

Acum s-ar putea spune că, în aceste condiţii, şansele de recunoaştere a entităţii lui Christos ar fi şi mai reduse decât în secolele precedente. Cu toate acestea, nu asta este situaţia. Căci omenirea mai posedă şi alte facultăţi de cunoaştere decât cele din cea de-a patra epocă de cultură postatlanteeană decât cele care sunt folosite astăzi exclusiv pentru a înţelege pe deplin Eul. Aceste alte puteri de cunoaştere se află mai mult în străfundurile sufletului omenesc, şi trebuie aduse mai întâi la suprafaţă. Dar omul de astăzi face acest lucru numai când este constrâns. Atât timp cât natura omenească mai avea posibilitatea să ajungă la suprafaţă la cunoaşterea lui Dumnezeu, omul nu s-a străduit să ajungă la puterile sale mai profunde. Însă în această epocă a noastră, în care omul nu mai poate ajunge la Dumnezeu, este constrâns prin recul să cerceteze mai adânc în sine şi să aducă în afară alte puteri decât cele care se află la suprafaţa naturii omeneşti. De aceasta e legat faptul că ne îndreptăm înspre un timp în care începe să-şi facă loc o cunoaştere a entităţii lui Christos bazată pe puteri mai profunde ale naturii omeneşti.

Mi-a fost îngăduit să vorbesc cu câteva zile în urmă la Kristiania despre o a cincea Evanghelie [Nota 16]. Aceasta conţine comunicări despre entitatea lui Christos care nu există în celelalte Evanghelii. Prin cea de-a cincea Evanghelie putem afla despre entitatea lui Christos alte lucruri decât cele care se găsesc în celelalte patru Evanghelii. Iar acestea ne conduc tot mai adânc în natura

entităţii lui Christos. Exprimând asemenea lucruri noi despre natura entităţii lui Christos, nu poate fi vorba, în fond, de lipsă de modestie, căci aceste aspecte sunt împărtăşite numai când o cere timpul. Dar şi ceea ce a fost spus, de exemplu, aici la Copenhaga despre entitatea lui Christos, şi care se află tipărit în lucrarea ***Conducerea spirituală a omului şi a omenirii*** şi în diverse alte cicluri, aparţine deja într-un anumit mod de această a cincea Evanghelie. Aceste lucruri au fost spuse pentru că timpul cere ca omenirea să le afle. Dacă veţi avea în vedere numai ceea ce este spus în ***Conducerea spirituală a omului şi a omenirii*** despre cei doi copii Iisus [Nota 17], veţi recunoaşte că tot ceea ce constituie înţelegere în prezentul nostru – înţelegere realizată de forţele sufletului omenesc aflate la suprafaţă – nu numai că nu conduce la înţelegerea acestor lucruri, ci duce chiar la respingerea lor vehementă atunci când sunt întâlnite.

Ne aflăm, aşadar, în faţa unei noi posibilităţi de înţelegere a lui Christos, care nu va fi câtuşi de puţin raţională. Sigur că ea va putea fi înţeleasă raţional, dar va fi aflată prin puterile profunde ale sufletului. Dacă vrem să ne creăm prin cercetarea clarvăzătoare un fel de previziune a viitorului omenirii secolelor următoare, ca şi despre următoarea încarnare a oamenilor care trăiesc actualmente, trebuie să spunem că forţele sufleteşti aflate la suprafaţă vor deveni într-adevăr tot mai reduse. Omenirea se va simţi din ce în ce mai dependentă de revelaţiile puterilor sufleteşti profunde.

Despre perioada greco-latină se spune, pe bună dreptate, că oamenii care trăiau corect înăuntrul ei aveau o anumită constituţie unitară a fiinţei lor. Se poate, în fond, ca deja astăzi naturile sufleteşti sănătoase să nu o mai prezinte, şi în viitor să fie tot mai puţine astfel de cazuri.

Dacă omenirea viitorului ar vrea să înveţe numai ceea ce poate fi cercetat cu forţele aflate la suprafaţă, oamenii ar fi tot mai pustiiţi în sufletele lor, ar fi pustiiţi în mod deosebit.

Astăzi încă nu s-a ajuns atât de departe încât în şcoli să nu se mai predea religia, dar câţi sunt cei care solicită deja să se predea numai ceea ce aduc ştiinţele naturii? Cerinţele acestor oameni în privinţa vieţii exterioare vor deveni atât de puternice, încât în scurtă vreme omenirea va fi infinit de alienată. În ziua de azi, omul mai învaţă încă să scrie. Într-un viitor nu prea îndepărtat, oamenii doar îşi vor mai aminti faptul că în secolele trecute scriau. Va exista un fel de stenografie mecanică, ce va fi, în plus, scrisă la maşină. O mecanizare a vieţii! Vreau să o indic numai printr-un simptom: gândiţi-vă la o cultură în care se va dezgropa – aşa cum dezgropăm noi ceea ce se află în templele egiptene – adevărul istoric al faptului că odinioară au existat oameni care scriau cu mâna. Se vor descoperi manuscrise, aşa cum descoperim noi monumentele Egiptului. Dar va interveni şi o reacţie a vieţii sufleteşti. Şi pe cât este de adevărat că scrierea noastră de mână va constitui pentru viitor ceea ce constituie pentru noi hieroglifele egiptenilor, adică ceva pe care-l priveşti cu uimire, tot atât de adevărat este că sufletele omeneşti vor tinde să obţină din nou revelaţia nemijlocită a spiritului. Viaţa exterioară va suferi o alienare, dar viaţa lăuntrică îşi va revendica drepturile.

Oamenii pot lua în derâdere ceea ce practicăm noi astăzi drept ştiinţă a spiritului, dar materialiştii vor trebui să bată în retragere în faţa strigătului de dor al omenirii după lumea spirituală. Şi aşa se va începe recunoaşterea lui Christos în epocile în care va exista un simţ deschis faţă de

spiritualitate, chiar dacă numai ca reacţie împotriva vieţii exterioare.

Pentru a ne înţelege şi mai bine, să abordăm lucrurile şi sub un alt aspect. Probabil că sufletele dumneavoastră vor vibra dacă încerc să expun următoarele în faţa lor. Putem privi imaginea femeilor care – conform Evangheliei – merg să caute trupul lui Christos, află mormântul deschis şi nu găsesc cadavrul, ci numai îngerul care le spune: Cel pe care Il căutaţi [Nota 18] nu se mai află aici, El a înviat! – El trăieşte în spirit. Căci cel pe care L-au căutat în materie apare apoi apostolilor şi îi învaţă un timp ca pe nişte oameni de excepţie, care au dobândit o sensibilitate şi o înţelegere a Lui. Aşa a apărut Christos în statură spirituală. Şi El a traversat în spirit Grecia, Roma, până sus în Germania, din răsărit în apus şi apoi înspre nord [Nota 19]. Şi nu vom căuta înţelegere ideatică sau ştiinţifică, conceptuală, a entităţii lui Christos la marii filosofi romani, care vorbesc într-adevăr despre Christos ca despre ceva pe care nu-L înţeleg. Dar nici la popoarele germanice, care se exprimau relativ confuz, nu vom găsi o înţelegere a lui Christos care, deşi cuprinsese sufletele, nu era pătrunsă cu raţiunea şi se afla doar în inimile lor.

Şi dacă ajungem în secolele al XI-lea, al XII-lea şi al XIII-lea, nu aflăm numai femeile care merg la mormânt pentru a căuta cadavrul lui Christos, negăsindu-L – cadavru ce poate fi înţeles din punct de vedere fizic –, ci întregi cete de popoare europene se duc la mormântul lui Christos. Ajungem la momentul cruciadelor, care se deplasează din vest spre est, înspre mormântul la care s-au dus cândva acele femei. Şi ce percep aceste cete ce se revarsă înspre mormânt?: „Ceea ce căutaţi, nu se află aici!”– Şi, într-adevăr, ceea ce căutau izvora din sufletele lor, trăia în sufletele lor, dar îl înţelegeau atât de puţin, încât s-au dus

în răsărit spre a căuta mormântul fizic, şi abia după un lung şir de dezamăgiri şi multe suferinţe au aflat: Cel pe care Îl căutaţi nu se află aici! – Dar ce căutau ei de fapt?

Vedem pe de o parte cruciadele îndreptate spre est, şi vedem pe de altă parte mistica europeană pregătindu-se în *Tauler*, *Meister Eckhart* şi atingând ulterior un punct culminant prin *Jakob Böhme* [Nota 20]. Acolo era cel pe care-L căutau în răsărit, şi nu L-au găsit. Acolo se dusese El. Dar El trăia acolo într-un mod specific. Ce ne frapează mai mult în această mistică medievală, drept trăsătură caracteristică a sa?

Aceste spirite, Eckhart, Tauler şi ceilalţi, nu au pretenţia de a-L înţelege pe Dumnezeu sau de a-L înţelege pe Christos, dar ei vor să ducă, după cum afirmă, o viaţă „foarte liniştită", pentru a-L vieţui pe Christos în sufletul lor. Şi cu cât Îl vieţuiau pe Christos mai mult în sine, cu atât ştiau că vor să se pătrundă cu dumnezeirea, cu Christos, în sensul timpului lor. Cruciaţii nu au făcut decât să ajungă la concluzia: „Cel pe care Îl căutaţi nu se află aici!"– Ceea ce căutau ei renăscuse în forma misticii europene.

Trăim din nou într-o epocă deosebită. La ceea ce vieţuim noi nu participă numai popoarele europene, ci şi popoarele Americii. Curioasa dramă pe care o putem vieţui poate apărea spectatorului prin o mie şi una din simptome exterioare. Îngăduiţi-mi să vă indic unul singur – din Berlin. Un renumit teolog al prezentului [Nota 21] a rostit la 1 februarie 1910 o frază „geniala": Doamnelor şi domnilor, vă rog să-mi aduceţi o singură frază atribuită lui Christos Iisus pe care eu să *nu* o pot dovedi că a existat deja în viaţa spirituală precreştină. – Iată un element tipic pentru zilele noastre. Se dovedeşte că ceea ce este conţinut în creştinismul nostru a existat deja anterior; chiar şi „Tatăl nostru". Acest teolog exprimă, aşadar, ceva ce este întru

totul în sensul timpului nostru, şi vom auzi tot mai multe afirmaţii asemănătoare. Şi ce impresie poţi avea când auzi un astfel de domn afirmând că tot ce a spus Christos fusese deja spus anterior? Am ascultat cândva un om foarte savant ţinând o cuvântare; de faţă se afla şi un copil. Copilul a fost întrebat: Ce ai auzit? El a răspuns: Nu am învăţat nimic nou, cunoşteam deja toate cuvintele! – tot aşa percepe şi teologul toate frazele, şi nu aude nimic nou care să răzbată printre fraze.

Aceste lucruri ar trebui să fie, de fapt, de la sine înţelese, şi totuşi ele sunt preluate în prezent numai cu adversitate. Căci în prezent există prea puţin părerea că un om instruit ar mai putea învăţa ceva, însă există concepţia larg răspândită că oricine poate judeca totul din sine. Datorită acestui mod de a gândi am vieţuit o dramă remarcabilă. Când a apărut materialismul în ultimele secole, oamenilor nu le-a plăcut să vorbească despre Iisus Christos, şi aşa s-a născut o teologie care a extras treptat întreaga dumnezeire din Christos Iisus, începând să vorbească numai despre omul Iisus, chiar dacă se avea în vedere un om superior evoluat. Aceste lucruri au ajuns foarte departe în special în secolul al XIX-lea, şi avem o expresie grotescă a lor în renumita operă a lui *Ernest Renan* «*Viaţa lui Iisus*», apărută în 1863 [Nota 22]. El a spus lucruri minunate şi într-un limbaj deosebit de plăcut despre Iisus. Dar chiar învierea lui Lazăr este descrisă de el ca şi cum Iisus nu ar fi înviat, de fapt, din morţi, pe nimeni, ci ar fi acceptat numai ca adepţii Săi să prezinte lucrurile ca atare şi să răspândească această veste. Că ea ar fi fost deci o concesie făcută adepţilor Săi, un fel de hocus-pocus sau mistificare, astfel încât aici se amestecă într-o operă cu adevărat frumoasă ceva de roman de duzină. Şi atunci nu găseşti, de fapt, niciun temei pentru care Renan să

folosească asemenea cuvinte frumoase, căci cel pe care îl descrie astfel nici nu ar trebui venerat în mod deosebit. Dar timp de o jumătate de secol oamenii au luat lucrurile ca atare, fără să gândească. Iar acesta este un singur exemplu din literatura care vrea să-L prezinte pe Iisus Christos doar ca simplu om.

Dar apoi s-a făcut ciudata descoperire că multe dintre cele care se spun despre Christos Iisus ar fi imposibile dacă El ar fi fost un simplu om, şi în special afirmaţia lui Iisus că El ar fi Christos, aşadar că nu ar fi un simplu om. Aici a apărut o contradicţie. Şi atunci oamenii au ajuns în ultimul timp la subterfugiul de a pune din nou în locul omului un Dumnezeu, dar un Dumnezeu născocit. Şi aşa apare Christos Iisus ca o umbră, ca o schemă, un idol, dar un idol spiritual. Remarcabilă lovitură de teatru! Secole de-a rândul, oamenii au alungat Dumnezeul din Christos Iisus, făcând din El un om, iar acum noi vieţuim faptul că Dumnezeul din El face imposibilă simpla existenţă ca om. Şi tot aşa vor merge lucrurile mai departe, ceea ce demonstrează suficient că ne aflăm pe o cale pe care forţelor aflate la periferie le este imposibilă înţelegerea. Acestea vor să spună că în secolul al XX-lea oamenii au realizat un fel de cruciadă înspre Christos Iisus cel istoric. Şi iarăşi vine răspunsul: „Cel pe care Îl căutaţi nu se află aici. – Căci aceia care Îl caută în acest mod pe omul istoric Iisus Îl vor găsi la fel de puţin ca femeile care Îl căutau la mormânt, sau cruciaţii plecaţi în pelerinaj. Dar aşa cum cruciaţii nu L-au putut găsi pe Christos, pentru că nu L-au căutat înăuntrul lor, tot aşa cruciaţii actuali nu-L pot găsi pe Christos Iisus, pentru că nu Îl caută cu puterile aflate în străfundurile sufletelor omeneşti, pentru că ei nu abordează acele puteri spirituale care numai ele singure Îl pot afla pe Christos.

În sânul curentului spiritual se pregăteşte o aprofundare a puterilor sufletesc-spirituale. Şi pe când forţele spirituale superficiale Îl vor nega tot mai mult pe Christos, vor apărea puteri sufleteşti mai profunde care Îl vor căuta din ce în ce mai mult. Se vor înmulţi oamenii care Îl vor vedea pe Christos, Cel care vivifiază sfera eterică, căci cei care sunt receptivi – cei care sunt dispuşi să-L primească – găsesc ceea ce caută. De aceea vorbim despre existenţa eterică a lui Christos în secolul al XX-lea. Atunci vom şti din proprie experienţă că în Misteriul de pe Golgota a intrat într-adevăr în sfera Pământului acea entitate care este numită Christos, şi tot mai mulţi oameni vor şti cine este Christos, pentru că Îl vor vedea.

Familiarizarea cu ştiinţa spiritului va face ca sufletele să câştige în profunzime, fapt prin care privirea oamenilor se va trezi pentru a-L vedea pe Christos. O perspectivă minunată se deschide înaintea privirii profetice clarvăzătoare! Forţele sufleteşti superficiale vor deveni tot mai insuficiente, iar oamenii se vor naşte treptat cu asemenea dispoziţii încât în curând nu o vor mai scoate la capăt cu aceste forţe superficiale ale sufletelor lor. Dar ne aşteaptă o epocă ce ne va aminti în mod miraculos de evenimentul christic.

La vârsta de treizeci de ani, Iisus L-a văzut pe Christos intrând în sine. O nouă viaţă sufletească a început în trupul lui Iisus din Nazaret, când a intrat în el Christos în locul Eului lui Zarathustra, care îl părăsise. Acest lucru s-a petrecut la începutul cronologiei noastre. Dar acum începe o epocă în care vor exista tot mai mulţi oameni, nenumăraţi oameni, la care, începând din cel de al treizecilea an al vieţii lor, e drept că nu va intra Christos în plenitudinea Sa, dar va intra cunoaşterea lui Christos ca printr-o iluminare. La vârsta de treizeci de ani aceşti

oameni vor începe o viaţă sufletească nouă, cuprinzătoare, prin faptul că Îl vor vedea pe Christos ca entitate eterică.

Înţelegem vremea noastră dacă cucerim înţelegerea pentru această perspectivă. Atunci când sufletele care trăiesc astăzi pe Pământ se vor întrupa din nou – dintre care multe se vor întrupa mai repede decât în conformitate cu regula medie, obişnuită, pentru unele dintre ele acest lucru se va întâmpla chiar mult mai devreme –, oamenii vor simţi, începând de la o anumită vârstă, prin propria lor trăire, ceea ce nu puteau şti anterior decât prin instruire. Ei vor putea spune: În viaţa mea a intervenit viziunea, şi eu ştiu acum cine este Christos, căci am dobândit înţelegerea lui prin viziune. – Atunci oamenii nu vor mai voi să dovedească existenţa lui Christos, căci numărul celor care pot fi martori ai faptului că fiinţa spirituală a lui Christos se află pe Pământ va fi tot mai mare. Atunci oamenii nu vor mai căuta numai pe Christos cel istoric.

Acestea sunt cele două aspecte ale imaginii viitorului: pe de o parte va avea loc tot mai mult o pustiire, datorită forţelor sufleteşti superficiale, şi pe de altă parte va avea loc o solicitare a puterilor sufleteşti aflate în profunzimi, tocmai ca reacţie împotriva acestei pustiiri. Iar noi răspândim antroposofia pentru recunoaşterea acestor lucruri.

Oamenilor nu le este îngăduit să lase să treacă pe lângă ei impresiile pe care le vor primi, şi care se manifestă adesea doar într-un mod subtil, căci numai arareori sunt produse impresii vehemente. Prin răspândirea adevăratei antroposofii, sufletele omeneşti vor deveni astfel încât nu vor lăsa din neatenţie să treacă pe lângă ele iluminarea atunci când vine, căci într-un astfel de caz nu ar mai putea primi iluminarea de-a lungul mai multor încarnări. Însă ceilalţi oameni care abordează lucrurile din forţele

sufleteşti superficiale, îi vor acuza tocmai pe cei care au primit iluminarea că sunt nebuni, că sunt demenţi. Un început în acest sens a fost deja făcut într-un mod înspăimântător. Psihiatrii s-au aruncat în cercetări asupra lui Christos Iisus. Au fost studiate Evangheliile din punct de vedere al simptomelor de demenţă. Nu trebuie să trecem neatenţi pe lângă astfel de fenomene, ci trebuie să ajungem la înţelegerea că celălalt aspect este foarte necesar a fi cultivat; acel celălalt aspect care reprezintă înţelegerea pentru Christos cel ce a venit în omenire într-un timp în care a putut fi cel mai puţin înţeles, şi care continuă să acţioneze pentru a pregăti înţelegerea ce va veni în timpurile viitoare.

Omul care priveşte în viitor nu trebuie să respingă prin fraze abstracte şi generale ceea ce i se arată acolo. Viitorul se prezintă sub două aspecte, dintre care unul este cel al pustiiri, al ascensiunii în materialism, dar şi sub aspectul naşterii într-o nouă lume spirituală, nu numai în privinţa gândurilor sau, să spunem, a concepţiilor, ci pentru întreaga existenţă. Căci Christos va fi alături de om şi va deveni sfătuitorul său. Aceasta nu este o imagine, căci oamenii vor primi într-adevăr sfaturile de care au nevoie de la Christos cel viu, care le va fi sfătuitor şi prieten, care va vorbi sufletelor omeneşti ca un om ce merge în carne şi oase pe lângă noi. Şi dacă omenirea a avut nevoie de vestirea profetică atunci când Christos urma să apară fizic într-un trup omenesc, acum are şi mai multă nevoie de aceasta, căci El va veni într-o manifestare eterică pentru oameni. Consideraţi cele spuse drept o vestire pregătitoare a ceea ce va veni şi trebuie să vină.

Nu vă faceţi nicio iluzie asupra viitorului. Dar nu ne facem o iluzie asupra viitorului când ne plasăm în faţă perspectiva oferită de viaţa materială exterioară, când

plecăm de la considerarea faptului că în viitor se va vorbi de scrisul de mână aşa cum vorbim astăzi despre hieroglifele egiptenilor. Mai subzistă încă unele vestigii ale unei civilizaţii spirituale. Mai apare încă în scris fizionomia unui suflet. Dar în curând orice urmă a sufletescului va dispărea din cultura exterioară, aşa cum a dispărut pentru noi cultura egipteană. Despre multe lucruri care sunt pentru noi încă sufleteşti se va vorbi ca despre ceva de mult trecut. Dar aceeaşi gură care va anunţa că a existat cândva un scris de mână omenească va vesti din spiritual că Spiritul lui Christos este din nou viu printre oameni. Oamenii vor trebui să schimbe spiritul celor doar gândite cu spiritul viziunii directe, a compasiunii şi împreună-simţirii lui Christos, care păşeşte spiritual-viu alături de toate sufletele omeneşti.

VI CELE TREI TREPTE SPIRITUALE PREMERGĂTOARE ALE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA

Stuttgart, 5 martie 1914

Legat de consideraţiile asupra celei de-a cincea Evanghelii [Nota 23], dorim să aducem în faţa sufletelor astăzi activitatea Spiritului lui Christos asupra evoluţiei omenirii, aşa cum s-a desfăşurat ea în lumile spirituale înaintea Misteriului de pe Golgota.

Trebuie să ne reamintim în acest scop realitatea celor doi copii Iisus: cel solomonic, în care trăia Eul lui Zarathustra, şi cel nathanic. Trebuie să ne îndreptăm acum atenţia asupra copilului Iisus nathanic şi să ne întrebăm: Ce fel de entitatea era acest copil în care a intrat mai târziu Eul lui Zarathustra?

Pentru a înţelege această entitate, trebuie să ne întoarcem foarte departe în urmă, în evoluţia Pământului şi a omului. Această entitate care acţiona în copilul Iisus nathanic a păşit pentru prima oară într-o încorporare fizică în Iisus din Bethlehem. Mai înainte, ea participase la evoluţia omenirii din lumea spirituală, dar nu vieţuise niciodată într-un trup fizic omenesc. Ea vieţuise timpurile în care au fost create învelişurile omeneşti, vieţuise epoca lui Saturn, în care a fost depus germenul trupului fizic, etapele solară şi lunară, în care au fost constituite trupul eteric şi cel astral, a vieţuit şi micile etape ce le repetă în mic pe cele mari. Dar atunci când, în perioada lemuriană, Eurile omeneşti au coborât în cele trei învelişuri această fiinţă, oarecum ca parte a existenţei divin-umane, rămăsese în lumile spirituale şi nu participase la evoluţia Eului în cele trei învelişuri, şi nici la ispitirea sa de către Lucifer şi Ahriman. Această parte a fiinţei divine omeneşti ce rămăsese în lumile spirituale, această fiinţă spirituală a coborât pentru prima oară într-un trup fizic drept copilul Iisus nathanic, pentru a se lăsa iluminat ca atare de către Christos. Botezul lui Ioan în Iordan reprezintă pătrunderea lui Iisus de spiritul lui Christos.

Însă aceasta nu era prima oară când lui îi era îngăduit să se lase pătruns de Christos. Pe când vieţuia ca fiinţă spirituală în lumile spirituale, el fusese capabil să se lase pătruns în repetate rânduri de către Spiritul solar. Pregătind evenimentul lui Christos din trupul fizic, anterior se împlinise ceva asemănător în lumile spirituale, acţionând de acolo asupra evoluţiei omenirii.

Să privim înapoi în perioada lemuriană, când omul s-a unit cu învelişurile sale, şi să vedem cum s-a configurat fiinţa omenească dacă acţionau pe atunci numai forţele din Cosmos asupra omului, forţe cu care el se afla în legătură.

Pe atunci exista pericolul ca cele douăsprezece forţe cosmice care acţionau asupra omului să fie aduse în dezordine de către fiinţe demonice. În acest caz, omul ar fi trebuit să evolueze cu totul altfel decât cum a devenit el astăzi. Simţurile omului, aflate în formare, ar fi devenit hipersensibile sub acţiunea forţelor aduse în dezordine. Astăzi, omul poate prelua liniştit impresiile luminoase şi toate percepţiile sale. Sub influenţa conjugată a lui Lucifer şi Ahriman, viaţa senzorială ar fi trebuit să declanşeze cele mai puternice pofte şi impulsuri. Dacă, de exemplu, omul ar fi văzut culoarea roşie – şi acesta ar fi fost în primul rând efectul razelor solare – o durere arzătoare ar fi obligat sufletul său avid să fugă, iar la perceperea albastrului ar fi trebuit, consumat de dorinţă, să sufere mii de morţi [Nota 24] pentru a se stăpâni. Sufletul ar fi trebuit să sufere îngrozitor la fiecare impresie senzorială, mânat de pofte şi pasiuni animalice, în durere şi chinuri arzătoare.

Şi atunci strigătul de durere al omenirii chinuite a urcat înspre această fiinţă spirituală, mânând-o înspre Spiritul solar, ca să se lase pătrunsă de el. În felul acesta, a fost atenuată intensitatea lăuntrică a percepţiilor senzoriale, în felul acesta a atenuat această fiinţă cea mai puternică ispitire a lui Lucifer şi Ahriman. Atenuând puternica acţiune a forţelor asupra simţurilor, ea a conferit vieţii de percepţie o măsură moderată.

Şi acum să mergem mai departe, la perioada atlanteeană. Un nou pericol plutea aici asupra oamenilor. Prin influenţa lui Lucifer şi Ahriman erau ameninţate funcţiile vitale şi organele vitale ale oamenilor. Dacă, de exemplu, în faţa omului ar fi stat un fel de mâncare, în el s-ar fi trezit o poftă animalică să o înghită. Sufletul său ar fi fost întru totul poftă. Şi deosebit de sensibilă ar fi fost respiraţia, inspiraţia şi expiraţia. Un aer viciat ar fi umplut

omul de o scârbă îngrozitoare. Tot ceea ce este legat de funcţiile de hrănire şi funcţiile vitale ar fi declanşat o surescitare monstruoasă a simpatiei şi antipatiei, împingând sufletul între pofta devoratoare şi dezgustul respingător.

Şi din nou a fost această fiinţă spirituală cea care a îndepărtat acest pericol de la oameni. Pentru a doua oară ea s-a lăsat pătrunsă de spiritul lui Christos, salvând în felul acesta forţele vitale ale oamenilor, care altfel ar fi ajuns într-o dezordine totală.

Iar la sfârşitul perioadei atlanteene a apărut un al treilea pericol pentru oameni, prin influenţa luciferico-ahrimanică. Anume, exista pericolul ca cele trei puteri sufleteşti omeneşti, gândirea, simţirea şi voinţa, să ajungă în dezordine, în dizarmonie una faţă de cealaltă, ca aceste trei puteri omeneşti să nu mai poată acţiona într-un acord armonios în sufletul omenesc. Omul şi-ar fi urmat cu o patimă arzătoare orice impuls, sau, umplut de groază şi de ură, ar fi fugit, fără ca raţiunea să poată regla aceste forţe. Şi ce ajutor a adus fiinţa spirituală despre care vorbim? A trebuit ca fiinţa spirituală să se adâncească în sufletul omenesc plin de pasiuni, a trebuit să se identifice cu pasiunile, să devină balaur, pentru a putea transforma puterile sufleteşti, lăsându-se pentru a treia oară străbătută de lumina Spiritului lui Christos.

Acest proces spiritual este oglindit în miturile tuturor popoarelor, ca de exemplu în mitul Sfântului Gheorghe, al Arhanghelului Mihael, care învinge balaurul. În culturile postatlanteene vedem manifestându-se conştienţa influenţei lui Christos din lumile spirituale asupra devenirii omeneşti prin această fiinţă spirituală. În cultul lui Zarathustra ne întâmpină înalta Fiinţă solară, şi ca o imagine a acesteia se prezintă cultul lui Apollo în

conştienţa greacă. La fântâna Castalia se află templul lui Apollo, unde se îndreaptă grecii după o pregătire prealabilă temeinică, pentru a cere sfat zeului. Python, ce se întinde deasupra aburilor ce urcă din crevasă şi care se încolăceşte ca un şarpe în jurul muntelui Parnas, este învins de Apollo, iar în locul său vine preoteasa Pythia, prin a cărei gură Apollo îşi revelează grecilor înţelepciunea sa. Din primăvară până în toamnă Apollo rămâne în sanctuarul său, apoi se deplasează în nord, în ţara hiperboreenilor. Ca spirit solar, Apollo trebuie să meargă spre nord, în timp ce soarele fizic se deplasează spre sud. Şi îl găsim pe Apollo legat de muzică, de liră. El reprezintă acordul celor trei puteri sufleteşti omeneşti. Şi se spune despre un om celebru cu urechile prea mari, regele Midas, că Apollo ar fi făcut să-i crească urechi de măgar ca pedeapsă pentru faptul că la competiţia muzicală dintre Apollo şi Marsyas Midas ar fi apreciat că flautul lui Marsyas se află deasupra lirei lui Apollo.

Aşadar, de trei ori înaintea Misteriului de pe Golgota Christos s-a unit din lumile spirituale cu omenirea, prin pătrunderea de trei ori a acelei fiinţe spirituale care a devenit mai târziu copilul Iisus nathanic: prima oară pentru a modera percepţiile sensibile în etapa lemuriană, a doua oară pentru a regla forţele vitale, la începutul perioadei atlanteene, şi a treia oară pentru a regla puterile sufleteşti la sfârşitul perioadei atlanteene. Cea de a patra oară a fost la săvârşirea Misteriului de pe Golgota, pentru a regla raporturile Eului cu lumea.

În lăcaşurile de cult, preoţii egipteni au avut presentimentul, în timpul epocii greco-latine, acestui pericol pentru Eul omenesc, în care era condus datorită ispitirilor lui Lucifer şi Ahriman. Era simţită apropierea Eului, şi se încerca lupta cu forţele care voiau să-l aducă în

dezordine. Pe atunci se putea vedea în temple, în multe locuri, repetându-se următoarea ceremonie: preotul configura o formă hidoasă, diformă, un crocodil, scuipa pe ea, o arunca la pământ şi o ardea. Alţi preoţi povesteau poporului: Ra, divinitatea solară, îşi parcurge traiectoria sa cerească de la est la vest. În vest păleşte, se aruncă în jos, căci trebuie să combată entităţi demonice.

Se simţea apariţia puterilor Eului: această apariţie se manifestă în două forme. Vedem apărând în secolele al VII-lea şi al VIII-lea înainte de Christos şi răspândindu-se în toate ţările Europei Meridionale sibilinismul. În el trăia ceea ce arăta faptul că Eul se poate configura. Dar esenţa sibilinismului era legată de forţele elementale ale Pământului, care acţionează în subconştientul sufletului şi care tind să se exteriorizeze prin pasiuni. Acestei esenţe sibilinice i se opune profetismul poporului iudaic. Profeţii vor să refuleze în sufletul lor orice esenţă sibilinică şi să asculte doar revelaţia ce se deschide doar puterilor Eului, care sunt conştiente. Michelangelo ne oferă rodul unei meditaţii profunde atunci când ne reprezintă profeţii faţă în faţă cu sibilele legate de forţele elementale ale Pământului, de vânt, de foc, de aer.

Fără Misteriul de pe Golgota, elementul sibilinic ar fi învins puterile conştiente ale Eului, ar fi împins înapoi puterile Eului. Eul ar fi fost pierdut pentru evoluţia omenirii. Vedem acţionând impulsul lui Christos ca putere în evoluţia omenirii fără a fi preluat în conştienţa omenească, îl vedem acţionând ca putere ce configurează culturile şi istoria popoarelor europene, care determină configuraţia Europei. La 28 octombrie 312 are loc învingerea lui Maxenţiu de către Constantin. Maxenţiu întrebase sibilele, şi primise răspunsul: Dacă te vei duce cu oştirea ta în faţa porţilor Romei îl vei învinge pe cel mai

mare duşman al Romei. Maxenţiu are şi un vis, şi acţionează în conformitate cu oracolul sibilin şi visul său. El vine sub zidurile Romei împotriva oricărei raţiuni, a sfaturilor şi planurilor generalilor săi. Şi Constantin are un vis. El se vede purtând steagul lui Christos şi învingând un inamic de patru ori mai puternic. Împotriva oricărei raţiuni omeneşti, bătălia are loc şi Constantin învinge, purtând crucea împotriva oştirii sale.

Ne putem reprezenta mersul istoric al omenirii începând din anul 800 înaintea lui Christos până în vremea noastră. În secolele care au premers venirii lui Christos, vedem profunda înţelepciune greacă atingând punctul său de apogeu. Prin ea, omenirea epuizează ultimele vestigii ale forţelor divine moştenite. Apoi, în punctul zero, intervine Misteriul de pe Golgota, acţionând în omenire. Puterile stimulatoare ale impulsului lui Christos au acţionat după Misteriul de pe Golgota în moduri diferite, provenind din planuri diferite ale lumilor spirituale.

	I	II	III	IV
0-800	Lumea spirituală superioară	_____ ___	_____ _	_____ __
800-1600	....	Lumea spirituală inferioară	_____ _	_____ __
1600-2400	....	....	Lumea sufletească	_____ __
2400-	....	....	....	Lumea fizică

Făcând această împărţire, putem cuprinde pentru început primele opt secole de după Christos. Am văzut cum în această perioadă raţiunea omenească eşuează în raport cu impulsul lui Christos (gnoza), dar cum acesta este activ ca realitate în evenimentele omeneşti (Maxenţiu şi Constantin). În decursul primelor opt secole acţiona puterea din cea mai înaltă lume spirituală, din Devachanul superior. Găsim o trecere ca un ecou al acestei perioade în opera lui *Scotus Erigena* [Nota 25], în jurul anului 850. În sistemul său de gândire mai acţionează încă impulsul lui Christos, ca val de putere din lumea spirituală superioară înăuntrul lumii fizice.

Apoi, între anii 800 şi 1600, acţionează în lumea fizică impulsul din Devachanul inferior. Oamenii caută să apropie impulsul lui Christos de sufletele lor în multiple forme. Dar gândirea se dovedeşte neîndemânatică şi strădaniile nerodnice. Nici cruciadele şi nici încercările de dovedire a existenţei lui Dumnezeu nu pot stabili o legătură lăuntrică vie cu Acesta.

La trecerea spre epoca următoare se află Fecioara din Orléans [Nota 26]. Trăirii ei sufleteşti i se revelează din lumile spirituale impulsul lui Christos, în numele căruia ea intervine în configurarea istoriei omenirii.

Puterea ce se afirmă direct în oameni din înaltele regnuri spirituale se pierde tot mai mult. Forţele devin tot mai slabe, impulsul acţionează, începând din 1600 şi până în vremea noastră, numai în lumea astrală, în lumea sufletească. De aceea teologia devine tot mai mult o cunoaştere tot mai abstractă. În locul fiinţei divine cosmice a lui Christos este pus „omul simplu din Nazaret". Dar vremea noastră ar fi avansat şi mai mult în materialism, ar fi fost pătrunsă şi mai puternic de momentul antichristic, dacă puterile lui Christos ce acţionează din lumea astrală

nu s-ar fi afirmat în mod deosebit: în secolele al XV-lea şi al XVI-lea apar peste tot povestiri ciudate, ce se răspândesc în întreaga Europă Occidentală. În diverse locuri din toate ţările Europei au apărut bărbaţi cu picioarele pline de bătături, în veşminte sărace, cu pletele fluturând în vânt, care povesteau că ei au fost de faţă la Misteriul de pe Golgota, că l-au văzut pe Christos mergând pe pământ, dar că în momentul în care a trecut în faţa casei lor ei nu l-au venerat, ci l-au insultat. Şi de aceea trebuie să rătăcească necontenit începând din acel timp, fără tihnă, şi să povestească drept ispăşire cele vieţuite cândva (jidovul rătăcitor). Ei povesteau toate acestea ca din amintire. Au fost primiţi peste tot de către episcopi şi prelaţi. În ei vieţuia o privire aruncată în Cronica Akasha, şi aceşti oameni nu puteau proceda altfel de-a lungul întregii lor vieţi decât depunând mărturie despre evenimentul christic. Restul conştienţei lor era întunecat, dar ei au putut ajunge la această viziune datorită impulsurilor din lumea astrală. Şi datorită lor oamenii au putut fi salvaţi de atacurile invadatoare ale Antichristului, salvaţi de la materialismul cel mai crunt.

Apoi, începând de la 2400, va veni epoca în care puterile pentru înţelegerea lui Christos vor porni numai din Pământ, epoca în care Christos acţionează din planul fizic asupra oamenilor. Dar în vremea noastră apar deja premergătorii a ceea ce se va întâmpla în special după 2400: Christos se va revela pe planul fizic în formă eterică.

Vedem astăzi desfăşurându-se istoria din opt sute în opt sute de ani, în legătură cu impulsurile din lumea spirituală. În cartea mea *Concepţii despre lume şi viaţă în secolul a1 XIX-lea*, prelucrată şi extinsă sub titlul ***Enigmele filosofiei***, se poate urmări evoluţia conştienţei omeneşti în acelaşi progres periodic.

Istoria gândirii omeneşti ne arată că dacă puterile necesare unei viitoare înţelegeri a lui Christos vor fi prezente gândul însuşi trebuie să preia o altă formă, iar activitatea de gândire să afle o transformare. Vedem astăzi viaţa de gândire încadrată între două concepţii, iar omul suferă aflându-se între aceste două extreme, şi nu poate găsi trecerea de la una la cealaltă. Pe de o parte se află Haeckel, pentru care contează numai percepţia exterioară, şi care, în consecinţă, oferă o imagine a realităţii lumii, dar nu recunoaşte realitatea gândirii. Pe de altă parte se află *Hegel* [Nota 27], care, pornind de la gândire ca realitate spirituală – viaţa şi întreţeserea gândurilor este în realitate spiritul activ –, construieşte o imagine despre lume bazată pe gândire, în schimb nu poate recunoaşte epoca sa drept o realitate. Ceea ce-i lipseşte gândirii este să fie lăsată să devină realitate vie.

Este vorba de a configura viu gândurile, asemenea unei seminţe. Seminţele pot fi însămânţate, recoltate şi apoi folosite ca hrană. În felul acesta, ele se abat de la calea lor propriu-zisă, cea care face ca dintr-o sămânţă să apară o nouă plantă. Tot aşa, şi-a strâns omul seminţele gândurilor în grânarele ştiinţelor naturii şi filosofiei, lăsându-le să se acumuleze şi să se usuce acolo. Conform esenţei sale, sămânţa vegetală trebuie cufundată în lumea înconjurătoare ei, care o vivifiază, dacă e să ajungă să formeze o nouă plantă. Tot aşa, seminţele gândirii hegeliene trebuie cufundate în solul ştiinţei spiritului, unde pot să prindă viaţă ce aduce roade, devenind facultăţile spirituale ale imaginaţiei, inspiraţiei şi intuiţiei. În locul imperativului categoric, Eul va activa din puterea gândirii trezite, „fantezia morală”[Nota 28]. Şi atunci va fi posibilă înţelegerea din puterile Pământului a impulsului lui Christos în viitor. Aceasta este legătura între lumea

gândurilor din ***Filosofia libertăţii*** şi puterile de cunoaştere superioară ce cresc în sufletele noastre pe căile pe care ni le indică ştiinţa spiritului.

În legătură cu viitorul eveniment christic, a trebuit să vă vorbesc astăzi despre vivifierea gândirii, pentru ca ea să devină cunoaştere a spiritului.

VII IMPULSUL LUI CHRISTOS ÎN FIINŢA TEMPORALĂ ŞI ACŢIUNEA SA ÎN OM

Pforzheim, 7 martie 1914

În vremea noastră este tot mai important ca sufletele care sunt conduse de karma lor la ştiinţa spiritului să dobândească o impresie profundă asupra a ceea ce putem numi înţelegerea Misteriului de pe Golgota. Prietenii care au fost prezenţi la ultima noastră adunare de ramură au auzit deja despre faptul că acest Misteriu de pe Golgota are o preistorie spirituală care l-a precedat, că el a constituit oarecum încheierea unui şir de evenimente. Prietenii noştri au ascultat şi faptul că în evoluţia Pământului a avut loc unirea entităţii lui Christos cu trupul lui Iisus din Nazaret, şi că în felul acesta pe Pământul nostru s-a aflat o fiinţă despre care putem spune că prin ea a putut fi prezentă pe planul fizic, înăuntrul existenţei noastre terestre, entitatea cosmică a lui Christos.

Este important pentru întreg viitorul evoluţiei ca omenirea să dobândească tot mai multă înţelegere pentru Misteriul de pe Golgota şi ca din această înţelegere să se reverse tot mai multă evlavie şi dăruire profundă faţă de ceea ce a precedat Misteriul de pe Golgota în evoluţia omenirii. Noi ştim – şi acest lucru a fost spus în repetate rânduri şi este deja cunoscut – că în vederea Misteriului de

pe Golgota s-au născut doi copii Iisus. Unul dintre ei a fost Iisus având Eul lui Zarathustra, celălalt – din linia nathanică a Casei lui David – era o fiinţă absolut deosebită. Noi ştim că la vârsta de doisprezece ani ai lui Iisus nathanic Eul din copilul Iisus solomonic, Eul lui Zarathustra, a trecut asupra lui Iisus nathanic şi că între doisprezece şi treizeci de ani acest Iisus nathanic cu Eul lui Zarathustra s-a pregătit să primească entitatea lui Christos prin evenimentul numit Botezul în Iordan. Această entitate îl umple de acum înainte pe Iisus din Nazaret, iar la moartea acestuia se revarsă în atmosfera spirituală a Pământului, pentru ca omenirea să poată participa tot mai activ la puterile spirituale care, provenite din Misteriul de pe Golgota, pot străbate toate sufletele şi toate inimile.

Tocmai am spus că acest Misteriu de pe Golgota s-a împlinit într-un mod pregătitor, deja anterior, de trei ori, în folosul omenirii: o dată în vechea epocă lemuriană, apoi în epoca atlanteeană, şi apoi încă o dată spre sfârşitul epocii atlanteene – acestea au fost cele trei dăţi –, apoi cea de a patra oară, aşa cum o cunoaştem noi, la începutul cronologiei noastre, în perioada postatlanteeană. Dar ceea ce numim noi Misteriul de pe Golgota s-a împlinit o singură dată pe planul fizic, pe când celelalte evenimente, care au fost pregătitoare, s-au desfăşurat întru totul în lumea spirituală. Însă puterile care s-au constituit cu acest prilej, şi faptele împlinite, s-au revărsat spre salvarea omenirii în trupurile şi sufletele pământene. Şi la toate aceste evenimente pregătitoare ale Misteriului de pe Golgota a fost prezentă mereu aceeaşi entitate, care s-a născut ulterior drept copilul Iisus nathanic, care a fost pătrunsă de entitatea lui Christos. Aceasta este esenţa Misteriului de pe Golgota, anume că entitatea lui Iisus, care a crescut drept copil nathanic, a fost pătrunsă de entitatea lui Christos. Dar şi la cele trei evenimente

anterioare a fost prezentă această entitate ulterioară a lui Iisus nathanic, numai că nu era încarnată ca om fizic. Ea trăia ca entitate spirituală, de natură arhanghelică, în lumile spirituale. Şi în lumile spirituale ea a fost pătrunsă de entitatea lui Christos, în timpul epocii lemuriene, şi de două ori în răstimpul celei atlanteene, ca trepte premergătoare Misteriului de pe Golgota.

Astfel încât se poate spune: Există oarecum trei vieţi îngereşti în lumea spirituală. Entitatea care a dus această viaţă de înger şi arhanghel a fost, în fond, aceeaşi care s-a născut mai târziu ca om, fiind descrisă în Evanghelia lui Luca drept copilul Iisus. Această fiinţă îngerească, ce s-a jertfit mai târziu ca om, s-a jertfit de trei ori înainte pentru a lăsa să pătrundă în sine impulsul lui Christos. Şi aşa cum avem în Christos Iisus un om pătruns de impulsul lui Christos, tot astfel putem spune că există un înger care a fost pătruns anterior de trei ori de impulsul lui Christos. Şi aşa cum ceea ce s-a realizat prin Misteriul de pe Golgota a radiat în atmosfera spirituală a Pământului, tot astfel a radiat în ea, în orice caz pornind din Cosmos, ceea ce s-a petrecut prin aceste trei evenimente anterioare. Dacă privim desfăşurarea evoluţiei noastre omeneşti, în centrul căreia se află Misteriul de pe Golgota, putem spune că prin acest Misteriu ne este dat un punct central al evoluţiei terestre.Tot ceea ce s-a desfăşurat anterior anunţă şi pregăteşte acest Misteriu. Tot ceea ce s-a desfăşurat ulterior este o revărsare progresivă a puterilor Misteriului de pe Golgota în sufletele şi inimile oamenilor.

Când analizăm mai amănunţit cărui element component al omului îi este dăruit ceea ce radiază ca putere a Misteriului de pe Golgota, putem spune că puterea Misteriului de pe Golgota se revarsă înspre acel element component al fiinţei omeneşti – cu condiţia ca el să se

deschidă – care poate dezvolta conştienţa pe planul fizic. Copilului nou-născut nu-i putem vorbi despre Christos Iisus. Nu există nicio cale prin care să-l putem face pe copil să înţeleagă ce fel de entitate este Christos Iisus. Şi dacă am lăsa ochii copilului să zăbovească pe o imagine, fie ea imaginea Madonei cu copilul Iisus, sau imaginea unui crucifix, am observa, dacă am putea vedea în sufletul copilului, că în cea mai fragedă perioadă a vieţii încă nu ne putem apropia de acest suflet prin metodele noastre educaţionale exterioare adecvate planului fizic. Desigur că din momentul în care copilul începe să gângurească noi l-am putea obişnui să pronunţe numele lui Christos, şi că i-am putea aduce imagini ale lui Christos. Dar o adevărată înţelegere profundă, din inimă, nu vom putea realiza în prima perioadă a vieţii unui copil. Şi un lucru este limpede pentru oricine vrea să arunce lumină în sufletul copilului prin mijloacele ştiinţei spiritului: cel mai palid sentiment despre Christos pe care îl putem trezi cu mijloacele educaţionale exterioare în sufletul copilului apare cu adevărat abia în momentul în care acesta ajunge la vârsta până la care îşi va putea aminti ulterior, vârsta la care se trezeşte conştienţa de Eu. Sigur că şi în primii ani ce urmează trezirii conştienţei de Eu nu va exista o prea mare înţelegere. Dar tot ceea ce îi mijlocim ca idei despre Christos fără să trecem în dogmatism, ceea ce îi mijlocim astfel încât să transpunem în cuvinte şi imagini ceva din viaţa şi impulsul lui Christos, revine ca bun al său, de-a lungul întregii sale vieţi ulterioare. După trezirea conştienţei de Eu, putem face câte ceva în sensul indicat, chiar dacă avem de-a face doar cu un început de conştienţă. După trezirea conştienţei de Eu, copilul priveşte, de exemplu – chiar dacă nu putem începe să acţionăm cu mijloace fizice asupra lui –, altfel decât înainte la Madonna

din Capela Sixtină sau la crucifixul cu Christos. Căci aşa cum Misteriul de pe Golgota a intervenit în evoluţia terestră a omenirii, el a fost predestinat să acţioneze pe plan fizic pentru progresul vieţii spirituale. Şi, de fapt, omul nu este conştient pe planul fizic decât atunci când se trezeşte Eul său. Dar înainte ce se întâmplă?

Trei lucruri preced trezirea Eului la copil, trei lucruri asupra cărora am indicat în conferinţe anterioare, trei lucruri care sunt de o importanţă imensă. Copilul învaţă să meargă. Ceea ce înseamnă că el se ridică din poziţia în care nu este capabil să-şi schimbe direcţia trupului, legată de pământ, înspre înălţimile cereşti ale Cosmosului. El învaţă să treacă din poziţia orizontală în cea verticală, fapt prin care omul se deosebeşte în primul rând de animal. El învaţă să preia prin proprie putere poziţia verticală, să-şi ridice privirea dinspre pământ, înspre care animalul trebuie să şi-o îndrepte prin întreaga sa statură şi determinare, căci orice excepţie din regnul animal nu este decât aparentă. Poziţia verticală este ceea ce învaţă copilul înainte de a ajunge la trezirea conştienţei de Eu. Noi repetăm, într-adevăr, în această viaţă postatlanteeană, cele pe care şi le-a însuşit omul în decursul timpului. Ce ne-am însuşit noi doar treptat în vechea perioadă lemuriană, învăţarea de a sta în picioare, învăţarea de a merge, pe acestea le repetăm înainte de trezirea conştientă a Eului nostru la vârsta copilăriei. Toate acestea sunt concentrate într-un timp în care ele nu depind încă de conştienţa noastră, în care mai acţionează încă drept forţă conştientă de înălţare pe verticală. Acele animale care au un mers aproximativ vertical şi o poziţie îndreptată aproximativ în sus şi-au organizat întreg organismul în aşa fel încât de la natură acced la această poziţie, care, în fond, nu este întru totul verticală. Dar, ca în cazul multor comparaţii, şi

aceasta ne-ar induce în eroare. Omul are chemarea, în prima perioadă a vieţii sale – înainte de trezirea conştienţei de Eu, de a ajunge din predispoziţiile Eului său la poziţia verticală –, de a se ridica din poziţia în care se mai afla încă în vechea perioadă lunară. Pe atunci, direcţia coloanei sale vertebrale era orientată paralel cu suprafaţa Lunii, era, în principal, orizontală. În vechea perioadă lemuriană, omul a învăţat să transforme orientarea-Lună a coloanei sale vertebrale în orientarea-Pământ. Lucrurile s-au petrecut astfel deoarece abia în timpul evoluţiei pământene Spiritele formei au insuflat omului, din propria lor substanţă, Eul. Şi prima manifestare a insuflării acestui Eu este acea putere lăuntrică prin care omul se înalţă pe verticală. În acest fel, prin poziţia sa, omul se desprinde de Pământ. Pământul însuşi are în sine forţe spirituale care pot străbate coloana vertebrală atunci când aceasta rămâne în creşterea ei firească, orizontală, ca în trupul animal. Dar Pământul nu are puteri pe care să le poată pune nemijlocit la dispoziţia fiinţei omeneşti ce se poate înălţa pe verticală datorită Eului său, a cărei conştienţă se trezeşte mai târziu. Pentru ca omul să se poată dezvolta armonios în mersul său vertical trebuie să se reverse forţe din Cosmos, din sfera extraterestră. Lucifer şi Ahriman ar fi putut aduce în dezordine întreaga evoluţie omenească – datorită faptului că prin poziţia sa verticală omul s-a smuls din contextul puterilor spirituale ale Pământului –, dacă în vechea perioadă lemuriană nu ar fi intervenit primul eveniment christic.

În această veche perioadă lemuriană a avut loc – în acea sferă care ca sferă spirituală este cea mai apropiată de sfera noastră pământeană – pătrunderea acelei fiinţe care era un fel de făptură îngerească, şi care a devenit ulterior Iisus nathanic, cu fiinţa lui Christos. Aceasta a fost o treaptă

pregătitoare a Misteriului de pe Golgota. Consecinţa a fost că în această veche perioadă lemuriană, în înălţimile eterice, spirituale, ulteriorul Iisus nathanic, cel care altfel ar fi avut înfăţişarea unui înger, a luat înfăţişarea unui om, desigur nu carnală, ci eterică. În regiunile suprasensibile, cele mai apropiate de sfera terestră, poate fi găsit Iisus din Nazaret sub înfăţişare eterică de înger. Prin pătrunderea cu Christos, el a preluat o înfăţişare eterică umană. În felul acesta a intervenit ceva nou în Cosmos, care radiază acum asupra Pământului şi dă omului – formei fizice pământene a omului în care s-a revărsat puterea entităţii supraterestre eterice a lui Christos – posibilitatea de a se proteja împotriva distrugerii, care ar fi trebuit să intervină cu necesitate dacă nu ar fi radiat din Cosmos, pătrunzându-l pe om, puterea configuratoare vie din sine, ce face din el o fiinţă verticală, echilibrată. Ar fi trebuit să intervină dezordinea, dacă nu s-ar fi revărsat, împreună cu puterea fizică a Soarelui, acea forţă de formare, de configurare, care se poate exercita datorită faptului că a avut loc primul eveniment christic. Ceea ce poate primi în el omul în timpul evoluţiei exista deja în vechea perioadă lemuriană. Şi privim în mod corect la copilul în dezvoltare – în momentul în care acesta depăşeşte stadiul de mers de-a buşilea şi de neajutorare, ridicându-se pe verticală şi stând sau mergând pentru prima oară – dacă în acea clipă spunem: Este bine şi pentru salvarea omenirii că ceea ce se petrece acum nu poate avea un alt motiv decât acela că în vechea perioadă lemuriană a avut loc primul eveniment christic, faptul că Iisus nathanic – pe atunci fiinţă eteric-spirituală – s-a pătruns cu Christos, şi prin această pătrundere cu Christos a preluat forma eteric-umană.

Pentru a ne îmbogăţi sensibilitatea există ştiinţa spiritului. Un sentiment ca acela ce poate trăi în sufletul

nostru atunci când vedem un copil învăţând să stea în picioare şi să meargă, un asemenea sentiment are fără îndoială un fundament profund religios. Să ne amintim deseori de ce poate merge un copil, şi să ne gândim că aceasta se datorează impulsului lui Christos. Atunci ne-am îmbogăţit concepţia noastră despre lume prin ştiinţa spiritului, ne-am însuşit un sentiment faţă de ceea ce ne înconjoară, şi pe care altfel nu l-am fi putut avea. Prin ştiinţa spiritului îi observăm oarecum şi pe ocrotitorii, pe păzitorii creşterii şi devenirii copilului. Observăm cum puterea lui Christos radiază asupra fiinţei şi devenirii copilului.

Din expunerile mele extrase din Cronica Akasha [Nota 29] referitoare la perioada lemuriană, acolo unde este vorba despre strămoşii noştri lemurieni, veţi fi văzut că aceşti strămoşi nu vorbeau. Abia omul atlanteean a învăţat să vorbească. În acele studii despre Cronica Akasha s-a explicat cum s-a ajuns la această posibilitate. Aceasta este cea de-a doua capacitate pe care şi-o însuşeşte copilul înainte de trezirea conştienţei propriu-zise de Eu: învăţarea vorbirii. Trezirea conştienţei de Eu apare abia după învăţarea vorbirii. Învăţarea vorbirii se bazează exclusiv pe imitare, capacitate ale cărei predispoziţii sunt adânc ancorate în natura omenească. Vorbirea este la rândul ei o capacitate umană care a intervenit în omul pământean datorită faptului că el s-a dezvoltat progresiv. Prin faptul că Spiritele formei s-au revărsat în el străbătându-l, el este în stare să vorbească, să-şi ducă viaţa sa pământeană pe planul fizic. În felul acesta el se smulge prin două elemente din contextul forţelor spirituale care acţionează pe Pământ. Animalele nu învaţă să vorbească, ele sunt pătrunse de aceste forţe spirituale ale Pământului. Nici vorbirea prin gesturi a animalelor nu este ca vorbirea

umană. Şi dacă prin dresură sau alte mijloace animalele ar fi învăţate să asculte de un fel de limbaj, în exteriorul trupului lor ar interveni raporturi pe care ar trebui să le discutăm în termenii ştiinţei spiritului, dar care ies din cadrul temei noastre de azi. Noi vrem să rămânem la evoluţia normală a omului şi să spunem că acest limbaj omenesc a fost revărsat ca predispoziţie din înălţimi divine în om prin ceea ce au revărsat Spiritele formei. Vrem să rămânem la aceasta, şi să vedem cum s-a transformat omul dintr-o fiinţă mută într-o fiinţă vorbitoare. În felul acesta, el a devenit independent de forţele care scaldă în mod spiritual Pământul, aşa cum prin poziţia verticală a devenit independent de primul curent de forţe. Prin influenţa luciferică şi cea ahrimanică totul ar fi trebuit să devină nenobil în limbaj, dacă omul ar fi fost lăsat numai în seama Pământului, dacă în om nu s-ar fi revărsat influenţele cosmic-spirituale ce veneau pe Pământ. Omul şi-ar fi dezvoltat întreaga sa viaţă culturală, toate organele trupului său, laringele, limba, faringele etc., chiar şi organele situate mai adânc în el, ca inima şi altele, în măsura în care ele participă la limbaj, le-ar fi dezvoltat în aşa fel în perioada atlanteeană, dacă nu ar fi intervenit Christos, încât ar fi fost în stare să exprime doar printr-un bâlbâit sărăcăcios şi redus cumva la scurtimea comunicărilor sibilelor sau a mediumurilor ceea ce resimţea datorită durerii sale egoiste, a bucuriei, plăcerii, voluptăţii. Deşi omul ar fi putut produce sunete mai sofisticate decât animalele, în aceste sunete s-ar fi aflat numai expresia a ceea ce trăieşte înăuntrul său. El ar fi găsit cuvinte sensibile vii pentru a exprima ceea ce se petrece în organismul său ca proces trupesc. Întregul limbaj ar fi fost o sumă de interjecţii. Şi dacă noi ne-am fi restrâns interjecţiile la un număr redus, întregul limbaj

omenesc, cu toată complexitatea lui, ar fi devenit o acumulare exclusivă de interjecţii. Iar aceasta l-ar fi îndepărtat pe om de la evoluţia sa. Această dezordine ce urma să se producă în puterea limbajului – în măsura în care ea este expresie a lăuntricului omenesc – a fost evitată prin cel de-al doilea eveniment christic, prin faptul că această entitate aflată în înălţimile eterice, care a devenit ulterior Iisus nathanic, s-a pătruns pentru a doua oară cu entitatea lui Christos şi a preluat astfel o formă care de atunci a pătruns organele trupeşti ale omului, în aşa fel încât acesta a devenit capabil să exprime şi altceva decât simple interjecţii. Faptul că omul a devenit capabil să ajungă la obiectivitate se datorează acestui al doilea eveniment christic.

Dar un alt pericol ameninţa limbajul, capacitatea vorbirii de a imprima mişcarea sufletească lăuntrică în cuvinte. Prin cel de-al doilea eveniment christic s-ar fi întâmplat, într-adevăr, ca omul să nu găsească numai sunete şi interjecţii pentru a-şi exprima lăuntricul, ci să poată da oarecum curs liber mişcării lăuntrice care îi urca pe buze. Dar până în epoca atlanteeană, influenţele luciferică şi ahrimanică au continuat să pericliteze capacitatea omului de a desemna lucrurile exterioare prin cuvinte în aşa fel încât cuvintele să desemneze într-adevăr aceste obiecte. Şi atunci s-a petrecut al treilea eveniment christic. Pentru a treia oară, fiinţa aflată în înălţimile spirituale, şi care s-a născut ulterior drept Iisus nathanic, s-a unit cu entitatea lui Christos, revărsându-se din nou, împreună cu puterile pe care le-a preluat acum, în capacitatea omenească de a vorbi. În felul acesta, capacităţii de vorbire i s-a dat posibilitatea să creeze prin cuvinte într-adevăr semnificaţii pentru tot ceea ce constituie mediul înconjurător exterior, creând astfel

limbajul ca mijloc de înţelegere pentru diferitele domenii. Copilul nu ar putea niciodată învăţa să vorbească dacă aceste două evenimente christice nu s-ar fi petrecut în perioada atlanteeană. Iar noi ne îmbogăţim simţirea prin ştiinţa spiritului dacă – atunci când copilul învaţă să vorbească şi se desăvârşeşte tot mai mult în vorbire – ne gândim cum domnesc în inconştient impulsurile lui Christos, cum vieţuieşte puterea lui Christos în puterea limbajului, ocrotind-o şi stimulând-o.

Apoi, după ce au avut loc aceste trei evenimente christice, a venit perioada postatlanteeană, pe care v-am descris-o din nou astăzi, dintr-un anumit punct de vedere, în privinţa influenţei sale asupra evoluţiei omenirii.

În cadrul evoluţiei postatlanteene, popoarele ce aparţineau acelui stadiu evolutiv pe care îl numim cultură egipteano-caldeeană au avut pentru început sarcina să repete cele ce s-au petrecut pentru omenire în vechea epocă lemuriană, dar de data aceasta pătrunzându-le cu conştienţa. Omul a învăţat absolut inconştient să fie o fiinţă verticală în perioada lemuriană şi să fie o fiinţă cuvântătoare în perioada postatlanteeană. El a preluat total inconştient impulsul lui Christos în acea perioadă, pentru că puterea gândirii sale încă nu se trezise în acea vreme. El urma să fie condus treptat în perioada postatlanteeană la înţelegerea a ceea ce preluase anterior, inconştient. Impulsul lui Christos a fost cel care i-a îngăduit să privească spre înălţimile cosmice. El a vieţuit acest lucru inconştient, aşa cum a trebuit să-l vieţuiască în perioada lemuriană. Apoi popoarele egiptene au fost conduse, chiar dacă nu într-o deplină conştienţă, dar într-o stare pregătitoare acesteia, la venerarea a ceea ce trăieşte în puterea de înălţare pe verticală a omului. Pentru a învăţa să o venereze s-au îngrijit iniţiaţii, care trebuiau să

influenţeze cultura egipteană prin aceea că au făcut ca oamenii să ridice piramidele, ce se înălţau de pe Pământ în Cosmos. Şi acum trebuie să mai admirăm cum, prin intervenţia forţelor cosmice, în întreaga formă şi poziţie a piramidelor a fost exprimată această putere de înălţare pe verticală. Obeliscurile trebuiau înălţate, pentru ca omul să înceapă să pătrundă în ceea ce este puterea de înălţare pe verticală. Minunatele hieroglife înscrise în piramide şi pe obeliscuri, şi care indicau venirea lui Christos, au trezit puterile supraterestre ale perioadei lemuriene. Dar dacă egiptenii au putut ajunge prin ei înşişi la o înţelegere obscură a puterii de înălţare pe verticală, ei nu au putut realiza acelaşi lucru şi pentru puterea vorbirii. Pentru aceasta, fiinţa lor trebuia să primească mai întâi educaţia corectă în privinţa sentimentului, pentru ca mai târziu să se poată întrevedea enigma lui Christos în capacitatea de a vorbi a omului. Acest lucru trebuia preluat cu cea mai sfântă sfială în sufletul pe cale de a se maturiza al egiptenilor. Iar de asta s-au îngrijit hierofanţii, iniţiaţii culturii egiptene, prin înălţarea sfinxului enigmatic, cu statura sa mută, neclintită, ce răsuna cel mult pentru omul ce se înălţa pe atunci sub influenţa Cosmosului. La vederea sfinxului taciturn, care necesita intervenţia Cosmosului şi răsăritul Soarelui pentru a începe să răsune, în condiţii şi circumstanţe precise, apărea acea sfântă sfială a sufletului prin care el era pregătit să înţeleagă limbajul ce urma să fie rostit într-o perioadă în care trebuia să fie adus la o conştienţă superioară modul în care impulsul lui Christos pătrunde treptat în evoluţia terestră a omenirii. Omenirii trebuia să i se spună ceea ce sfinxul încă nu putea spune, dar pe care îl putea pregăti. În alcătuirea cuvintelor se află impulsul lui Christos. Acest lucru a fost spus omenirii prin cuvintele:

La început era Cuvântul
Şi Cuvântul era la Dumnezeu
Şi un Dumnezeu era Cuvântul;
El era la început cu Dumnezeu.
El era acolo de unde toate s-au născut,
Şi nimic din ce a fost născut
Nu s-a născut decât prin Cuvânt.
În Cuvânt era Viaţa,
Şi Viaţa era
Lumina oamenilor.

„În Cuvânt era Viaţa, şi Viaţa era Lumina oamenilor" – aceste cuvinte se află în locul în care se naşte Evanghelia în cea de a patra epocă postatlanteeană, în care oamenii pregătiţi prin cultura greco-latină au ajuns la a repeta în cea de a patra epocă de cultură postatlanteană ceea ce s-a înfăptuit în perioada atlanteeană. Aşa cum în epoca egipteană s-a repetat venerarea înălţării pe verticală, tot astfel s-a repetat acum venerarea Cuvântului. Aşa acţionează în evoluţia omenirii puterile spirituale supraumane.

Al treilea lucru pe care trebuie să-l înveţe copilul înainte de trezirea sa propriu-zisă la conştienţa de Eu este reprezentarea, gândirea. Această gândire a fost păstrată pentru omenirea perioadei postatlanteene, şi, în fond, abia pentru omenirea celei de a patra epoci postatlanteene. Mai înainte, oamenii gândeau în imagini.Acest lucru este expus de mine în cartea ***Enigmele filosofiei*** [Nota 30], care va apărea în curând. Şi copilul gândeşte în imagini. Gândirea în gânduri a fost dată oamenilor abia în secolele al VI-lea şi al VII-lea înainte de Christos. Ulterior, gândirea în gânduri s-a dezvoltat tot mai mult.

Astăzi ne situăm în plină desfăşurare a ei. Evoluţia gândirii prin gânduri este de aşa manieră, încât Eul nostru

este cuprins de această gândire în gânduri. Pentru ca gândirea să poată fi legată de impulsul lui Christos, pentru ca gândirea ca atare să nu ajungă în dezordine în privinţa efectului său asupra Eului, pentru aceasta a existat cel de al patrulea eveniment christic, Misteriul de pe Golgota. Şi dacă e ca gândirea noastră să devină tot mai ordonată, dacă e ca ea să se dezvolte tot mai mult, astfel încât gândurile noastre să nu se desfăşoare haotic, ci pătrunse de sentimentul interior, de sensibilitate lăuntrică, dacă e să dezvoltăm o gândire sănătoasă, conformă cu adevărul, este pentru că Misteriul de pe Golgota, acest al patrulea eveniment christic, a comunicat acestei gândiri impulsul în acest sens, şi l-a putut comunica deoarece impulsul lui Christos s-a revărsat în atmosfera spirituală a Pământului.

Aceasta s-a petrecut pentru prima oară în epoca lemuriană, deoarece Lucifer punea în primejdie verticalitatea omului.

A doua oară s-a petrecut în perioada atlanteeană. Atunci a fost îndepărtat de om pericolul ce-i ameninţa limbajul ca expresie a fiinţei sale lăuntrice. Pe atunci exista pericolul ca în limbaj să intervină dezordinea.

A treia oară s-a petrecut spre sfârşitul perioadei atlanteene. Atunci, prin faptul că entitatea spirituală a ulteriorului Iisus din Nazaret a fost pătrunsă de Christos, darul vorbirii, în măsura în care devine semnificativ pentru obiectele exterioare, a fost salvat de către Christos.

Al patrulea pericol [Nota 31] privea gândirea, reprezentarea lăuntrică a gândurilor. Omul a fost salvat de la acest pericol prin pătrunderea de gânduri care trăiesc înăuntrul său în forme – aşa cum poate fi acum, dacă omul o vrea şi se pregăteşte în acest sens prin ştiinţa spiritului –, în forme cum sunt acelea care s-au revărsat prin Misteriul de pe Golgota în atmosfera spirituală a Pământului.

Ne aflăm atât de departe în evoluţia omenirii, încât primele cuvinte din Evanghelia lui Ioan pot fi exprimate şi în alt fel, şi anume ele pot fi exprimate în felul următor:

La început era gândul,
Şi gândul era la Dumnezeu,
Şi gândul era dumnezeiesc.
În el este viaţă,
Şi viaţa trebuie să devină lumina Eului meu.
Şi fie ca gândul divin să poată lumina în Eul meu,
Pentru ca întunericul Eului meu să cuprindă
Gândul divin.

Nu a fost exprimat perfect explicit, dar aceasta a fost străduania evoluţiei omenirii.

În secolul al VIII-lea înainte de Christos a început cea de-a patra epocă postatlanteeană. La circa trei secole şi jumătate după aceea, gândirea se maturizase atât de mult încât a putut fi exprimată de către filosofii greci cu acea claritate care a dus apoi la filosofia platonică. Apoi viaţa oamenilor a fost pătrunsă de impulsul lui Christos. Odată cu începutul secolului al XV-lea după Christos a început şi cea de-a cincea perioadă postatlanteeană. Durata de la începutul celei de-a patra perioade postatlanteene până la momentul în care poate fi concepută gândirea coincide cu durata dintre începutul celei de-a cincea perioade postatlanteene şi exprimarea conştientă asupra naturii gândirii, adică până la *Hegel*. Gândirea omenească şi-a avut punctul culminant în Hegel prin afirmaţia: Viaţa şi întreţeserea gândirii în realitate constituie spiritul activ. – Ceea ce Hegel a exprimat aparent atât de ermetic poate fi exprimat într-adevăr prin cuvintele:

La început a fost gândul,
Şi gândul este infinit,
Iar viaţa gândirii este lumina Eului.

Fie ca gândul luminos să poată învia
Întunericul Eului meu,
Pentru ca întunericul Eului meu să cuprindă
Gândul viu,
Şi să trăiască şi să urzească
În originea sa divină.

Aşa se realizează evoluţia omenirii. Ea încă nu a ajuns prea departe, căci tocmai Hegel a fost foarte mult defăimat. Se poate spune foarte bine că gândul luminos a luminat într-adevăr în întuneric, dar întunericul nu a vrut să ştie nimic despre asta. – Dacă învăţăm să ne cuprindem viaţa, viaţa gândirii, atunci vom înţelege ce obligaţii revin omenirii în viitorul îndepărtat.

Dar, plasându-ne pe terenul ştiinţei spiritului, noi mai avem încă un pas de făcut. Căci epocile ulterioare sunt pregătite deja din cele anterioare. Şi prin faptul că ne aflăm în plină epocă a cincea postatlanteeană, prin faptul că noi cultivăm ştiinţa spiritului şi contribuim tot mai mult la înţelegerea gândirii vii, a gândirii ce devine clarvăzătoare, pregătim totodată şi cea de a şasea perioadă postatlanteeană.

Aşa cum viaţa se revarsă în gânduri prin impulsul lui Christos [Nota 32], acesta se revarsă în ceva care ţine de capacităţile sufleteşti ale omului, şi care nu trebuie confundat cu simpla gândire. Copilul îşi dezvoltă facultăţile pornind de la inconştient. Atunci când ajunge la conştienţa de Eu, el păşeşte într-o sferă în care îşi poate însuşi, în care trebuie să dezvolte ceea ce îi poate veni din afară prin impulsul lui Christos. Când copilul a învăţat să meargă, când a învăţat să vorbească, când începe să-şi croiască un drum înspre Eul său prin faptul că a învăţat să gândească, atunci putem vedea deja treptat cum impulsul conştient al lui Christos, care a pătruns prin Misteriul de pe Golgota,

acţionează asupra copilului. Omenirea nu poate prelua în ziua de azi impulsul lui Christos într-o altă facultate a sufletului său. Introducerea impulsului lui Christos în mersul vertical, în vorbire şi în gândire este posibilă prin ceea ce s-a înfăptuit de milenii pentru oameni în cultura umană. Dacă ne plasăm în sens corect pe terenul ştiinţei spiritului, trebuie să ne gândim să pregătim intrarea impulsului lui Christos într-o a patra facultate umană. Şi la aceasta trebuie să ne gândim! Domeniul către care impulsul lui Christos nu poate fi îndreptat astăzi, dar către care se pregăteşte a fi îndreptat, este amintirea omenească. Căci în afara statului şi mersului vertical, a gândirii şi vorbirii, puterea lui Christos intră astăzi şi în amintire. Noi îl putem înţelege pe Christos atunci când ne vorbeşte prin Evanghelii. Dar noi, ca oameni, nu suntem încă în stare să pregătim primirea lui Christos în gânduri care să trăiască şi să existe ulterior în noi ca amintire, sub formă de gânduri şi reprezentări. Şi va veni o vreme pentru omenire – care, în orice caz, se va dezvolta pe deplin abia în cea de-a şasea mare perioadă a evoluţiei omenirii, dar care se pregăteşte acum – în care oamenii vor privi asupra a ceea ce au vieţuit şi aflat, şi care trăieşte ca amintire în ei, şi vor putea vedea că în puterea amintirii vieţuieşte şi Christos. Christos va putea vorbi prin fiecare reprezentare. Şi chiar dacă noi ne vom reactualiza şi vieţui din nou reprezentările în amintire, atunci în amintirea care este atât de strâns de intim legată de noi se va afla şi Christos. Omul va putea privi retrospectiv asupra vieţii sale şi-şi va putea spune: Aşa cum îmi amintesc eu, aşa cum puterea memoriei trăieşte în mine, tot astfel trăieşte în această memorie impulsul revărsat al lui Christos. Calea care i se oferă omului de a adeveri tot mai mult cuvintele: Nu eu, ci Christos în mine [Nota 33] – această cale este netezită prin

aceea că în puterea amintirii va intra treptat impulsul lui Christos. El nu se află înăuntrul ei. Când El va fi înăuntru, când impulsul lui Christos nu va mai vieţui numai în înţelegerea omului, ci se va revărsa peste limite, peste registrul amintirilor, atunci omul nu va mai fi dependent de documentele exterioare pentru a învăţa istoria, căci el îşi va extinde puterea amintirii. Christos va trăi în această amintire. Şi prin faptul că entitatea lui Christos a intrat în puterea sa de amintire şi trăieşte acolo, omul va putea şti cum a acţionat Christos înaintea Misteriului de pe Golgota în afara Pământului, cum a pregătit El acest eveniment, cum a trecut prin el şi cum continuă să acţioneze ca impuls în istorie. Omul va vedea aceste lucruri ca fiind la fel de adevărate şi de reale pe cât îi sunt de reale amintirile astăzi în viaţa obişnuită. Evoluţia terestră a omenirii nu va putea fi privită lăuntric decât punându-se în centrul ei impulsul lui Christos. Toată puterea amintirii va fi străbătută şi amplificată prin pătrunderea impulsului lui Christos în memorie, în amintire. Viitorul poate adeveri pentru noi, cei care vom cuprinde creştinismul în mod viu, şi următoarele:

La început era amintirea,
Și amintirea trăieşte în continuare,
Și amintirea este dumnezeiască.
Și amintirea este viaţă,
Și această viaţă este Eul omului,
Care se revarsă în omul însuşi.
Nu este el singur, ci Christos este în el.
Când îşi aminteşte de viaţa divină,
În amintirea sa este Christos.
Și Christos va lumina,
Ca viaţă iradiantă a amintirii,
În orice întuneric al prezentului.

Noi vom putea spune: Christos se află în viaţa noastră sufletească lăuntrică. Unii dintre noi vor putea simţi aceasta prin faptul că învăţăm să ne unim cu impulsul lui Christos prin amintire, aşa cum omul, la vârsta copilăriei, a învăţat să se ridice pe verticală şi să vorbească prin faptul că s-a unit cu impulsul lui Christos. Mulţi dintre noi au sentimentul că facultatea noastră de amintire, sub forma pe care o cunoaştem actualmente, trebuie considerată ca un stadiu pregătitor a ceva care se va deregla în viitor, dacă nu ar avea voinţa să se pătrundă de impulsul lui Christos. Dacă ar exista un materialism pe Pământ care să-l nege pe Christos, atunci amintirea ar ajunge la dezordine. Atunci ar apărea tot mai mulţi oameni pe Pământ a căror amintire ar deveni haotică şi a căror conştienţă de Eu s-ar întuneca tot mai mult, dacă amintirea nu ar lumina în această conştienţă întunecată de Eu. Capacitatea noastră de amintire se poate dezvolta corect numai atunci când impulsul lui Christos este privit în mod corect. Atunci istoria va vieţui în noi ca o amintire vie, astfel încât în amintire va pătrunde înţelegerea pentru adevăratele procese. Atunci amintirea omenească va înţelege punctul central al devenirii lumii. Atunci oamenii vor putea să vadă. Amintirea obişnuită, care este îndreptată asupra unei *singure* vieţi, se va extinde şi la încarnările precedente. Amintirea este astăzi doar un stadiu pregătitor a ceva ce va fi modelat prin Christos. Fie că privim în afară cum ne-am dezvoltat în copilărie în mod încă inconştient, fie că privim înăuntru, unde prin continuarea aprofundării înăuntrul nostru la ceea ce rămâne aici drept amintire, peste tot vedem puterea vie şi activitatea impulsului lui Christos.

Noul eveniment christic, ce se apropie de data aceasta nu fizic, ci eteric, care este legat de prima dezvoltare a capacităţii amintirii, de prima dezvoltare a

christificării amintirii, va fi astfel încât Christos va apărea oamenilor ca fiinţă îngerească. Şi pentru asta trebuie să ne pregătim.

Astfel, ştiinţa spiritului nu trebuie să se limiteze la îmbogăţirea oamenilor cu teorii, ci ea trebuie să reverse în noi ceva care ne face capabili să preluăm atât ceea ce se apropie de noi, cât şi ceea ce suntem noi, cu alte sentimente şi o altă sensibilitate. Viaţa noastră de sentiment şi sensibilitate poate fi îmbogăţită dacă pătrundem în sensul corect, prin ştiinţa spiritului, în esenţa impulsului lui Christos şi în acţiunea sa în om şi în entitatea spirituală a omului. Este bine dacă ne vom gândi adesea la următoarele:

La început era puterea amintirii.
Şi puterea amintirii trebuie
să devină dumnezeiască,
Şi o fiinţă divină trebuie
să devină puterea amintirii.
Tot ceea ce se naşte în Eu
Trebuie să devină astfel,
Încât să fie născut
Din amintirea christificată, îndumnezeită.
În ea trebuie să fie viaţă,
În ea trebuie să fie lumina iradiantă
Care din gândirea ce-şi aduce aminte
Luminează tenebrele prezentului.
Şi fie ca întunericul,
aşa cum este el în prezent,
Să poată primi lumina amintirii
devenită dumnezeiască.

Dacă preluăm în noi sensul unor astfel de cuvinte, atunci preluăm ceva ce se cuvine a fi preluat de către noi, oamenii. Aşa cum planta formează germenul pentru

următorul ciclu vegetal, învăţăm noi să resimţim nu numai prin roadele ce ne vin din încarnările anterioare, ci să simţim în aşa fel încât să înţelegem cum trebuie să trecem la încarnările viitoare. În încarnările următoare, capacitatea noastră de amintire s-ar atenua, dacă nu ne-am pătrunde de impulsul lui Christos. Gândirea nu este încă impregnată decât în măsură insuficientă de către impulsul christic, iar acesta se apropie deja de amintire. Să învăţăm prin ştiinţa spiritului să nu trăim numai pentru omul trecător, care vieţuieşte între naştere şi moarte, ci să trăim pentru acel om care trece mereu prin încarnări succesive. Şi să învăţăm prin ştiinţa spiritului ceea ce ne poate fi, pentru vieţuirea deplină a sufletului nostru omenesc, adevărata înţelegere, adevărata resimţire, pentru a avea sentimentul just al celui mai puternic impuls din întreaga evoluţie a omenirii: impulsul lui Christos.

VIII SPIRITUL LUI CHRISTOS ŞI LEGĂTURA SA CU DEZVOLTAREA CONŞTIENŢEI

München, 30 martie 1914

Tot ceea ce apare în activitatea noastră se cristalizează, în definitiv, în jurul aceluiaşi punct: aflarea legăturii cu puterile spirituale care fac să avanseze omenirea. Din acest punct de vedere, este exprimată mereu importanţa entităţii lui Christos în Univers. Astăzi aş dori să vă adresez câteva cuvinte care sunt destinate să configureze tot mai mult reprezentările noastre cu privire la importanţa impulsului lui Christos şi a legăturilor sale cu noi, oamenii. Dacă vrem să cuprindem acest impuls al lui Christos în realitatea sa, trebuie să ne decidem să reflectăm asupra unor lucruri. În vremea noastră se aude,

exteriorizându-se pe ici, pe colo, gândul că tot ceea ce este şcolăresc, pedant, didactic trebuie restrâns, şi că viaţa vie trebuie să fie cuprinsă în artă şi concepţia despre lume. Atât de multe spirite ale prezentului afirmă că s-au săturat de tot ceea ce este pedanterie, didacticism. Ciudat este numai că de câte ori se pune problema concepţiei despre lume se recade din nou în dorul după didactic.

Trebuie să fi auzit cum am vorbit despre Christos ca despre un Învăţător cosmic; eu am folosit cândva expresia „Învăţător cosmic suprauman". Mulţi se simt bine când pot gândi că prin Christos a venit cineva în lume care a adus o învăţătură. Faţă de această atitudine, noi am accentuat mereu caracterul viu, caracterul de putere al impulsului lui Christos. Prin ceea ce s-a petrecut la Botezul din Iordan, o entitate cosmică şi-a aflat calea în viaţa terestră prin faptul că a împărtăşit destinul omenirii de-a lungul a trei ani. Apoi s-a răspândit în aura Pământului, de unde continuă să acţioneze.

Dacă privim asupra acestui eveniment christic, trebuie să spunem că evenimentul de pe Golgota este o trăire unică în evoluţia Pământului. În raport cu evoluţia terestră, el s-a desfăşurat o singură dată, dar evenimentul christic a fost pregătit vreme îndelungată în lumea spirituală.

Deşi este întru totul incorect să se creadă că entitatea lui Christos ar putea fi într-un alt trup, trebuie totuşi să indicăm un proces pregătitor în evoluţia lumii, şi anume trei evenimente pregătitoare, trei trepte premergătoare ale Misteriului de pe Golgota. Acestea s-au desfăşurat în lumile supraterestre, pur spirituale.

Eu am vorbit despre cei doi copii Iisus, cel solomonic şi cel nathanic. Copilul Iisus solomonic purta în sine Eul lui Zarathustra. Acesta a trecut în celălalt copil, vieţuind în el

de la vârsta de doisprezece până la treizeci de ani. Atunci, acest înveliş corporal a fost umplut de entitatea lui Christos. Trebuie să menţionăm insistent că acest Iisus nathanic, aşa cum s-a născut el la începutul cronologiei noastre, s-a întrupat pentru prima oară într-un trup omenesc. Căci el şi-a petrecut treptele anterioare ale existenţei sale în lumea spirituală. El nu s-a încarnat niciodată anterior, într-adevăr, într-un corp omenesc. Relaţia sa cu Krishna [Nota 34] nu a fost o întrupare propriu-zisă, ci un substitut de încorporare. Dacă vrem să ne reprezentăm entitatea celui care a devenit ulterior Iisus nathanic trebuie să privim înspre fiinţele îngereşti, şi putem spune: Înainte de apariţia lui Christos pe Pământ această entitate nu a primit un corp, ci a primit de trei ori un suflet în lumea spirituală, dar de fiecare dată pe aceste trei trepte de existenţă s-a petrecut cu ea ceva asemănător evenimentului de pe Golgota. Aşadar, treptele premergătoare Misteriului de pe Golgota trebuie căutate în lumile spirituale. Fiecare dintre aceste evenimente are o profundă semnificaţie pentru întreaga viaţă a oamenilor de pe Pământ. Ceea ce trăim noi aici nu este influenţat numai de ceea ce se petrece pe pământul fizic, ci şi din lumile spirituale. Ceea ce s-a realizat prin cele trei trepte premergătoare a fost exercitat din exterior.

Când omenirea trăia în epoca lemuriană, ea suferise deja influenţa luciferică. Lucifer îşi trimisese oarecum razele forţei sale în natura omenească. Efectul era deja înăuntru. Omul trebuia să evolueze altfel decât ar fi făcut-o fără influenţa luciferică. Omul era, ca să spunem aşa, infectat cu impulsul luciferic. Prin ştiinţa spiritului, noi putem spune ce a determinat această influenţă luciferică. Dacă el ar fi rămas la fel de puternic ca în Lemuria, cu natura noastră omenească s-ar fi petrecut ceva care ar fi

adus-o într-un mare pericol. S-ar fi petrecut ceva ce poate fi caracterizat astfel: cele douăsprezece forţe senzoriale [Nota 35] – căci sunt douăsprezece – ale omului s-ar fi configurat în aşa fel, încât omul ar fi devenit hipersensibil. Dacă privim acum roşul trandafirului astfel încât el să acţioneze obiectiv asupra noastră, în acel caz roşul ar fi pătruns ca ghimpii în ochii noştri, iar albastrul ne-ar fi absorbit puterea văzului. Am fi fost hipersensibili. Şi aşa ar fi stat lucrurile şi cu auzul, şi cu toate celelalte impresii senzoriale. Noi nu am fi putut percepe nimic fără să resimţim durere sau voluptate. Înspre aceasta se îndrepta omenirea datorită lui Lucifer. Acest lucru a fost văzut de entităţile ierarhiilor superioare. Entitatea care a vieţuit ulterior în Iisus nathanic exista în perioada lemuriană în lumea spirituală ca entitate îngerească, şi ea avea posibilitatea să se pătrundă cu entitatea lui Christos. Când mai târziu învelişul fizic al acestei entităţi a fost pătruns de entitatea lui Christos, învelişul sufletesc al acestei fiinţe îngereşti a fost spiritualizat de impulsul christic. Atunci, impulsul christic s-a cufundat deja în sufletul ulteriorului Iisus nathanic. Acest lucru s-a petrecut în lumile spirituale, dar ceea ce radia din el s-a răspândit asupra Pământului, atenuând hipersensibilitatea simţurilor omeneşti, astfel încât a fost îndepărtat pericolul ca oamenii să poată percepe senzorialul numai prin durere şi voluptate degradantă. Noi privim astfel asupra primului precursor al evenimentului de pe Golgota şi spunem: Noi datorăm calitatea prezentă a celor douăsprezece simţuri ale noastre faptului că entitatea lui Christos s-a cufundat în sufletul celui care a devenit ulterior Iisus nathanic, calmând excesul de sensibilitate omenească.

Apoi, în perioada atlanteeană a apărut treptat un alt pericol în viaţa omenească, datorită unirii influenţei

luciferice cu influenţa ahrimanică. Pe când în Lemuria era periclitată activitatea simţurilor, în prima parte a existenţei Atlantidei erau periclitate organele vitale şi trupul eteric al omului. Aceste organe străbătute de un trup eteric supus influenţei lui Lucifer şi Ahriman s-ar fi dezvoltat în aşa fel, încât omul ar fi ajuns la o configurare nedemnă de fiinţa umană. Lucrurile ar fi evoluat în aşa fel, încât omul ar fi urmărit cu aviditate ceea ce îi este de folos, şi nu ar fi putut privi decât cu dezgust la ceea ce nu i-ar fi fost folositor. Viaţa omenească ar fi pendulat între aviditate şi dezgust. Toate organele ar fi fost în aşa fel configurate, încât omul s-ar fi năpustit ca un animal sălbatic într-un mod nedemn asupra a ceea ce trebuia să preia şi s-ar fi înjosit profund prin dezgustul resimţit faţă de ceea ce nu îi era convenabil. Faptul că lucrurile nu au devenit aşa se datorează celei de a doua trepte premergătoare evenimentului de pe Golgota. Exista şi pericolul ca prin respiraţie omul să preia cu lăcomie aerul necesar şi ca el să se exprime într-un mod îngrozitor, prin explozii cumplite de dezgust, la orice apariţie a ceva impropriu pentru el. Şi atunci a fost a doua oară când această entitate îngerească s-a pătruns de impulsul lui Christos, şi în felul acesta au ajuns în aura Pământului raze de putere ameliorând viaţa omenească.

Spre sfârşitul perioadei atlanteene s-a dezvoltat cea de-a treia treaptă. Din nou omenirea se afla în faţa unui mare pericol. De data aceasta urmau să fie amestecate gândirea, simţirea şi voinţa. Manifestările sufletului urmau să devină dizarmonioase, astfel încât omul să nu-şi poată dezvolta în mod armonios gândirea, simţirea şi voinţa, şi acestea s-ar fi unit în mod aberant. Încă o dată s-a pătruns entitatea care a devenit mai târziu Iisus nathanic cu impulsul lui Christos, aducând armonie în acordul dintre gândire, simţire şi voinţă. Acest lucru a fost resimţit vreme

îndelungată în perioada postatlanteeană. În perioada care precede dezvoltarea gândirii noastre s-au configurat deja mesagerii unei imagini care pătrunde până în vremea noastră, dar nu a fost corect înţeleasă. Atunci când la sfârşitul perioadei atlanteene Christos a pătruns acest suflet care a devenit ulterior Iisus din Nazaret, acest fapt a determinat existenţa unei entităţi care a dominat mereu afectele ce creau cu sălbăticie dezacorduri, care a devenit învingător asupra configuraţiilor prea compacte ale gândirii, simţirii şi voinţei. Acest lucru a fost reprezentat de omenire în imaginea Sfântului Gheorghe, sau a Arhanghelului Mihael, învingătorul balaurului. Aceasta este expresia imaginativă directă a celui de-al treilea eveniment premergător Misteriului de pe Golgota.

Grecii, care vivifiau în imaginile lor ceea ce răzbătea la ei ca lumină din tainele Atlantidei, şi-au creat o imagine divină din fiinţa care fusese activă în Atlantida. Ei l-au venerat în Apollo pe spiritul despre care îşi reprezentau. El este cel care s-a pătruns de Spiritul solar. Ei nu l-au numit Christos, dar numele nu contează prea mult. În culturile lor solare ei venerau cea de-a treia treaptă premergătoare evenimentului de pe Golgota şi exprimau aceasta în exterior prin faptul că cereau sfatul preoţilor lui Apollo în cele mai importante probleme ale lor. Aceşti greci ştiau că în tainele existenţei este întreţesut ceea ce urzeşte în aura Pământului şi care a adus în ordine gândirea, simţirea şi voinţa. Ei simţeau legătura acestor lucruri cu Pământul în aşa fel încât spuneau: Din Pământ a urcat într-o formă compactă ceva care, dacă nu ar fi fost învins de Apollo, ar fi adus gândirea, simţirea şi voinţa în dezordine. Dar Apollo aduce ordinea, astfel încât din aura Pământului se revarsă înţelepciune, în locul dizarmoniei şi demenţei din gândire, simţire şi voinţă.

Ei căutau acele ţinuturi în care din pământ urcau aburi, pe care îi captau în sanctuare pentru a o plasa deasupra deschiderii pe preoteasa lui Apollo, prin care vorbea el însuşi, astfel încât prin înţelepciunea sa cuvintele se transformau în oracol, în sfat, pentru oricine căuta această înţelepciune. Aşa cum Sfântul Gheorghe şi Arhanghelul Mihael apar în imagini, tot aşa apare Apollo în sanctuarul său, revărsând prezicerile sale în suflete prin cei care vorbeau prin el.

O, creştinismul este străvechi! Nu avem în vedere numele lui Christos. Prin cultul lui Apollo era venerat Christos, Spiritul solar, astfel încât în această venerare se afla conştienţa celei de-a treia trepte premergătoare evenimentului de pe Golgota.

Apoi a venit un timp în care omenirea s-a aflat în faţa unui al patrulea mare pericol. În Lemuria, trupul fizic era ameninţat de pericol, în Atlantida, organele eterice şi cele astrale. Acum, Eul trebuia să cadă în dezordine. Acest lucru se pregăteşte prin faptul că pe vremea în care Eul trebuia să cuprindă omul în viaţa de gândire a grecilor se arată, într-o manifestare particulară, că există toate condiţiile pentru a aduce dezordine în Eu.Vom înţelege abia treptat cum se dezvoltă în continuare în filosofia greacă etc. ceea ce urma să ducă acest Eu înainte. Eu am încercat deja să expun trezirea Eului. Prin considerarea filosofiei ce culminează în viaţa de gândire a lui Platon şi Aristotel se vede treptata apropiere a Eului. Pe când Thales, Pherekyde din Syros şi Anaxagora dădeau viaţă gândurilor lor s-a manifestat în paralel un fenomen care, plecând din Grecia, s-a răspândit cu mult dincolo de lumea greacă: în paralel cu apropierea Eului apare sibilinismul. Peste tot apar sibile. Ele prevesteau, în parte, lucruri de o mare înţelepciune, dar uneori şi nonsensuri. Tot ceea ce putea aduce Eul în

dezordine, modul în care Eul putea ajunge la dezordine fără impulsul lui Christos se exprimă în profeţiile lor. Viitorul se pregătea pe o cale dublă. Pe de o parte aceea a profeţilor, pregătitori ai impulsului lui Christos, care încercau să preia tânăra putere a lui Christos într-o adâncire pur sufletească, care parcurgeau în viaţa lor de gândire ceea ce se întreţese în evoluţia omenirii, şi de cealaltă parte sibilele, care sunt dăruite influenţelor exterioare ale aurei Pământului. În reprezentarea făcută de *Michelangelo* pe tavanul Capelei Sixtine din Roma apare acest contrast dintre sibile şi profeţi. Michelangelo arată cum de partea sibilelor acţionează vântul şi alte forţe elementale legate de pământ şi că la sibile exista pericolul aducerii în dezordine a Eului, şi cum acţionau profeţii pentru a linişti acest Eu. Alăturarea profeţilor şi a sibilelor în imaginile pictate de Michelangelo ne poate indica unele taine profunde. În forţele care acţionau prin sibile se arată cum Eul omului vrea să ajungă în dezordine, pe o a patra treaptă. Ordinea pe care o anunţă învăţătura profeţilor a fost instituită prin Misteriul de pe Golgota. Este ordinea puterilor Eului aflată sub o astfel de formă încât Eul omului să înveţe să simtă tot mai profund: Nu eu, ci Christos în mine! Ceea ce prin sibile ar fi contribuit la dezordinea Eului este repus în dreptul său prin impulsul lui Christos. Pentru că Eul omului trebuia să se dezvolte pe Pământ a trebuit să aibă loc evenimentul de pe Golgota, Christos a trebuit să pătrundă trupul lui Iisus, adevăratul trup fizic, pe când în treptele premergătoare un înger a primit sufletul lui Christos.

Aşa a intrat Misteriul de pe Golgota în evoluţia Pământului.

Ceea ce a spus *Sfântul Augustin* [Nota 36] este profund adevărat: Creştinism a existat dintotdeauna, numai că abia acum se numeşte creştinism.

Pe vremea Sfântului Augustin se mai simţea ceva din faptul că slujitorii lui Apollo erau creştini, chiar dacă nu purtau numele acesta. Exista o venerare a celui de-al treilea eveniment, care a fost doar de ordin spiritual. Aşa s-a apropiat Christos treptat de Pământ. Prima şi a doua treaptă s-au desfăşurat în lumea devachanică, cea de-a treia în lumea astrală, iar evenimentul de pe Golgota pe planul fizic.

Dar Christos nu a venit ca Învăţător în aura Pământ, ci ca Putere. Acest fapt trebuie mereu subliniat. Dacă Christos nu ar fi acţionat decât prin ceea ce au putut înţelege oamenii din El, ar fi putut acţiona prea puţin.

El a intrat ca entitate vie în evoluţie. Înţelegerea omenească trebuie să se străduiască să se înalţe până la El. În felul acesta, înţelegem cum se desfăşoară disputele dogmatice. Puterea de judecată omenească se află încă departe de a pătrunde impulsul lui Christos. Impulsul lui Christos acţionează ca putere vie în adâncurile sufletelor. Noi putem urmări această putere. Să privim, de exemplu, evenimentul din 28 octombrie 312. Atunci a avut loc bătălia de la Roma dintre Maxenţiu şi *Constantin* [Nota 37]. Oştirea lui Maxenţiu era de patru ori mai puternică decât cea a lui Constantin, iar Constantin a învins. Cine consideră în mod corect istoria, poate afirma că viaţa întregii Europe ar fi fost altfel în cazul în care Constantin nu ar fi învins. – Acolo s-a dat o bătălie remarcabilă. Nu a învins nici puterea exterioară, nici forţa de judecată. Bătălia nu s-a dat prin ceea ce provenea de la forţa de judecată. Ea a fost dusă de fiecare parte în conformitate cu impulsuri subconştiente, în care a intervenit impulsul lui Christos. Maxenţiu a întrebat

cărţile sibilinice. Acestea i-au răspuns: Dacă nu rămâi în locul în care te afli, dacă ieşi afară din Roma, îl vei îngenunchea pe cel mai mare duşman al Romei. – Şi un vis pe care l-a avut i-a spus că trebuie să părăsească Roma şi să lupte în faţa porţilor ei. Roma îi oferea o linie de apărare sigură. Nu forţa de judecată omenească a decis asupra a ceea ce s-a petrecut în această bătălie. În sufletele lui Maxenţiu şi Constantin a acţionat subconştientul. Lui Constantin i s-a revelat într-un vis că trebuie să poarte în faţa oştirii simbolul creştinismului. Prin vise a fost decisă soarta acestei bătălii, care a fost decisivă pentru destinul Europei. Forţa de judecată omenească nu era capabilă să împlinească ceea ce trebuia împlinit, ci impulsul lui Christos a acţionat, opunând oştirea de patru ori mai mică a lui Constantin celei a lui Maxenţiu, în afara zidurilor Romei. Prin ceea ce oamenii nu pot judeca s-a petrecut conducerea problemelor omeneşti. Iar acest lucru este plin de semnificaţie pentru întreaga conducere a istoriei omeneşti.

Impulsul lui Christos a acţionat în subconştientul sufletelor ca impuls spiritual. El a acţionat la fel mai târziu, atunci când configuraţia hărţii Europei a dobândit din nou o cu totul altă formă. Dacă în momentul decisiv Fecioara din Orléans nu s-ar fi alăturat regelui ei, toate destinele Europei ar fi fost altele. Din nou nu s-a afirmat forţa de judecată, ci impulsul lui Christos, care s-a folosit de un instrument omenesc. Nu se pune problema ca noi să judecăm în sensul de a găsi lucrurile bune sau rele.

Pot arăta pe un alt exemplu cum acţionează impulsul lui Christos sub pragul conştienţei. El se slujeşte de tipuri de revelare ciudate, ciudate pentru materialişti. La apropierea vieţii spirituale recente, în evoluţia sa era conţinut ceva care ar fi determinat ca materialismul să se

extindă tot mai mult peste viaţa europeană. Dacă nu ar fi intervenit anumite procese, ar fi fost posibil ca şi în sufletele care se mai simţeau încă spirituale să intervină reprezentări total materiale. Anume, înţelegerea impulsului lui Christos ar fi scăzut atât de mult în primele secole, încât ar fi existat dubii şi asupra existenţei sale fizice. Atunci *Arthur Drews* şi alţii ar fi avut o sarcină mult mai uşoară. Peste cele mai îndepărtate ţinuturi ale Europei s-a răspândit în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, pe când se profila pericolul să nu mai existe nicio legătură cu impulsul lui Christos, dispoziţia: De ce să credem că a trăit Christos pe Pământ? – Şi atunci, în cele mai diferite locuri s-a petrecut simultan acelaşi lucru. În aproape toate ţinuturile Europei s-a văzut, peste tot, prin cele mai diferite localităţi omeneşti, prin oraşe şi sate, o personalitate omenească nu întotdeauna aceeaşi, ci având întotdeauna o altă înfăţişare fizică. S-a răspândit părerea că această personalitate omenească, ce apărea într-o îmbrăcăminte deosebit de ciudată, ar fi Ahasver, evreul rătăcitor, care colindă prin lume de când l-a gonit pe Christos de la sine. S-a răspândit vestea că trăieşte un om care poate spune din proprie experienţă: Eu l-am văzut pe Christos, El a trăit într-adevăr. – Această personalitate mergea prin cele mai diferite locuri, prin sate, luând parte la serviciile religioase, într-o stare cutremurătoare, îmbrăcat în haine deosebit de vechi, şi povestea evenimentul despre care putea depune mărturie. Episcopii şi abaţii l-au invitat la masa lor, au organizat festivităţi în cinstea lui. Fiecare dintre aceste personalităţi povesteau mereu: Eu pot să vă confirm cu toată tăria că fiinţa lui Christos a trăit pe Pământ, căci El a trecut pe lângă mine, şi pentru că eu L-am tratat aşa cum am făcut-o trebuie să rătăcesc acum prin lume.

Din cele pe care le aflăm în istorie nu ne putem face nicio idee de cât de adânc a acţionat asupra oamenilor acum câteva secole ceea ce povestea Ahasver. Era întotdeauna altă personalitate, dar aceştia îl vedeau – întorcându-se în timp în maniera lui Ahasver – pe Christos, trecând pe lângă ei, astfel încât erau crezuţi. De la ei pornea conştienţa: Da, Christos a trăit, pentru că acesta povesteşte despre El. – Oamenii superficiali de azi pot spune: Se poate să fi avut aşa ceva o influenţă atât de mare încât prin asta să se fi anulat pericolul ca Iisus Christos istoric să fie complet uitat? – Aceşti oameni nu ştiu că au trecut astfel de evenimente prin lume pe care istoria nu le consemnează. Faptul că noi nu ne-am cufundat astăzi complet în materialism este consecinţa a ceea ce pornea de la aceste personalităţi. Acest lucru nu s-ar putea petrece în zilele noastre. În unele locuri, Ahasver avea bătături groase, îmbrăcăminte ciudată, păr lung, pielea îngălbenită, era înalt şi slab, în altele era mic, avea o cocoaşă, dar întotdeauna era conştient şi pătruns de vederea celor pe care sufletul credea că le-a trăit în clipa în care Christos a trecut pe dinaintea sa. În nenumărate personalităţi a prins rădăcini certitudinea, această capacitate de a remonta cursul Cronicii Akasha şi de a se identifica cu ea până pe punctul de a o crede într-adevăr. În ziua de azi toţi aceşti Ahasveri ar ajunge în ospicii; pe atunci ei au fost instrumente pentru fortificarea vieţii spirituale. Episcopi şi abaţi şi-au fortificat prin ei puterea credinţei în Christos. Din lumile spirituale a fost cufundat în naturile cu predispoziţii psihice germenul de a putea privi înapoi la evenimentul de pe Golgota. Prin particularitatea conştienţei lor, povestitorii s-au văzut atunci pe ei înşişi în imagini. Era adevărul, era o privire vie a evenimentului de pe Golgota. Cu mult mai mult decât în conştienţa

superioară a omului, în care se afirmă puterea de judecată, ceea ce pornea de la impulsul lui Christos se desfăşura în regiunile subconştiente ale sufletului. Omul actual, care gândeşte materialist, ia cu uşurinţă în derâdere asemenea lucruri. El va considera aceste fapte drept epidemie psihică, şi va spune: Ce valoare se poate acorda unor afirmaţii provenite din suflete maladive? – Aş dori să-l întreb pe un astfel de materialist ce ar spune el dacă cineva care se îmbolnăveşte psihic, astfel încât să trebuiască închis de psihiatrii într-un ospiciu, ar începe acolo, dintr-o iluminare a sa, să inventeze realmente motorul unui vehicul de zbor, dar care invenţie pluteşte încă nebulos, doar ca idee vagă în spiritul restului oamenilor? Oamenii ar prelua motorul, în acest caz, fără să se întrebe dacă el provine dintr-un suflet maladiv. Se pune problema să se verifice conţinutul celor provenite dintr-un asemenea suflet. Partea cea mai rea a spiritului materialist este că apelează la consideraţii marginale, şi nu la puterea adevărului.

Dacă privim în felul acesta evoluţia omenirii, ne va deveni limpede că trebuie să înţelegem impulsul lui Christos ca putere vie care acţionează în subconştientul sufletelor, folosindu-se de mijloace fizice mai mult decât în conceptele accesibile raţiunii umane. Dacă s-ar fi limitat la acestea, influenţa sa nu ar fi ajuns departe. Dar în vremea noastră lucrurile încep să se schimbe, şi anume să devină astfel încât în noi să acţioneze treptat ceea ce era gândul pentru greci, şi prin care s-a născut totodată, de fapt, conştienţa Eului omenesc. Cum se afirmă astăzi acest gând? Nu este nevoie să dovedim acest aspect prin ştiinţa spiritului, ci prin filosofie. În secolele de dinaintea întemeierii creştinismului apare gândirea în evoluţia lumii. Gândirea în imagini apare abia în perioada greacă. Aceasta

pregăteşte conştienţa propriu-zisă de Eu. Apoi vine impulsul lui Christos. El acţionează împreună cu ceea ce a rezultat ca putere a Eului. În zilele noastre vedem aceste lucruri la *Hegel*, căruia i se dă însă prea puţină atenţie, dar este un fenomen marcant în omenire modul în care luptă Hegel cu gândul capabil să cuprindă întregul Univers. Omul se dezvoltă în lume şi constituie încoronarea evoluţiei, datorită faptului că gândirea umple Universul. El recunoaşte în felul acesta lumea înconjurătoare lui. Dar gândirea are două căi posibile: se poate dezvolta în mod corect, aspect care poate fi comparat cu dezvoltarea seminţei unei flori, sau poate interveni aspectul în care sămânţa nou formată serveşte hrănirii oamenilor. Atunci ea este smulsă din contextul său normal. Când rămâne în contextul normal se dezvoltă o nouă plantă, şi în ea apare viaţă de viitor. Tot aşa este şi cu gândirea omenească. Se spune că prin ea ne facem imagini despre lumea înconjurătoare. Dar folosirea ei la această cunoaştere este ca folosirea seminţelor pentru alimentaţie. Noi împiedicăm gândirea să-şi urmeze cursul său. Când ea perseverează în cursul său, metaforic vorbind, noi nu o folosim ca să ne hrănim, atunci lăsăm germenul să-şi vieţuiască propria viaţă, îl lăsăm să crească în meditaţie şi inspiraţie, îl lăsăm să se dezvolte la o existenţă ce se fructifică altfel. Acesta este cursul corect al gândirii. Acest lucru se va recunoaşte în viitor, anume că cele care sunt privite drept cunoaştere a lumii sunt comparabile cu grâul din care nu apare o nouă plantă, ci este abătut din cursul firesc dintr-o cu totul altă direcţie; însă ceea ce învăţăm să cunoaştem prin cunoaşterea lumilor superioare este gând cuprins filosofic în libertate, şi care prin meditaţie şi concentrare conduce direct la viaţa spirituală.

Ne aflăm în punctul în care se va recunoaşte cum raportul dintre cunoaşterea obişnuită şi cunoaşterea suprasensibilă este asemănător celui dintre grâul folosit pentru hrană şi cel din care se naşte o nouă plantă.

Ceea ce trebuie să ne aducă viitorul este recunoaşterea lăuntrică a gândurilor. Filosofia în forma ei veche este depăşită. Se va şti că o astfel de cunoaştere trebuie să existe, dar ea duce la un curent secundar al evoluţiei. Se va şti că gândirea vie, care ia forma meditaţiei şi concentrării, duce la cunoaşterea spirituală a naturii omeneşti şi a lumii spirituale.

Dacă vom considera anumite fenomene din viaţa noastră spirituală ne pot frapa unele lucruri. Aici îmi este îngăduit să spun ceva care ar putea fi înţeles greşit de lumea din afară. Există astăzi un bărbat care este privit drept un mare spirit filosofic şi care, în fond, îşi rezumă înţelepciunea în a vorbi mereu despre un lucru, anume: Omului nu îi este îngăduit să rămână la cunoaşterea exterioară, el trebuie să cuprindă spiritul.– S-ar putea spune că el afirmă mereu acelaşi lucru, într-o altă versiune: Omul nu poate rămâne mereu la cunoaşterea exterioară, el trebuie să cuprindă spiritul în sine, trebuie să-l vieţuiască în sine; spiritul nu trebuie cuprins numai în noţiuni, ci trebuie să devină viu. Acest om nu spune ce este spiritul, şi prin filosofia lui nu se poate cunoaşte nimic. Aceasta este caracteristica filosofiei lui *Eucken*. Ea nu conduce la o adevărată cunoaştere a spiritului. Atunci când gândirea se configurează din sine însăşi, ea nu devine o vieţuire imprecisă a spiritului, ci se întregeşte în sine, şi ceea ce am învăţat să cunoaştem drept trup eteric vine în întâmpinarea gândirii. Când gândirea se transformă în meditaţie, gândul se configurează şi din trupul eteric

omenesc apare omul spiritual. Omenirea se află pe calea evolutivă de la filosofie la cunoaşterea spiritului viu.

Ne aflăm pe drumul cel drept. Cei care văd acest lucru recunosc caracteristica timpului lor, dar o adevărată pătrundere a acestor lucruri nu poate fi dobândită dacă nu dezvoltăm o sfântă sfială faţă de cunoaşterea ce ne reţine să aplicăm etaloane peste tot cu puterea de judecată obişnuită. Trebuie să vrem să ne pregătim, iar şi iar, pentru a ne însuşi o nouă cunoaştere, căci aşa cum este sufletul acum el poate urma numai cursul secundar al cunoaşterii. Numai dacă urmează o dezvoltare superioară va putea fi capabil să intre într-adevăr în lumea spirituală. Şi abia atunci înţelegem corect sarcina pe care o avem în cadrul Societăţii noastre, când simţim cu toată modestia că suntem chemaţi să cunoaştem această mare inversare a valorilor, a conceptelor de cunoaştere care vor să ne introducă în viaţa spirituală. Vrem să ne păstrăm toată modestia, dar îi putem numi pe unii care sunt consideraţi astăzi mari spirite flecari superficiali, căci aceasta nu înseamnă critică denigratoare. Trebuie să ne familiarizăm cu o apreciere clară, puternică şi energică a celor spre care tindem, pe care să le unim cu smerenia; trebuie să recunoaştem că, în mare, ne aflăm abia la început, dar inimile noastre se pot aprinde de bucuria gândului a ceea ce putem deveni, înspre care ne îndreptăm, şi căruia vrem să-i consacrăm puterile noastre sufleteşti cele mai lăuntrice. Nu vreau să mă adresez puterii dumneavoastră de reprezentare, ci puterilor dumneavoastră celor mai profunde ale inimii, acelora care în sufletul dumneavoastră adăpostesc sentimentul cel mai profund faţă de pulsul timpului. Atunci veţi înţelege ce am în vedere când afirm că prin asemenea cuvinte doar se atinge ceea ce ne cer să spunem puterile conducătoare ale timpului nostru,

individualităţile spirituale despre care ştim că străbat curentul timpului nostru. Nu vom progresa numai prin faptul că ne însuşim tot mai multe concepte în privinţa a ceea ce este lumea spirituală – pe acestea trebuie să ni le însuşim –, ci vom progresa într-adevăr în mod corect dacă vom uni cu fiecare nouă idee ceea ce urcă din adâncul cel mai profund al sufletelor noastre, astfel încât această înţelegere să se poată afirma faţă de puterile conducătoare ale timpului nostru. Noi putem să le simţim cum vorbesc în temeliile cele mei profunde ale sufletului nostru. Şi cu mult înainte de a percepe această vorbire ca pe o avertizare putem simţi cum mişcarea noastră este susţinută de aceste puteri spirituale conducătoare, ai căror vestitori suntem noi, în adevăratul înţeles al cuvântului. Această conştienţă trebuie să se reverse, ca un adevărat flux sufletesc, asupra a ceea ce întreprindem.

IX PROGRESUL ÎN CUNOAŞTEREA LUI CHRISTOS. EVANGHELIA A CINCEA

Paris, 27 mai 1914

În consideraţiile de astăzi [Nota 38] aş dori să vorbesc mai întâi despre ceea ce putem şti acum, în cadrul cercetări oculte, despre entitatea lui Christos, pentru a continua apoi cu o analiză a progresului pe care l-am putut face în cunoaşterea lui Christos începând de la Misteriul de pe Golgota.

În cadrul mişcării noastre spirituale a fost indicată în repetate rânduri marea importanţă a Misteriului de pe Golgota pentru întreaga evoluţie a Pământului. Urmărind în continuare prin cercetare ocultă această importanţă a Misteriului de pe Golgota, s-a putut ajunge la trei trepte

premergătoare Misteriului de pe Golgota care s-au desfăşurat în cadrul evoluţiei Pământului, legat de acesta şi contribuind la el. Misteriul de pe Golgota a fost precedat de trei trepte anterioare care l-au pregătit, dar care nu s-au desfăşurat pe planul fizic, ci în lumile superioare.

Primul dintre aceste evenimente s-a desfăşurat în perioada lemuriană a evoluţiei Pământului. Celelalte două evenimente, al doilea şi al treilea, în perioada atlanteeană a evoluţiei Pământului. Iar cel de-al patrulea este Misteriul de pe Golgota, care a avut loc pe planul fizic în epoca postatlanteeană, la începutul cronologiei noastre.

În perioada lemuriană, fiinţa pe care o cunoaştem drept entitatea lui Christos s-a unit cu o altă fiinţă din lumile spirituale, cu o fiinţă care nu s-a întrupat pe planul fizic, ci aparţinea lumilor ierarhiilor superioare. Şi aşa cum, relativ la Misteriul de pe Golgota, putem spune că entitatea lui Christos a intrat în trupul lui Iisus din Nazaret, tot astfel putem spune, pentru vechea perioadă lemuriană, că entitatea lui Christos a pătruns într-o entitate arhanghelică din lumile superioare. Se poate afirma că în perioada lemuriană a avut loc un eveniment asemănător, transpus în spiritual, a ceea ce s-a desfăşurat ulterior pe planul fizic prin Botezul lui Ioan în Iordan. Întâlnim, aşadar, în acele vechi vremuri entitatea lui Christos în trupul sufletesc al unui arhanghel. Şi prin această jertfă a entităţii lui Christos de pătrundere într-un trup, în trupul sufletesc al unui arhanghel, radiază un anumit efect din lumile spirituale în evoluţia Pământului.

Pentru a cunoaşte importanţa acestui eveniment trebuie să vorbim despre un pericol ce ameninţa întreaga evoluţie omenească în perioada lemuriană, datorită forţelor luciferice. Dacă acest pericol nu ar fi fost îndepărtat de la omenire, atunci tot ceea ce numim

capacitate de percepţie senzorială a omului ar fi ajuns în dezordine. Forţele senzoriale nu s-ar fi putut dezvolta sub influenţa luciferică aşa cum s-a întâmplat, ci ar fi fost mult mai sensibile, având o capacitate de excitaţie mult mai intensă faţă de lumea exterioară. De exemplu, ar fi trebuit să mergem prin lume astfel încât atunci când am fi văzut o culoare albastră aceasta ne-ar fi acaparat ochii şi am fi resimţit ceva ca o forţă de absorbţie, iar când am fi văzut o culoare roşie am fi resimţit ca nişte ghimpi în ochi. Trebuie să ne imaginăm numai ce am fi devenit noi ca oameni, dacă la fiecare pas am fi fost azvârliţi încoace şi încolo în impresii excitante datorită percepţiilor senzoriale. Acest pericol a fost îndepărtat prin faptul că entitatea lui Christos a pătruns nu în corpul, ci în sufletul unei fiinţe arhanghelice, iar puterile care au putut radia în felul acesta din lumile spirituale s-au revărsat în evoluţia omenirii, armonizând forţele senzoriale, acordându-le măsura necesară şi îndepărtând pericolul menţionat. Aşadar, astăzi, când ne gândim cât de moderat se desfăşoară percepţiile noastre senzoriale, putem privi înapoi în epoca lemuriană şi spune: Atunci s-a jertfit Christos, atunci a pătruns El în sufletul unui arhanghel, preluând pericolul hipersensibilităţii sistemului nostru senzorial.

Al doilea pericol ameninţa însă evoluţia omenească, şi anume acţiunea conjugată a lui Ahriman şi Lucifer, în prima perioadă a evoluţiei atlanteene. În această perioadă exista pericolul unei dezvoltări enorme a forţelor vitale. Forţele vitale urmau să se dezvolte în aşa fel, încât, de exemplu, atunci când omul ar fi resimţit foamea şi ar fi avut mâncare înaintea sa s-ar fi repezit cu o lăcomie animalică asupra acesteia. Sau, pe de altă parte, dacă, de exemplu, ar fi avut dinainte un aliment nepotrivit pentru el, ar fi resimţit un dezgust îngrozitor şi ar fi fugit din faţa lui. În

acea vreme, omul era ameninţat de hipersensibilitatea forţelor vitale. Christos a pătruns din nou în sufletul unei entităţi arhanghelice din ierarhiile superioare şi prin această jertfă a lui pericolul pe care tocmai l-am descris a fost îndepărtat din omenire, iar forţele vitale au fost armonizate, astfel încât acum le putem folosi într-un mod moderat şi echilibrat.

Cel de-al treilea pericol ameninţa evoluţia omenească spre sfârşitul perioadei atlanteene. Prin influenţa lui Lucifer şi Ahriman urma să intervină dezordinea în cele trei puteri sufleteşti: gândirea, simţirea şi voinţa, astfel încât ele ar fi trebuit să acţioneze dezordonat, haotic, dacă acest pericol nu ar fi fost îndepărtat.

Dacă vrem să înţelegem cum stau de fapt lucrurile, trebuie să ne fie limpede că pământul nu este numai ceea ce consideră geologii, un corp mineral, ci un întreg organism. Ceea ce urcă din temeliile pământului, ridicându-se ca abur ceţos deasupra lui, nu este numai un abur fizic, ci şi încorporarea pasiunilor ce se pot uni cu pasiunile şi impulsurile oamenilor, şi care sunt străbătute de forţe luciferice şi ahrimanice. Iar acestea ar fi determinat în perioada menţionată haosul în gândire, simţire şi voinţă în sufletul omenesc. Şi dacă acest pericol nu ar fi fost îndepărtat, întreg neamul omenesc ar fi trebuit să ajungă, prin haosul din gândire, simţire şi voinţă, la un fel de delir. Neamul omenesc ar fi trebuit să evolueze înspre un fel de demenţă care ar fi devenit starea normală a Pământului. Atunci entitatea lui Christos a pătruns pentru a treia oară în sufletul unei fiinţe arhanghelice, îndepărtând acest pericol prin ceea ce putea radia din această jertfă caracterizată din nou asupra evoluţiei omenirii. Efectul acestei a treia jertfe a entităţii lui Christos

este armonizarea gândirii, simţirii şi voinţei în natura sufletească a omului.

Grecii, care au resimţit un fel de imagini ale proceselor ce s-au desfăşurat în perioada atlanteeană, au exprimat în mitologia lor şi această realitate suprasensibilă pe care tocmai am menţionat-o. Iar imaginea prin care şi-au reprezentat grecii această pătrundere a lui Christos în sufletul unei fiinţe arhanghelice este Apollo, zeul solar. Apollo, ca ocrotitor al oracolelor Pythiei, apare drept acea entitate care îmblânzeşte balaurul, care urcă din pământ sub formă de vapori. Dacă acest abur ar fi pătruns în pasiunile Pythiei fără acţiunea armonizatoare a lui Apollo, gândirea, simţirea şi voinţa s-ar fi exprimat ca demenţă. Prin impregnarea cu puterile lui Apollo, ceea ce are de spus Pythia constituie uneori cele mai înţelepte sfaturi care au fost date grecilor.

Dacă am fi putut întreba un iniţiat din vechile misterii cine este, în conformitate cu părerea sa reală, Apollo, el ar fi dat, desigur, răspunsul: El este precursorul lui Christos Iisus, care încă nu a coborât în planul fizic.

Omenirea a menţinut o minunată imaginaţiune a acestui al treilea eveniment christic în imaginea Sfântului Gheorghe învingând balaurul, sau a Arhanghelului Mihael învingând balaurul. Este minunat să-ţi poţi îndrepta atenţia asupra faptului că imaginaţiunea Sfântului Gheorghe învingând balaurul constituie în realitate un ecou al acestui al treilea eveniment christic.

Iar cel de-al patrulea eveniment a avut loc în perioada postatlanteeană, când omenirea era din nou expusă pericolului ca în decursul evoluţiei să ajungă în dezordine cu puterile sufleteşti. Acum urma să ajungă în dezordine însuşi Eul.

Primul pericol a constat în aceea ca forţele senzoriale să ajungă în dezordine. Al doilea pericol a constat în aceea ca forţele vitale să ajungă în dezordine. Al treilea pericol a constat în aceea ca forţele sufleteşti, gândire, simţire şi voinţă, să ajungă în dezordine. Al patrulea pericol a constat în aceea ca forţele Eului să ajungă în dezordine.

Aceeaşi entitate, entitatea lui Christos, care sălăşluie de trei ori anterior într-un suflet s-a încorporat acum, în timpul Misteriului de pe Golgota, în trupul lui Iisus din Nazaret, pentru a îndepărta de omenire, prin iradiere în aura Pământului, acest pericol.

Se poate vedea, într-adevăr, în evoluţia omenirii, de-a lungul secolelor care au precedat Misteriul de pe Golgota şi a secolelor care i-au urmat, existenţa pericolului ca Eul şi puterea sa să fie dereglate. Vedem cum la înflorirea puterii Eului, pe care o putem observa în filosofia greacă la Socrate, Platon, Aristotel – începând deja de la Thales şi Heraclit –, vedem cum din filosofia greacă străbate altceva; pe când puterile gândirii omeneşti înfloreau în Thales, Heraclit, Socrate, Platon şi Aristotel, vedem răspândindu-se aproximativ începând din aceeaşi perioadă de timp, în întreaga parte civilizată a Pământului, şi arătându-se pe ici, pe colo forţele aşa-numitelor sibile. Aceste sibile, care constituie un fenomen paralel naşterii filosofiei, exprimă modul în care urma să intervină haosul în puterile Eului. Vedem cum din ceea ce vesteau sibilele poate proveni pe de o parte ceva adevărat, bun, profetic, dar pe de altă parte pot apărea neînţelegeri, puteri dereglate ale Eului, amăgitoare, care vorbesc prin sibile. Modul în care elementul terestru haotic vorbeşte prin sibile a fost expus în mod minunat ulterior, pornind de la tradiţii, de către *Michelangelo*, în Capela Sixtină. Se poate vedea, până în

gesturi, cum prin fiecare dintre sibile acţiona dereglarea puterilor Eului, exprimată în modurile cele mai variate.

Şi Michelangelo a expus ca fenomen polar, alături de forţele sibilinice, pe aceia care au încercat să caute Eul, să-l găsească în natura omenească şi să-l facă rodnic pentru evoluţia istorică a omenirii: profeţii. Ceea ce ne apare la Michelangelo în sibile şi profeţi reprezintă cei doi poli: pe de o parte tendinţa Eului de a ajunge în dezordine, de cealaltă parte căutarea profeţilor iudaici de aducere în ordine a puterilor Eului. Dospea în natura omenească devenirea conştientă propriu-zisă de Eu, care trebuia să intervină atunci, şi dacă pericolul nu ar fi fost îndepărtat astăzi s-ar fi ciocnit în mod haotic în Eul nostru forţe profetice întunecate cu forţe sibilinice întunecate. Nu ar fi putut exista o adevărată claritate a Eului în următoarele secole. În răstimpul acestui proces de dospire a avut loc încarnarea lui Christos în Iisus din Nazaret, producând pentru a patra oară armonizarea naturii omeneşti. Acest lucru s-a putut petrece numai prin faptul că entitatea lui Christos s-a încorporat într-o entitate omenească care dezvoltase în sine, în sensul cel mai înalt, toate facultăţile pe care le putea avea pe atunci un om.

Aşa cum astăzi cercetarea ocultă ne dă posibilitatea să proiectăm lumină asupra celor patru etape ale Misteriului de pe Golgota, tot astfel ea ne oferă posibilitatea să răspândim lumină asupra entităţii lui Iisus din Nazaret în care s-a încorporat entitatea lui Christos prin Misteriul de pe Golgota, ultima etapă din cele patru. Am putut atrage atenţia cu un prilej anterior că la începutul cronologiei noastre s-au născut doi copii Iisus. Am putut indica faptul că la vârsta de doisprezece ani a unuia dintre copiii Iisus, anume cel care provenea din linia nathanică a Casei lui David, a pătruns sufletul celuilalt copil

Iisus, care provenea din linia solomonică, astfel încât din cei doi copii Iisus a reieşit *o singură fiinţă*. Dacă ne întrebăm cine era acest Iisus din Nazaret având vârsta de doisprezece ani, cercetarea ocultă ne răspunde astăzi că era sufletul lui Zarathustra într-o entitate omenească absolut deosebită, care provenea din linia nathanică a Casei lui David. Şi dacă ne îndreptăm acum privirea spirituală asupra fiinţei lui Zarathustra din Iisus nathanic, rezultă că acest Iisus din Nazaret s-a dezvoltat în continuare, până la vârsta de treizeci de ani.

Putem diferenţia trei epoci în dezvoltarea lui Iisus din Nazaret. Cea dintâi este de la vârsta de doisprezece până la optsprezece ani. Cea de-a doua, de la optsprezece până la douăzeci şi patru de ani. Cea de-a treia, de la aproximativ douăzeci şi patru de ani până la treizeci de ani. Tânărul Iisus din Nazaret trăia în casa condusă de adevăratul său tată şi de mama copilului Iisus solomonic. Ceilalţi doi părinţi muriseră între timp. Tânărul Iisus din Nazaret a fost instruit în meseria tatălui său, meseria de tâmplar sau dulgher. Totodată şi-a dezvoltat el, în mod remarcabil, cu o infinită perfecţiune viaţa spirituală în sufletul său. Trebuie să reţinem că, în fond, dezvoltarea profundă, plină de importanţă a tânărului Iisus din Nazaret nu a fost înţeleasă de nimeni din mediul său familial. Copil de doisprezece ani, a crescut solitar printre ai săi, complet izolat. Această dezvoltare lăuntrică ce s-a desfăşurat în singurătatea sufletului a fost remarcabilă prin faptul că Iisus din Nazaret a putut extrage din adâncurile sufletului său tot ceea ce devenise în decursul timpului marile revelaţii ale poporului evreu. Pe vremea în care a trăit Iisus din Nazaret, poporul israelit abia dacă mai avea altceva decât tradiţia scrisă a revelaţiilor nemijlocite primite cândva de profeţi din lumile spirituale. Se ştia din ce scrieri primiseră

cei vechi revelaţie, dar actualmente nu mai exista posibilitatea de a urca până la sursa acestei revelaţii transmise odinioară profeţilor din vechile timpuri prin acea voce care era denumită marea Bath-Kol [Nota 39]. Iisus din Nazaret a parcurs în sine însuşi, ca într-o evoluţie retroactivă, tot ceea ce parcursese poporul evreu şi s-a întors până la punctul în care sufletul său a simţit: Marea Bath-Kol îmi vorbeşte din nou. Eu percep direct din lumea spirituală vocea pe care au auzit-o cândva profeţii. Şi aşa cum se desfăşoară lucrurile în cazul unei asemenea evoluţii lăuntrice a fost şi în cazul lui Iisus din Nazaret: această evoluţie lăuntrică a fost legată de cea mai profundă durere şi suferinţă sufletească. Cele mai înalte cunoştinţe nu se dobândesc fără durere şi suferinţă. Şi anume, a fost ceva care s-a depus ca o durere cumplită în sufletul tânărului Iisus din Nazaret pe la vârsta de şaptesprezece, optsprezece ani, când şi-a spus: Cândva, marea Bath-Kol a rostit cele mai minunate revelaţii, comunicându-le poporului evreu. Poporul evreu este tot aici, dar dacă astăzi i-ar vorbi marea Bath-Kol nu ar fi nimeni care s-o audă. Oamenii mai înţeleg Scripturile, dar scrierea vie nu o mai înţeleg.– El era singur cu sine însuşi, şi o tristeţe imensă a coborât peste sufletul său, din cauza a ceea ce devenise poporul său în evoluţia descendentă a omenirii.

Apoi a venit timpul în care Iisus din Nazaret urma să fie trimis în lume. El a călătorit în cele mai diferite ţinuturi, practicându-şi meşteşugul ici şi colo, atât în Palestina cât şi în afara Palestinei, în ţinuturile păgâne. Aceste călătorii au fost remarcabile în privinţa impresiei produse asupra oamenilor de care se apropia Iisus din Nazaret. Efectul durerii asupra sufletului său se transformase în ceva cum este iubirea, care era resimţită ca radiind direct din fiinţa sa. Şi atunci când seara, după ce-şi încheiase munca, stătea

împreună cu oamenii la care se afla, ei simţeau cum o atmosferă de iubire se revărsa asupra lor prin cuvintele sale, dar şi din simpla sa prezenţă. Cuvintele impregnate de iubire pe care le rostea în prezenţa lor făceau o impresie profundă asupra oamenilor, şi chiar după ce plecase pentru a lucra în altă parte oamenilor pe care îi lăsase în urmă le rămânea cea mai vie amintire despre el. Se întâmpla adesea ca Iisus din Nazaret să fi plecat deja de trei sau patru săptămâni şi oamenii pe care-i părăsise cu aceste trei sau patru săptămâni în urmă aveau viziunea comună că intră din nou la ei şi vorbeşte cu ei – viziunea le vorbea. Atât de profundă era impresia, încât, în fond, acest Iisus din Nazaret nu îi părăsise. În felul acesta, ceea ce era Iisus din Nazaret se imprima în sute de suflete, atunci când el călătorea prin lume, între optsprezece şi douăzeci şi patru de ani.

În răstimpul acestor călătorii, Iisus din Nazaret a ajuns şi în ţinuturile păgâne. Într-o zi a ajuns într-un loc în care populaţia era lăsată în seama ei însăşi. Locul fusese părăsit de către preoţii săi. Exista acolo un lăcaş de sacrificii, dar el era pustiu. Preoţii fugiseră, pentru că o maladie izbucnise între oamenii locului. Asemenea locuri de sacrificii şi ritualuri cultice sunt conduse în general din misterii. Ceea ce se revelase în misterii trecea în ceremoniile executate în aceste locaşuri de jertfă. Pentru a înţelege acest lucru trebuie să acordăm puţină atenţie însemnătăţii ceremoniei sacrificiului. Prin modul în care se îndeplinesc sacrificiile şi prin rugăciunile care pătrund aceste acte rituale se revarsă într-adevăr puteri spirituale asupra altarelor. Dar Iisus din Nazaret, atunci când a ajuns în lăcaşul cultic al locului menţionat, nu a mai găsit puterile bune care se revărsaseră cândva la vechile jertfe asupra altarelor. El a găsit locaşurile de cult abandonate de preoţii

lor, populate de forţe demonice aflate de jur-împrejurul altarului. Chiar şi oamenii acestui loc păgân lăsaţi în seama lor înşişi, bolnavi şi decăzuţi, au avut o impresie profundă când l-au văzut apropiindu-se pe Iisus din Nazaret, pe care nu-l cunoşteau, dar care radia o atmosferă de iubire. Ei au crezut la început că unul dintre vechii lor preoţi care-i părăsise s-a întors şi vrea să împlinească jertfa păgână. Desigur că Iisus din Nazaret nu voia să împlinească sacrificiul păgân, dar el a păşit printre oameni. Şi atunci a fost cuprins de forţa demonilor care erau în jurul altarului şi a căzut jos ca mort. Când oamenii au văzut aceasta au fugit. Iar Iisus din Nazaret, înainte de a cădea în inconştienţă, a văzut cum oamenii erau urmăriţi de forţele demonice. Apoi el şi-a pierdut conştienţa obişnuită şi a fost răpit în lumile spirituale. Atunci a putut percepe ceea ce se revelase cândva vechilor preoţi ai misteriilor în toată puritatea şi în adevăr, a putut percepe vechile revelaţii păgâne, aşa cum percepuse vocea marii Bath-Kol în revelaţiile iudaice. Şi acum putea să audă străvechea revelaţie păgână care poate fi redată oarecum în următoarele cuvinte în limbajul actual:

Amin,
Cele rele domnesc,
Mărturie a Eului care se emancipează,
Vină personală a Sinei, de alţii săvârşită,
Vieţuită în pâinea cea zilnică,
În care nu domneşte voinţa Cerurilor,
Căci omul s-a despărţit de Împărăţia voastră,
Şi a uitat
Numele vostru,
O, Părinţi din Ceruri.

Şi Iisus din Nazaret, în starea sa modificată de conştienţă, ştia că această revelaţie străbătuse ca un fir

conducător străvechea înţelepciune sfântă a misteriilor. El şi-a revenit, păstrând amintirea a ceea ce fusese cândva învăţământ sacru străvechi al religiilor păgâne. El a inversat revelaţia astfel primită pentru a permite oamenilor să continue să progreseze, şi ea a devenit „Tatăl nostru".

Ceea ce învăţăm despre lumile superioare nu învăţăm pur şi simplu din cele predate, ci mai degrabă din realităţile pe care le vieţuim în lumile superioare. Dar în felul acesta aflăm într-un mod infinit mai profund întreaga însemnătate a unei astfel de revelaţii decât se poate afla dintr-o învăţătură sau teorie. O nouă mare durere se depuse în sufletul lui Iisus din Nazaret. El avea dinaintea sa, printr-un caz deosebit de limpede, întreaga pustiire la care ajunseseră revelaţiile păgâne, şi nu putea decât să realizeze contrastul faţă de ceea ce fuseseră ele cândva.

Şi aşa cum în mijlocul poporului evreu putuse spune: Chiar dacă astăzi ar răsuna vocea marii Bath-Kol nu mai există oameni care să o poată înţelege, eşti singur printre ei, acum putea spune în privinţa păgânilor: Şi chiar dacă vocile vechilor misterii păgâne ar răsuna din nou peste tot, nu se mai află oameni care să le poată înţelege.

Aşa a aflat Iisus din Nazaret, cu cea mai profundă durere, evoluţia descendentă a omenirii.

Cele tocmai povestite s-au petrecut cam pe la vârsta de douăzeci şi patru de ani a lui Iisus din Nazaret. La scurt timp după ce se petrecuseră, el s-a întors acasă. A fost cu aproximaţie perioada în care a murit tatăl său la Nazaret.

În răstimpul dintre douăzeci şi patru şi treizeci de ani, deoarece se afla din nou la Nazaret, a ajuns în legătură cu esenienii, care aveau pe ici şi pe colo câte o colonie. El nu a devenit esenian propriu-zis, dar datorită vieţii sale sufleteşti profunde, datorită dublei mari dureri ce se

depusese în sufletul său şi se transformase în iubire esenienii îl primiră în mijlocul lor, vorbind cu el adesea despre cele mai mari taine ale lor, despre care nu discutau decât cu cei asemănători lor, cu iniţiaţii. El a fost singurul cu care au vorbit despre tainele lor profunde. Şi a cunoscut în esenieni oameni care, printr-o evoluţie lăuntrică deosebită, aspirau să se înalţe din nou până la acele înălţimi din care omenirea evoluase descendent. El a preluat cu ardoare ceea ce putea afla de la esenieni în privinţa dezvoltării evoluţiei omeneşti necesare unei asemenea elevări. Dar într-o zi, când a ieşit pe poartă din casa esenienilor, a avut o viziune remarcabilă: de cele două părţi ale porţii a văzut două făpturi despre care mai târziu, prin trăirile sale ulterioare, a ştiut că sunt Lucifer şi Ahriman. Aceştia fugeau de la porţile esenienilor spre restul lumii. Şi el se afla atât de departe, prin ceea ce parcursese ca proprie evoluţie lăuntrică, încât să poată citi, ca să spunem aşa, în scrierea ocultă semnificaţia acestei fugi a lui Lucifer şi Ahriman de la porţile esenienilor. El ştia că era posibil şi în acel prezent ca anumiţi oameni, printr-o evoluţie sufletească deosebită, să ajungă până la înălţimile spirituale, dar numai pe seama celorlalţi oameni. Căci evoluţia esenianã putea fi parcursă numai de anumiţi aleşi, şi ei puteau să o facă numai dacă alţii rămâneau pe o treaptă inferioară. El ştia că prin evolulia lor mistică esenienii se eliberau de influenţa lui Lucifer şi a lui Ahriman, dar tocmai de aceea, pentru că trebuiau să se îndepărteze de casele esenienilor, Lucifer şi Ahriman se îndreptau înspre ceilalţi oameni, cuprinzând cu atât mai mult restul omenirii. Şi această trăire ocultă i-a pricinuit cea de a treia mare durere, căci el îşi putea spune: Da, unor oameni deosebiţi, aleşi dintre ceilalţi, le este posibil să se înalţe până la ceea ce a fost revelat oamenilor mai înainte,

dar ei se pot înălţa numai în contul celorlalţi oameni; acest lucru i-a sfâşiat aproape inima, căci el era plin de iubire faţă de toţi oamenii. Şi acum, ca rezultat al acestei a treia mari dureri, el putea spune: Chiar dacă în prezent unii oameni pot accede până la înalte cunoştinţe spirituale, acestea trebuie totuşi sustrase restului oamenilor. Oricât de sus s-ar putea înălţa un suflet, oricât de multe ar putea şti el pentru a-şi împărţi experienţa cu esenienii, ceilalţi oameni de pe suprafaţa Pământului se află într-o stare prea deplorabilă pentru a ajunge acolo.

Când Iisus din Nazaret a vieţuit aceste lucruri, el şi-a putut da seama că mama sa adoptivă dobândea tot mai multă înţelegere pentru viaţa lui lăuntrică. Acest lucru s-a întâmplat în special după moartea tatălui său. Şi pe când mai înainte Iisus din Nazaret era întru totul singur şi solitar în familie, în această perioadă au avut loc mai multe conversaţii cu mama sa, cu care Iisus din Nazaret a putut vorbi despre ceea ce trăia în solitudinea sufletului său. Şi aşa, la vârsta de treizeci de ani, el a ajuns la o mare convorbire decisivă cu mama sa. Toate cele care se depuseseră în sufletul său drept cunoaştere începând de la vârsta de doisprezece ani – prin perceperea vocii marii Bath-Kol, prin Tatăl nostru cosmic, prin vieţuirile de la esenieni –, despre toate acestea a vorbit cu mama sa într-o bună zi. Şi a vorbit în aşa fel cu mama sa, încât această conversaţie acţionează profund zguduitor şi când este descifrată ulterior din Cronica Akasha, prin cercetarea ocultă. Cuvintele nu se îndreptau înspre mamă doar ca simple cuvinte, ci ca puteri vii, purtând pe aripile lor fiinţa sufletească a lui Iisus din Nazaret în fiinţa sufletească a mamei. Iisus din Nazaret era atât de profund unit cu ceea ce avea de îmbrăcat în cuvinte, încât durerea şi cunoştinţele sale au trecut în cuvinte, revărsându-se în inima şi sufletul mamei.

Şi a fost ca şi cum o viaţă nouă ar fi străbătut-o pe mamă ca, întinerită, ea se născu la o viaţă nouă.

Însă Iisus din Nazaret a ajuns într-o cu totul altă stare sufletească. Odată cu cuvintele se revărsase în afară şi ceea ce era atât de intim unit cu ele, propriul său Eu. Eul lui Zarathustra părăsise cele trei trupuri, fizic eteric şi astral, ale lui Iisus din Nazaret, şi puterile cosmice acţionau înăuntrul celor trei trupuri. Fără conştienţă de Eu, ca într-o viaţă de vis superior, Iisus din Nazaret a fost mânat pe calea spre Ioan Botezătorul, acest Iisus din Nazaret care-şi expirase Eul, Eul lui Zarathustra, în convorbirea cu mama sa.

În felul acesta, după renunţarea la Eul lui Zarathustra el era pregătit să preia entitatea lui Christos drept noul său Eu. Cu aceasta a fost pregătit Misteriul de pe Golgota ca a patra treaptă a evenimentelor christice despre care am vorbit. Acesta s-a desfăşurat în răstimpul celor trei ani în care Christos a trăit în trupul lui Iisus din Nazaret şi până la Misteriul de pe Golgota. Şi abia la acel eveniment a cărui amintire o celebrăm în evenimentul Rusaliilor au ajuns ucenicii, ca inspiraţi de o altă stare de conştienţă, la cunoaşterea a ceea ce se petrecuse cu Iisus Christos.

Dacă privim cele afirmate despre entitatea lui Christos ca rezultat al cercetării oculte a prezentului, putem oare spune că inima şi sufletul nostru sunt mai puţin zguduite de aceste revelaţii decât de revelaţiile unui timp anterior asupra lui Iisus şi ale lui Christos? Ştiinţa ocultă a zilelor noastre ne pune într-adevăr în situaţia de a afla lucruri mai multe şi mai profunde despre Christos Iisus decât au ştiut secolele trecute. Şi ne este îngăduit să spunem că statura lui Christos creşte până la o dimensiune cosmică atunci când încercăm să o cunoaştem prin mijloacele pe care ni le pune la dispoziţie ocultismul modern.

Să privim înapoi asupra a ceea ce a fost transmis omenirii anterioare despre Iisus Christos, de exemplu în cele patru Evanghelii. Din punct de vedere ocult, ne este limpede faptul că cei care au scris Evangheliile le-au conceput din inspirația vechilor misterii, dintr-o clarvedere atavică. Eu am indicat acest lucru în cartea mea ***Creştinismul ca fapt mistic***. Cel dintâi care a realizat importanța cosmică a lui Christos a fost Sfântul apostol Pavel; Pavel, care putea percepe într-adevăr cum se revărsase puterea entității lui Christos în aura Pământului. Ceea ce i-a apărut lui Pavel ca element decisiv al cunoaşterii lui Christos poate deschide omului noi orizonturi pentru cunoaşterea lui Christos, dacă aprofundăm ocultismul zilelor noastre. Căci prin faptul că privirea văzătoare a lui Pavel se extinde de la Misteriul de pe Golgota asupra celor trei trepte premergătoare ale sale, prin faptul că ea se extinde de la ceea ce la Pavel a fost aproape numai percepere a lui Iisus din Nazaret la viața lui Christos Iisus, caracteristica trăirii lui Pavel se extinde de la un anumit centru asupra întregii mari manifestări a vieții lui Christos Iisus. Ajungând astăzi printr-o cercetare ocultă plină de dăruire în situația de a generaliza oarecum specificul modului de a-L cunoaşte pe Christos al Sfântului apostol Pavel, s-a îndeplinit un adevărat progres în această cunoaştere.

Eu nu am vrut să vă vorbesc în mod abstract despre progresul în cunoaşterea lui Christos, ci am vrut să vă arăt concret ce fel de cunoaştere a lui Christos poate fi dobândită în prezent prin ştiința ocultă. În felul acesta, ne poate deveni limpede prin considerațiile noastre de astăzi că ştiința spiritului, aşa cum o concepem noi, poate fi un instrument pentru o cunoaştere cât mai profundă a lui Christos. Rămâne de sperat că, dacă omenirea, datorită

influenţei materialiste, a respins vechile reprezentări despre Christos, ştiinţa spiritului recentă Îl va reda pe Christos omenirii. Căci această ştiinţă a spiritului nu vorbeşte despre Christos sprijinindu-se pe teorii, ci pe cuvintele lui Christos însuşi: Iată, eu sunt cu voi până a sfârşitul timpurilor [Nota 40]. – Căci în aura Pământului, în care ne aflăm noi, s-a revărsat Christos. El vieţuieşte înăuntrul ei! Şi noi putem intra în legătură cu El ca fiinţă spirituală prezentă în aura Pământului dacă ne însuşim posibilitatea de a o face aşa cum au vieţuit cândva ucenicii pe plan fizic împreună cu Christos Iisus. Trebuie doar să ne obişnuim să străvedem într-adevăr prezenţa vie a lui Christos în aura Pământului şi să nu identificăm creştinismul cu o simplă teorie, cu o simplă doctrină. Începând de la Misteriul de pe Golgota Christos este aici, este în jurul nostru. Îl putem afla în aceeaşi lume în care ne aflăm şi noi, în care se află El, numai că nu sub o înfăţişare fizică, ci ca entitate spirituală.

Şi noi putem urmări cum este El activ ca entitate, independent de ceea ce gândim noi, oamenii, despre El. Oare nu am vieţuit noi faptul că la concilii şi în alte locuri de dispute părerile şi învăţăturile despre Christos sunt total opuse şi că oamenii nu au fost capabili să se înţeleagă prin gândurile lor asupra lui Christos? Câte păreri nu au fost formulate asupra lui Christos? Însă dacă impulsul lui Christos ar fi depins de părerile oamenilor evoluţia Sa ar fi fost desigur compromisă. Acest impuls al lui Christos este o realitate vie în evoluţia Pământului, şi El acţionează ca realitate absolut independent de ceea ce gândesc oamenii despre El.

Pentru a înţelege mai bine lucrurile, să avem în vedere data de 28 octombrie 312. Pe atunci, în faţa porţilor Romei se afla Constantin, fiul lui Constantius Chlorus. El se

afla în faţa Romei, unde domnea Maxenţiu. Constantin, cu o oştire considerabil mai mică decât a lui Maxenţiu, se apropia de Roma, unde Maxenţiu avea la dispoziţie o oştire considerabil mai mare. Înăuntrul zidurilor Romei, Maxenţiu era în siguranţă. Constantin se apropia în câmp deschis. Bătălia care s-a purtat atunci a fost decisivă pentru configuraţia ulterioară a Europei. Cel care studiază istoria în profunzime va trebui să accepte că atunci nu au fost decisive nici ideile generalilor, nici raţiunea omenească, în privinţa a ceea ce s-a petrecut în bătălie, ci cu totul altceva! Maxenţiu a întrebat cărţile sibilinice şi a primit răspunsul: Dacă îl ataci pe Constantin în afara porţilor Romei, îl vei distruge pe cel mai mare duşman al Romei. – Un adevărat oracol! Iar în noaptea de dinaintea bătăliei, Maxenţiu a avut un vis care l-a îmboldit să părăsească poziţia sigură dintre zidurile Romei şi să iasă în întâmpinarea lui Constantin. Iar Constantin, cu oştirea sa cu mult mai mică, avusese noaptea un vis în care i s-a spus să poarte simbolul lui Christos în fruntea oştirii sale şi să învingă sub acest semn. Pe atunci nu jucau niciun rol temeiurile raţiunii, motivele strategice sau cunoaşterea tehnicii militare, ci prin Maxenţiu şi Constantin s-au opus forţe subconştiente. Putem gândi ce vrem despre valoarea sau nonvaloarea lui Constantin, dar în victoria repurtată atunci de el a trăit ca putere adevărată, reală, impulsul lui Christos, care acţiona în subconştientul oamenilor începând de la Misteriul de pe Golgota, indiferent de ceea ce credeau oamenii despre Christos.

Acesta este numai unul dintre evenimentele care pot fi expuse pentru a aduce mărturie cum a pătruns impulsul lui Christos mai întâi în puterile subconştiente ale sufletului, care altfel ar fi trecut în elementul sibilin. Şi pe când puterile sufleteşti conştiente au tins din ce în ce mai

mult sub influenţa curentului materialist să piardă din vedere impulsul lui Christos, Christos lucrează în continuare în puterile sufleteşti subconştiente ale oamenilor, aşa cum a acţionat în Constantin şi în Maxenţiu.

Însă astăzi ne aflăm în faţa necesităţii de a ridica la suprafaţă ceea ce a acţionat în puterile subconştiente ale sufletului, plasându-l pe deplin conştient în faţa sufletelor noastre. Noi trebuie să recunoaştem pe deplin conştienţi fiinţa care acţionează începând de la Misteriul de pe Golgota în aura Pământului şi în sufletele oamenilor şi faptul că destinul evoluţiei Pământului şi al omenirii este determinat din această aură a Pământului începând de la Misteriul de pe Golgota.

Având în vedere acestea, înţelegem progresul pe care l-a făcut cunoaşterea omenească în privinţa lui Christos şi înţelegem şi propriile sarcini în privinţa progresului în cunoaşterea lui Christos.

X CELE PATRU JERTFE ALE LUI CHRISTOS. CELE TREI TREPTE PREMERGĂTOARE MISTERIULUI DE PE GOLGOTA

Basel, 1 iunie 1914

Pentru cultura noastră actuală [Nota 41] este în primul rând necesar să dobândim o nouă cunoaştere a lui Christos, lăsând să acţioneze asupra noastră rezultatele ştiinţei spiritului. Şi tocmai această nouă cunoaştere a lui Christos întâlneşte adesea o ostilitate marcantă în mediile care se consideră oficial creştine. Este necesar să dobândim tot mai multă înţelegere pentru ceea ce necesită cultura noastră ca şcoală a dezinteresului. O înnoire a moralei, o aprofundare etică a vieţii omeneşti pot proveni

numai prin educarea altruismului. Această şcoală a altruismului poate fi parcursă de om în condiţiile actualului ciclu al dezvoltării numai dacă el dobândeşte înţelegerea adevăratului altruism. Or, când parcurgem evoluţia Universului nu putem găsi o înţelegere mai profundă a altruismului decât aceea care ne-a fost dată prin apariţia lui Christos pe Pământ. Iar faptul de a-L cunoaşte pe Christos înseamnă parcurgerea şcolii altruismului. A-L cunoaşte pe Christos înseamnă a te familiariza cu toate acele impulsuri ale evoluţiei omenirii care pătrund în sufletul nostru, în aşa fel încât încălzesc şi înflăcărează tot ceea ce este predispus ca altruism în acest suflet, chemându-l la o viaţă sufletească activă, la înfăptuirea altruismului. Sub influenţa materialismului, altruismul a fost pierdut într-un mod pe care abia timpurile viitoare ale omenirii îl vor recunoaşte. Abia prin aprofundarea Misteriului de pe Golgota, prin pătrunderea cunoaşterii Misteriului de pe Golgota cu întregul nostru sentiment, cu întreaga noastră fiinţă sufletească, ne putem reînsuşi o cultură a altruismului. Şi putem spune că ceea ce a făcut Christos pentru evoluţia omenirii se configurează în impulsul fundamental al altruismului, iar ceea ce poate deveni acesta pentru evoluţia conştientă a sufletului omenesc este şcoala altruismului! Vom deveni cel mai bine conştienţi de acest lucru dacă vom analiza Misteriul de pe Golgota în vastul său context.

Aşa cum îl cunoaştem, Misteriul de pe Golgota s-a desfăşurat *o singură dată* în cadrul evoluţiei fizice a Pământului. O singură dată s-a întrupat acea entitate pe care o recunoaştem drept entitatea lui Christos într-un trup omenesc, în trupul lui Iisus din Nazaret. Dar acest Misteriu de pe Golgota a avut trei trepte premergătoare. De trei ori s-a desfăşurat ceva anterior, în orice caz nu pe Pământ, ci în

lumea spirituală. Şi noi avem oarecum trei Misterii de pe Golgota despre care trebuie să spunem că nu s-au împlinit pe planul fizic. Abia cel de-al patrulea s-a desfăşurat pe planul fizic, fiind cel despre care ne vestesc Evangheliile şi scrisorile apostolului Pavel. Dar acest cel mai mare eveniment al Pământului a fost pregătit de trei evenimente supraterestre. Aceste evenimente supraterestre s-au desfăşurat unul în vechea Lemurie, iar celelalte două în perioada atlanteeană. Cel de-al patrulea eveniment s-a desfăşurat în perioada postatlanteeană şi este ceea ce cunoaştem noi drept Misteriul de pe Golgota.

Cele trei evenimente precedente nu s-au desfăşurat pe Pământ, ci în lumea supraterestră, dar puterea acestor evenimente a coborât asupra Pământului. Noi vrem să înţelegem cum au acţionat puterile celor trei evenimente supraterestre pregătitoare ale Misteriului de pe Golgota în evoluţia omenirii.

În acest scop, trebuie să ne învingem pentru început egoismul în privinţa vieţii noastre morale, a modului nostru de a înţelege lumea şi în privinţa a ceea ce se desfăşoară înăuntrul conştienţei noastre. Aceasta este o sarcină a civilizaţiei noastre pentru viitor. Omenirea trebuie să devină din ce în ce mai altruistă, mai lipsită de egoism, căci în aceasta constă viitorul adevăratelor fapte morale, viitorul tuturor faptelor de iubire ce se pot produce prin omenirea Pământului. Şi viaţa noastră conştientă se află pe calea altruismului, sau trebuie să se afle pe calea altruismului. Într-o anumită privinţă însă există deja în noi ceva esenţialmente altruist. Şi ar fi cea mai mare nenorocire a omului pământean dacă în anumite părţi ale fiinţei sale el ar trebui să fie atât de egoist pe cât este constrâns să o facă în multe privinţe, în ziua de astăzi, în legătură cu viaţa sa morală, intelectuală şi afectivă. Dacă,

de exemplu, egoismul ar cuprinde sau ar putea cuprinde simţurile noastre în aceeaşi măsură în care ne cuprinde moralitatea, aceasta ar fi cea mai mare nenorocire pentru omul pământean. Căci simţurile acţionează în trupurile noastre astfel încât în această acţiune senzorială se exprimă altruismul, lipsa de sine.

Noi avem în trupul nostru ochi. Prin ochi vedem. Dar noi vedem numai prin faptul că ochii noştri sunt într-adevăr altruişti, dezinteresaţi, în sensul că nici nu îi simţim. Îi purtăm în noi, vedem lucrurile prin ochi, dar ochii ca atare dispar din percepţiile noastre. Şi la fel este şi cu celelalte simţuri ale noastre. Noi percepem lumea prin faptul că sistemul nostru senzorial este altruist. Să considerăm că ochii noştri ar fi egoişti. Ce s-ar întâmpla în acest caz cu omul? Dacă ne-am apropia, de exemplu, de o culoare albastră, pe măsură ce ne apropiem, ochiul nostru – care ar funcţiona în aşa fel încât în loc să lase culoarea să treacă prin el ar absorbi-o imediat în sine – ar fi absorbit de acest albastru pe măsură ce s-ar apropia de el. Albastrul ar fi resimţit în ochi ca o forţă de absorbţie, dacă ochiul ar putea deveni atât de egoist pe cât suntem în viaţa noastră morală, intelectuală şi afectivă. Dacă ne-am apropia de o culoare roşie şi ochiul nostru nu s-ar comporta dezinteresat şi ar avea pretenţia să vieţuiască în sine efectul roşului, atunci roşul ar acţiona asupra ochiului nostru ca şi cum l-ar înţepa. Şi dacă ochii noştri ar deveni egoişti, am avea faţă de toate impresiile durerea absorbirii sau a înţepării. Am fi conştienţi că avem ochi, dar am percepe numai durerea absorbirii sau a înţepării. În realitate, pentru omul actual situaţia este astfel încât el trece prin lume şi ştie că în aceasta există efecte de lumină şi culoare. Dar el nu trebuie să se gândească la ochi. Acesta

se suprimă pe sine dezinteresat, prin procesul de percepţie. Şi la fel este şi cu celelalte simţuri.

În simţurile noastre domneşte altruismul. Dar simţurile nu ar fi ajuns la acest altruism, şi acest altruism le-ar fi fost luat chiar din perioada lemuriană, dacă Lucifer ar fi putut acţiona liber, pentru sine, pe atunci. Spiritul despre care cuvântul biblic afirmă cu bună dreptate că ar fi zis: Ochii voştri se vor deschide a făcut necesară transpunerea omului într-o sferă a vieţii pământene în care, dacă ochii săi ar fi trebuit să se dezvolte sub influenţa lui Lucifer, ar fi devenit egoişti. Şi la fiecare impresie – şi acesta ar fi fost cazul şi al celorlalte simţuri – omul ar fi strigat: Ah, aceasta mă împunge! – şi n-ar fi perceput culoarea roşie din mediul său înconjurător, sau ar fi spus: Ah, asta mă absoarbe! – şi n-ar fi perceput culoarea ei albastră, ci acţiunea ei absorbantă din ochi. Acest pericol a fost îndepărtat din evoluţia omenirii încă din perioada lemuriană, prin aceea că acea entitate care s-a întrupat mai târziu prin Misteriul de pe Golgota în trupul lui Iisus din Nazaret a pătruns atunci, dar de data asta nu pe Pământ ci în lumea supraterestră, în sufletul unei fiinţe arhanghelice, al unei fiinţe din ierarhia arhanghelilor. Astfel, pe când Pământul trecea prin perioada sa lemuriană, în înălţimile spirituale a trăit o fiinţă care a parcurs un fel de act premergător Botezului din Iordan, datorită faptului că un arhanghel şi-a jertfit sufletescul şi Christos a pătruns în fiinţa acestui arhanghel. În felul acesta s-a declanşat o putere care a acţionat în evoluţia omenirii Pământului. Şi rezultatul acestei intervenţii a fost liniştirea simţurilor, armonizarea simţurilor. Şi dacă ne putem servi astăzi de simţurile noastre, în sensul că aceste simţuri sunt altruiste, dacă am înţeles această realitate şi am devenit recunoscători faţă de ordinea cosmică, atunci vom privi în

vremurile vechi şi vom spune: Faptul că suntem oameni senzoriali şi nu resimţim durere prin simţurile noastre, ci resimţim minunata natură din jurul nostru, aceasta se datorează primei jertfe a lui Christos. Faptul că El a pătruns în sufletul unui arhanghel a avut ca efect îndepărtarea pericolului devenirii egoiste a simţurilor în evoluţia omenirii. Aceasta a fost prima treaptă premergătoare Misteriului de pe Golgota.

Omul va învăţa să dezvolte treptat un sentiment profund religios atunci când priveşte înspre măreţia naturii şi înspre cerul înstelat, înspre toate cele care sunt luminate de Soare, care se află în jurul nostru în regnurile animal, mineral şi vegetal, şi va învăţa să spună: Faptul că pot privi în felul acesta lumea din jurul meu, faptul că sunt încadrat în această lume în aşa fel încât simţurile mele să nu fie un izvor de suferinţă, ci un instrument al perceperii măreţiei Universului îl datorez primei jertfe făcute de Christos ca treaptă premergătoare Misteriului de pe Golgota. Şi noi întrezărim perspectiva unui viitor în care contemplarea naturii, bucuria ce ne-o provoacă natura vor fi christificate, în care oamenii vor simţi şi-şi vor spune, atunci când merg afară şi se bucură de o primăvară minunată, de frumuseţile verii sau de orice altă măreţie a naturii: Trebuie să fim conştienţi că putând prelua ceea ce ne oferă măreţia naturii din jur nu noi, ci Christos în simţurile noastre este cel care ne dă posibilitatea să resimţim în acest fel splendoarea naturii.

Iar în prima perioadă a evoluţiei atlanteene egoismul – determinat acum prin Lucifer şi Ahriman – a vrut să se înstăpânească pe un alt sistem al organizării omeneşti, anume pe organele vitale. Să încercăm o dată să privim esenţialul organizării noastre vitale, din acest punct de vedere. Care este acest esenţial? Trebuie să ne gândim

doar cum îi merge omului când este afectat acest esenţial al organelor vitale. El este afectat când apar maladii organice în organele vitale. Atunci, omul începe să simtă revendicările plămânilor săi, ale inimii sale, ale stomacului şi ale celorlalte organe. Atunci începe vremea în care omul, simţind durerea, ştie că are un stomac, o inimă, ştie cu o certitudine imanentă că a fi bolnav înseamnă că un organ a devenit egoist şi duce o viaţă proprie în organismul nostru. În viaţa omenească obişnuită nu se petrece aşa ceva. Atunci, în organizarea generală a omului organele individuale trăiesc în mod altruist. Şi constituţia noastră ne oferă certitudinea de a fi sănătoşi în viaţa de toate zilele numai când putem merge prin lume având organe altruiste, când nu simţim că avem stomac, plămâni etc., ci le avem fără să le simţim, când ele nu se afirmă prin ele însele, ci sunt elemente componente ce slujesc întregului organism.

Vom vorbi altă dată, cu o altă ocazie, de ce egoismul organelor determină boala; astăzi vom indica numai starea normală. Dacă ar fi intervenit Ahriman şi Lucifer ar fi apărut cu totul alte stări deja din timpul evoluţiei atlanteene. Fiecare organ omenesc ar fi devenit egoist şi s-ar fi petrecut ceva foarte ciudat. Să presupunem că omul s-ar fi apropiat de un fruct, aşadar de ceva ce se află în lumea exterioară şi pe care ne face plăcere să-l mâncăm, sau care se află într o anumită relaţie cu organizarea noastră corporală. Cândva, relaţia noastră cu organele vitale va deveni obiect al studiilor medicale, dacă ştiinţa se va lăsa stimulată de ştiinţa spiritului. Atunci se va şti că, de exemplu, când omul culege cireşe din pom şi le mănâncă, ceea ce trece din cireşe în organizarea umană are o anumită legătură cu anumite organe, că alte fructe au alte legături cu alte organe. Tot ceea ce pătrunde în organizarea

omenească are anumite legături cu această organizare. Dacă s-ar fi împlinit ceea ce urma să se petreacă prin Ahriman şi Lucifer în perioada atlanteeană, atunci, ca să continuăm exemplul dat, când am fi cules cireşe organul care are o legătură cu cireşele ar fi generat o poftă uriaşă. Ar fi apărut o lăcomie infinită, şi omul ar fi simţit organul respectiv desolidarizându-se de celelalte, cu scopul de a-şi satisface pofta. Dar şi celelalte organe ar fi devenit la rândul lor egoiste, şi s-ar fi opus cu forţa în organism. Sau să considerăm un alt caz. Fie ceva care este dăunător omului. Aşa cum lucrurile din lumea exterioară au anumite legături cu omul în sens bun, tot aşa ele au şi raporturi prejudiciabile. Dacă omul s-ar fi apropiat de o plantă otrăvitoare sau de alt obiect care i-ar fi dăunat unui organ sau altuia, el ar fi simţit această relaţie prin activitatea lăuntrică a organelor, şi aceasta s-ar fi exprimat printr-un sentiment cumplit, chinuitor, de teamă. Omul ar fi simţit că în faţa lui se află ceva care acţionează asupra unui organ al său, ca şi cum l-ar consuma.

Acum să nu luăm în seamă ceea ce mănâncă omul, ci aerul care-1 înconjoară. Tot ceea ce există în aer are legătură cu organele noastre. Dacă s-ar fi împlinit ceea ce au vrut Ahriman şi Lucifer, dacă omul ar fi rămas în seama lui însuşi ar fi fost mânat prin lume pendulând între pofta animalică după ceea ce este favorabil unui organ sau altuia şi dezgustul cumplit faţă de ceea ce este dăunător pentru un organ sau altul. Să ne imaginăm că am fi încadraţi în lume având organe vitale astfel formate, încât am fi aruncaţi ca o minge între două extreme, trebuind să alergăm după orice aromă plăcută, chiar dacă ar fi la o oră distanţă de noi, sau să fugim din cauza unui sentiment de dezgust, chiar dacă obiectul care ni-l determină este relativ departe. Dacă am fi aruncaţi de ici-colo ca o minge de

cauciuc, credeţi că am putea să evoluăm în lume? Că nu s-a întâmplat aşa, că organele noastre vitale au fost frânate în această tendinţă, că ele au fost armonizate este consecinţa faptului că în perioada în care omul îşi parcurgea evoluţia din prima perioadă atlanteeană în sferele supraterestre a avut loc o a doua treaptă premergătoare Misteriului de pe Golgota. Din nou a pătruns entitatea lui Christos în sufletul unei fiinţe arhanghelice, şi ceea ce a fost produs în felul acesta a radiat în jos, în atmosfera Pământului. În felul acesta s-a creat acea armonizare, acea atenuare a egoismului organelor vitale, s-a produs ceea ce a făcut altruiste organele din om. Noi nu am fi putut niciodată fi sănătoşi, şi am fi avut în permanenţă în noi cele mai rele boli, datorită legăturii noastre cu lumea exterioară, dacă nu ar fi intervenit acest al doilea eveniment christic. Şi din nou se deschide o perspectivă pentru viitor ca omenirea, când se va fi pătruns cu o adevărată înţelegere a lumii spirituale, să-şi însuşească un sentiment de recunoştinţă faţă de entităţile spirituale de care depinde omul. Omenirea se va umple cu acea adevărată evlavie datorită căreia fiecare om va putea spune: Dacă sunt purtătorul fizic al unor organe lipsite de egoism este din cauză că nu m-am dezvoltat singur în lume, ci Christos mi-a modelat organele în aşa fel încât să pot fi om! – Învăţăm astfel tot mai mult că, în fond, putem rezuma tot ceea ce ne-a făcut oameni, în sensul cel mai cuprinzător, astfel încât să spunem: Nu eu, ci Christos în mine! – Christos s-a îngrijit de întreaga evoluţie a omenirii prin cele trei trepte premergătoare Misteriului de pe Golgota, pe care le-a împlinit înainte Misteriului propriu-zis.

În ultima perioadă a evoluţiei atlanteene, omenirea se afla în faţa unui al treilea pericol. Egoismul urma să intervină în gândire, simţire şi voinţă, creând dezordine. Ce

s-ar fi produs în felul acesta? Omul ar fi vrut una sau alta. Ar fi ascultat de impulsurile voinţe sale, gândirea sa ar fi ascultat de alt impuls, simţirea de un altul. Era necesar, pentru evoluţia omenirii, ca gândirea, simţirea şi voinţa să se îmbine dezinteresat în ansamblul sufletului. Numai sub influenţa lui Lucifer sau Ahriman nu s-ar fi putut face acest lucru. Dacă ar fi acţionat numai Lucifer şi Ahriman, gândirea, simţirea şi voinţa ar fi devenit egoiste, ar fi sfâşiat acţiunea armonioasă a sufletului. Şi atunci ar fi intervenit, spre sfârşitul perioadei atlanteene, cel de-al treilea eveniment christic. Din nou a pătruns entitatea lui Christos în sufletul unei fiinţe arhanghelice, şi puterea care s-a creat în felul acesta în lumea supraterestră prin faptul că entitatea lui Christos a pătruns într-o fiinţă arhanghelică a făcut posibilă armonizarea gândirii, simţirii şi voinţei. Aşa cum razele fizice ale Soarelui trebuie să acţioneze pe Pământ pentru ca viaţa vegetală să nu încremenească, tot aşa Spiritul solar din lumile supraterestre trebuie să facă să acţioneze reflexul său pe Pământ, aşa cum v-am descris acum. Pe cea de-a treia treaptă, El a armonizat gândirea, simţirea şi voinţa, aşa cum trebuie ele armonizate în viaţa normală a oamenilor.

Ce ar fi devenit omul dacă nu ar fi intervenit acest al treilea eveniment christic? Ar fi fost cuprins de furia poftelor sale sălbatice, de viaţa sa de voinţă. Ar fi putut deveni turbat, deşi, pe de altă parte, raţiunea sa devenită egoistă ar fi batjocorit ceea ce îndeplineşte voinţa sa turbată. Acest lucru a fost îndepărtat prin cel de-al treilea eveniment christic, prin care Christos a pătruns pentru a treia oară ca entitate christică în învelişul sufletesc al unui arhanghel, al unei fiinţe din ierarhia arhanghelilor.

Omenirea a păstrat o amintire a modului în care pasiunea omenească a fost armonizată cu gândirea

omenească prin puterile care au acţionat atunci din lumile supraterestre. Acest semn de amintire există, numai că nu este înţeles în mod corect. Sfântul Gheorghe care învinge balaurul, sau Arhanghelul Mihael care învinge balaurul constituie semnul pentru acest al treilea eveniment christic, când Christos a pătruns în sufletul unui arhanghel, iar balaurul pe care calcă este cel care ar fi adus în dezordine gândirea, simţirea şi voinţa. Toţi cei care privesc imaginea Sfântului Gheorghe cu balaurul, sau a lui Mihael cu balaurul, sau alte imagini asemănătoare evocă în realitate cel de-al treilea eveniment christic. Şi grecii, care au creat ceva în minunata lor mitologie, ca ecou al celor petrecute în lumile spirituale la sfârşitul perioadei atlanteene, au venerat Spiritul solar ca armonizator al gândirii, simţirii şi voinţei din om. Tu, Spirite solar – aşa spuneau oamenii din vechea Grecie care ştiau ceva în acest sens –, tu ai devenit suflet în înfăţişare spiritual-eterică, căci aceasta este înfăţişarea celor pe care-i numim astăzi arhangheli. Tu ai adus la armonie, prin minunata ta liră pe care laşi să răsune armonios muzica sufletului omenesc, ceva ce altfel s-ar fi ciocnit nestăpânit în sufletul omenesc ca gândire, simţire şi voinţă! În felul acesta, Spiritul solar devenea spirit ocrotitor faţă de pasiunile ce s-ar fi declanşat sălbatic în om, dacă ar fi putut vieţui în aburii ce urcau dinăuntrul pământului, care scapă din pământ. Şi dacă un om li s-ar fi expus lor şi ar fi lăsat aceşti vapori să acţioneze asupra lui, gândirea, simţirea şi voinţa lui s-ar fi amestecat în mod haotic. Grecul o plasa deci pe Pythia deasupra vaporilor care aduceau dezordine în pasiuni prin intermediul lui Lucifer şi Ahriman, dar Apollo o ilumina pe Pythia, învingând sălbăticia pasiunilor, şi ea a devenit profetesă. Prin spiritul solar al lui Apollo grecul îl resimţea pe Christos al celui de-al treilea eveniment christic. Iar în

raportul acestuia cu dispoziţia stăpânitoare de pasiuni a Pythiei, în acest rol protector pe care zeul Apollo l-a conferit Pythiei grecul vedea efectul celei de-a treia jertfe a lui Christos: armonizarea prin cel de-al treilea eveniment christic a pasiunilor omeneşti dereglate. În fond, zeul solar Apollo este pentru greci ceea ce este reprezentat în imagine drept Mihael sau Sfântul Gheorghe învingând balaurul.

Vedem astfel sensul pe care îl aveau cuvintele pronunţate de *Iustin Martirul* [Nota 42]. Cuvinte care, dat fiind că au fost pronunţate de un martir, pot fi privite drept creştine, deşi diverşi reprezentanţi actuali ai creştinismului l-ar declara eretic. Iustin spunea: Şi Heraclit, şi Socrate, şi Platon au fost creştini, dar creştini în măsura în care puteau fi înainte să fi avut loc Misteriul de pe Golgota. Teologii de astăzi nu mai ştiu nimic în acest sens, dar în primele vremuri ale creştinismului şi martirii creştini mai ştiau că vechii înţelepţi greci, chiar dacă nu foloseau numele de Christos, dacă ar fi fost întrebaţi cine este Apollo ar fi răspuns din cunoaşterea lor misterială: Marele Spirit solar, care va trăi mai târziu într-un corp omenesc, el este cel care ne întâmpină sub chipul lui Apollo şi care prinde suflet în Apollo sub chipul unui arhanghel.

Şi apoi a urmat cel de-al patrulea misteriu, cel pământean, de pe Golgota. Aceeaşi entitate a lui Christos, care pătrunsese de trei ori în sufletul unui arhanghel, s-a întrupat acum, prin evenimentul pe care îl numim Botezul lui Ioan în Iordan, în trupul lui Iisus din Nazaret.

Recunosc că vi se va părea ciudat când voi spune: Această entitate a pătruns de trei ori în sufletul unui arhanghel, şi apoi s-a încorporat într-un trup omenesc. Căci din punct de vedere logic ar trebui spus că între pătrunderea în sufletul unui arhanghel şi încorporarea

într-un trup omenesc s-ar afla pătrunderea în sufletul unui înger, ceea ce înseamnă că entitatea lui Christos ar fi trebuit să pătrundă în sufletul unei fiinţe aflate pe treapta de înger. Aşa apar lucrurile unor oameni. Dar nu e adevărat când oamenii afirmă că lucrurile care provin din ştiinţa spiritului sunt născocite. Şi dacă mă întrebaţi: Cum se face că entitatea lui Christos nu a coborât treaptă cu treaptă, din ierarhie în ierarhie, până la a deveni om, dacă îmi puneţi astăzi această întrebare, va trebui să vă răspund că asta nu ştiu, pentru că eu nu construiesc teorii. Căci cercetarea realităţii arată că entitatea lui Christos s-a folosit de trei ori de o fiinţă aflată la stadiul de arhanghel, şi apoi de o fiinţă aflată în stadiul uman, iar treapta de înger a fost lăsată deoparte. Las în seama cercetărilor ulterioare să stabilească de ce este aşa. Pentru moment, eu nu ştiu de ce este aşa, dar aşa este. Dacă ar fi fost să fie inventată, ar fi fost făcută diferit – după cum puteţi realiza din cele tocmai spuse.[Nota 43]

Aşadar a intervenit cea de a patra treaptă a Misteriului de pe Golgota. Acest Misteriu de pe Golgota a îndepărtat un alt pericol, şi anume pericolul ca prin influenţa lui Lucifer şi Ahriman Eul omului să fie dereglat. Organele senzoriale ar fi fost dereglate datorită lui Lucifer, în perioada lemuriană; în prima perioadă atlanteeană, organele vitale erau ameninţate de dezordine şi dizarmonie; în ultima parte a perioadei atlanteene a fost rândul organelor care stau la baza gândirii, simţirii şi voinţei. Iar în perioada postatlanteeană, Eul însuşi era ameninţat de dezordine. Şi pentru că Eul urma să intervină în această perioadă în evoluţia omenirii, s-a căutat să se stabilească armonia dintre acest Eu şi puterile Cosmosului, astfel încât Eul să nu devină jucăria forţelor Cosmosului. Eul ar fi putut deveni minge de ping-pong între aceste

forţe. El ar fi fost astfel configurat, încât i-ar fi fost imposibil să se menţină în sine, şi dacă ar fi fost lăsat în seama acestor forţe ceea ce provine din suflet ar fi fost sfâşiat de toate forţele elementale ce provin din vânt, aer şi valuri. Acestea ar fi sfâşiat tot omul.

Michelangelo a pictat acest lucru. Priviţi picturile sale. El a pictat ceea ce a ameninţat fiinţa omului. Acest ceva a apărut în sibile. El a pictat într-un mod minunat în sibile acel tip uman care îşi simte Eul în care se dezinstalează dezordinea, din care poate proveni cea mai minunată înţelepciune, dar în aşa fel încât omul nu o poate dirija. Priviţi cum le-a pictat Michelangelo. Ele reprezintă diversele grade de supunere faţă de fiinţele elementale, datorită dezordinii existente în Eu. Dar, pe de altă parte, mai apare ceva. El a pictat în acelaşi spaţiu pictural figurile gânditoare ale profeţilor, care se vede că aduc lumină în ceea ce menţine ordinea în Eu, faţă de Cosmos. Suntem deosebit de mişcaţi când vedem impulsul spre Eu din profeţi, şi de cealaltă parte fiinţa omenească căzută în dezordine datorită Eului, iar apoi pe Christos, în acelaşi spaţiu pictural, Christos care s-a încorporat într-un trup omenesc, aducând în ordine Eul ce urma să vină în lume.

Da, ştiinţa spiritului ne va arăta din ce în ce mai mult cum poate ajunge la altruism acest Eu al omului datorită celui de-al patrulea eveniment christic, Misteriul de pe Golgota. Simţurile au spus: Nu eu, ci Christos în noi. Organele vitale au spus: Nu eu, ci Christos în noi. Organele personalităţii au spus: Nu eu, ci Christos în noi. Viaţa morală şi cea intelectuală a omului trebuie să înveţe să spună: Nu eu, ci Christos în mine. – Fiecare pas în lumea spirituală ne arată aceasta.

Am vrut să vă expun astăzi aceste lucruri pentru ca altă dată, cu o ocazie pe care sper să o avem foarte curând,

să vă pot furniza dovezi oculte pentru aceste realităţi, şi cu aceasta să arătăm că ceea ce numim ştiinţă a spiritului trebuie să se reverse în viaţa noastră morală şi intelectuală, astfel încât omul să devină un discipol al altruismului, astfel încât Christos să trăiască în noi, astfel încât să-l simţim pe Christos viu, în fiecare cuvânt rostit din ştiinţa spiritului.

Vreau să mai adaug şi altceva. Dumneavoastră ştiţi că începând din anul 1909 am reprezentat dramele noastre misteriu la München [Nota 44]. Oamenii pot aprecia în bine sau în rău ceea ce am expus noi pe scena misteriilor; nu despre asta este vorba acum. Însă ceea ce s-a făcut necesită o anumită putere, o putere care nu este dată omului prin simplul fapt că există om pe Pământ. Vedeţi dumneavoastră, pentru ca noi să putem lucra acum la Dornach, pentru ca noi să putem prelucra diversele soiuri de lemn tare [Nota 45] avem nevoie de forţa musculară. Noi nu putem spune că putem să ne dăm în mod conştient această forţă musculară. Ea vine din trupul nostru, din ceea ce putem în sufletele noastre. Noi nu o avem în control. Şi nu avem în controlul nostru nici tot ceea ce îndeplinim în spiritual, şi pentru care ne trebuie putere spirituală. Aceasta nu depinde numai de talentul nostru ca oameni, aşa cum nu depinde numai de talentul nostru dacă noi putem face ceva, ci şi de forţa musculară a trupului nostru. Noi avem nevoie de forţe spirituale care sunt în afara noastră, aşa cum forţa musculară este în afara sufletelor noastre. Ştiu că pot veni nişte nulităţi care să spună: Tu eşti nebun, deoarece crezi că puterile spirituale îţi vin din afară, pe când ele urcă numai din propriul lăuntru. – Ei nu au decât să mă considere nebun. Eu îi consider ca făcând parte dintre aceia care nu pot face diferenţa dintre foame şi o bucată de pâine. Eu ştiu cum se revarsă puterile spirituale

din afară în om. Pe cât de puţin poţi să crezi, dacă nu eşti nebun, că foamea însăşi produce pâinea care o astâmpără, tot atât de puţin produce puterea sufletului *nostru* acele puteri de care avem nevoie pentru acţiunea spirituală: ele trebuie să se reverse în noi, să aflueze în noi din afară. Şi pe cât ştim de exact că foamea este în noi şi pâinea vine din afară, dacă nu suntem nebuni, tot aşa ştie cel care trăieşte în lumile spirituale ceea ce este în el şi ceea ce vine din afară. Iar în ceea ce mă priveşte, eu am simţit tot mai mult pentru persoana mea, începând din anul 1909, când era vorba să dezvolt în toată pacea şi liniştea ceea ce era nevoie pentru dramele-misteriu, eu am simţit puterea spirituală ce venea din afară. Eu ştiam că privirea spirituală a unei entităţi spirituale se odihnea pe ceea ce a fost făcut. Şi exprim această realitate dintr-o trăire nemijlocită.

Pe când începusem să lucrăm în Germania pe tărâmul ştiinţei spiritului, a venit la noi o bună prietenă [Nota 46] care a preluat cu un entuziasm admirabil ceea ce puteam oferi pe atunci. Dar ea nu a preluat numai cu un entuziasm plin de dăruire ceea ce a fost posibil să oferi pe atunci despre evoluţia omenirii, tainele cosmice, reîncarnare şi karmă, ci a unit totodată cu acestea un minunat simţ estetic. Această personalitate scălda în frumuseţe tot ceea ce primea prin învăţătură şi conversaţii. Pe atunci eram încă puţini. Pe atunci nu era nevoie să ne strângem într-o încăpere cum este cea de astăzi. Şi lucrurile pe care le expun astăzi unui mare cerc de auditori erau spuse pe atunci într-o discuţie la care nu eram decât trei [Nota 47]: eu şi alte două persoane. Una dintre aceste două persoane a părăsit deja în 1904 planul fizic, mergând în lumea spirituală. Şi aşa este, asemenea persoane parcurg o evoluţie după moarte. În anul 1907, când am prezentat la congresul nostru [Nota 48] versiunea Misteriului de la

Eleusis datorată lui Schuré, încă nu era perceptibilă o influenţă din partea ei. Aceasta a început în 1909, şi a crescut tot mai mult în ultimii ani. Ştiam cu precizie că este individualitatea acelei persoane cu care eram strâns legaţi, care putea fi iubită cu toată obiectivitatea, cu toată sinceritatea, datorită felului ei de a fi. Aflată în lumile spirituale, ea acţiona ca un înger păzitor pentru ceea ce aveam de făcut, pentru împletirea esteticului cu esoterismul în misteriile noastre. Şi am simţit atunci cum era ocrotit de această personalitate – care a fost chemată în lumile spirituale în 1904 – ceea ce s-a revărsat în activitatea Pământului pătrunzându-ne, personalitate spirituală înspre care privim cu recunoştinţă în sus, pentru că şi-a odihnit ochiul sufletesc pe faptele noastre, făcând posibilă înfăptuirea lor.

Dar apoi, când a fost vorba să cultivăm cu această personalitate ceea ce se poate numi un dialog – poate fi numit dialog, pentru că este un fel de interacţiune –, când intervenea acesta, această personalitate revela mereu faptul că poate găsi cu atât mai bine calea înspre activitatea noastră pământeană cu cât ne pătrundem noi mai mult de ideea de Christos în evoluţia Pământului. Dacă ar fi să îmbrac în cuvinte pământeşti ceea ce exprima mereu această individualitate, ar trebui să spun – dar trebuie să exprim, desigur simbolic, ceea ce în lumile spirituale este cu totul altfel –: Eu găsesc calea spre voi pentru că voi găsiţi tot mai mult calea de a face din ştiinţa voastră spirituală o expresie a ceea ce este însuşi cuvântul viu al lui Christos.

Aceasta va deveni pentru noi impulsul lui Christos: puntea vie dintre viaţa pământească şi viaţa în lumile supraterestre. De trei ori a pregătit Christos pentru om, din lumile supraterestre, calitatea esenţială de care are acesta

nevoie ca să vieţuiască cu adevărat. De trei ori a făcut Christos ca organele senzoriale, organele vitale şi organele personalităţii omului să devină lipsite de egoism. Acum este rândul omului să devină altruist în privinţă intelectuală şi morală, prin faptul că înţelege ce semnifică pentru această viaţă intelectuală şi morală cuvintele: Nu eu, ci Christos în mine.

Lumea va recunoaşte că ceea ce vestim noi ca ştiinţă a spiritului este cuvânt al lui Christos. El a spus: Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor. – Misiunea ştiinţei spiritului este în timpul nostru aceea de a deschide porţile înspre Christos cel viu. Cu înţelegerea celor vii se unesc şi morţii, care ştiu că entitatea Christos a găsit calea de la Cer spre Pământ. Şi dacă morţii se înclină înspre viaţa celor vii ca zeităţile ocrotitoare cele mai apropiate, atunci vor găsi sufletele celor vii din sfera terestră, cu atât mai multă uşurinţă cu cât aceste suflete se vor fi pătruns mai mult de impulsul lui Christos şi se vor fi spiritualizat. Christos a coborât ca înalt Spirit solar din lumile supraterestre pe Pământ prin Misteriul de pe Golgota, pentru ca să găsească o locuinţă în sufletele omeneşti. Ştiinţa spiritului trebuie să devină vestitoarea modului în care Christos îşi poate găsi locuinţa în sufletele omeneşti. Când Christos îşi va găsi locuinţa în sufletele oamenilor, din aura Pământului puterea Sa va radia înapoi în acele lumi pe care Christos le-a părăsit pentru salvarea oamenilor Pământului, şi întregul Cosmos va fi christificat.

Înspre o asemenea înţelegere profundă a Misteriului de pe Golgota ne înălţăm treptat printr-o adevărată pătrundere cu ştiinţa spiritului. Dacă ne gândim la acest lucru şi considerăm că ea trebuie să fie o şcoală a altruismului pentru viaţa morală şi intelectuală a omenirii de acum şi până în viitor vom fi intens pătrunşi de

necesitatea vestirii prin ştiinţa spiritului a Misteriului de pe Golgota. Căci atunci vom şti ce se are în vedere cu impulsurile spiritual-ştiinţifice care vor să pătrundă în omenire în prezent. Atunci impulsul lui Christos va pătrunde omenirea, căci într-adevăr toţi oamenii îl pot primi, deoarece Christos nu aparţine unei naţiuni, ci este înalta Fiinţă solară care aparţine întregului Pământ şi poate pătrunde în orice suflet omenesc, indiferent cărei naţiuni şi religii îi aparţine acesta. Fie ca tot mai mulţi oameni să găsească această cale înspre o asemenea înţelegere a impulsului lui Christos şi o asemenea înţelegere a Misteriului de pe Golgota, căci atunci probabil va apărea drept creştin ceea ce astăzi mulţi dintre cei care se declară creştini denumesc necreştin şi eretic.

Să nu ne mulţumim să înţelegem Misteriul de pe Golgota numai prin raţiune, să încercăm să cuprindem acest Misteriu cu întregul nostru suflet; pentru aceasta avem nevoie de ştiinţa spiritului. Atunci ne va fi permis să ne ştim discipoli ai curentului nostru spiritual, al acelor suflete care înţeleg ce este necesar omenirii acum şi în viitorul apropiat.

Acestea au fost lucrurile despre care voiam să vorbesc astăzi cu dumneavoastră. Să sperăm că vom putea să ne consacrăm într-un viitor nu prea îndepărtat consideraţiilor ce se pot lega nemijlocit de acestea tot în acest oraş.

NOTE

Relativ la tematica acestor conferinţe: După ce Rudolf Steiner a vorbit în conferinţele de la Londra, 2 mai 1913, şi Stuttgart, 20 mai 1913, despre un al doilea Misteriu de pe Golgota care a avut loc în decursul secolului al XIX-lea, a urmat comunicarea despre treptele premergătoare acestui Misteriu din epocile anterioare ale omenirii pentru prima dată în ciclul ***Christos şi lumea spirituală. Despre căutarea Sfântului Graal***, ţinut la răspântia anilor 1913/ 1914 la Leipzig (GA 149). Expunerile făcute ulterior şi în alte locuri referitoare la acest subiect – dintre care ultima, la Basel, în prima zi de luni a Rusaliilor, la 1 iunie 1914 – sunt conţinute în prezentul volum.

Cu toate acestea, rezultatul acestor cercetări conţine un singur motiv al noii cunoaşteri a lui Christos a lui Rudolf Steiner, de aceea indicăm alte câteva lucrări care se află în strânsă corelaţie cu aceasta:

Fenomenul apariţiei lui Christos în lumea eterică (16 conferinţe ţinute în diferite oraşe, în 1910), GA 118.

Creştinismul esoteric şi conducerea spirituală a omenirii (23 de conferinţe ţinute în diferite oraşe, în 1911 / 1912) GA 130.

Din Cronica Akasha. Evanghelia a Cincea (17 conferinţe ţinute în diferite oraşe, în 1913 Evanghelia 1914), GA 148.

Suportul textului: Conferinţele au fost stenografiate de membrii care nu aveau o calificare deplină de stenografi. De aceea stenogramele – care au fost transcrise de autorii lor şi oferite într-un text clar – pot conţine lacune şi nu pot fi considerate ca total lipsite de greşeli.

Se cunosc doar numele membrilor care au stenografiat următoarele conferinţele:

Stuttgart, 18 şi 20 mai 1913: Agnes Friedländer şi Clara Michels.

Stuttgart, 5 martie 1914: Grete Kreuzhage.

Basel, 1 iunie 1914: Rudolf Hahn.

Modificări ale textului faţă de prima ediţie din 1964: Pentru cele două conferinţe de la Stuttgart, din 18 şi 20 mai 1913, ne-au stat la dispoziţie pentru prima ediţie numai stenografiile lui Agnes Friesländer. Pentru cea de a doua ediţie din 1980 au fost folosite şi stenogramele Clarei Michels. Modificările au rezultat prin compararea textului cu aceste stenograme. În conferinţa de la Londra din 2 mai 1913 a putut fi adăugat, pe baza unei stenografii a lui Pieter de Haan, Olanda, paragraful „Seminţele [...] în secolul al XX-lea".

Modificări faţă de cea de a doua ediţie din 1980: În conferinţa de la Londra, 2 mai 1913, s-au putut face alte corecturi ale textului, pe baza unei stenografii existente în arhiva Vreede, care ne-a fost pusă la dispoziţie.

Titlul volumului şi titlurile conferinţelor nu provin de la Rudolf Steiner. În timpul vieţii sale au fost tipărite numai cele două conferinţe de la Londra din 1 şi 2 mai 1913 (vezi nota de mai jos).

Publicaţii separate:

Londra, 1 şi 2 mai 1913, *Ştiinţă ocultă şi dezvoltarea ocultă. Christos pe vremea Misteriului de pe Golgota şi Christos în secolul a1XX-lea*, Berlin, 1920 şi Dornach, 1958; 1983. Stuttgart, 18 şi 20 mai 1913, *Impulsul lui Mihael şi Misteriul de pe Golgota*, Dornach, 1934.

Pforzheim, 7 martie 1914, *Impulsul lui Christos în fiinţa temporală şi acţiunea sa în om*, Dornach, 1930 şi 1934.

Basel, 1 iunie 1914, *Cele patru jertfe ale lui Christos. Cele trei trepte premergătoare Misteriului de pe Golgota*, Dornach, 1936, şi Stuttgart, 1949.

Note referitoare la text

Operele lui Rudolf Steiner sunt indicate cu numărul de bibliografie din cadrul operelor complete (GA).

1. *„... prietenii din această ţară..."*: După întemeierea Societăţii antroposofice. Ultima vizită făcută de Rudolf Steiner la Londra a fost în 1905, cu prilejul celui de al doilea Congres al federaţiei secţiunilor europene ale Societăţii teosofice..

2. *Ernst Haeckel*, 1834-1919. Rudolf Steiner a avut cel mai viu interes faţă de Haeckel. Vezi, de exemplu, lucrarea din 1899, Hackel şi adversarii săi, conţinută astăzi în GA 30, şi autoreferatul făcut de el însuşi la conferinţa Haeckel, enigmele Universului şi teosofia, în GA 34.

3. Rudolf Steiner, ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, GA 10.

4. Rudolf Steiner, ***Ştiinţa ocultă în rezumat***, GA 13.

5. Rudolf Steiner, ***Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichităţii***, GA 8.

6. *„... ceea ce apare adesea oamenilor drept nebunie..."*: Vezi Pavel, I Corinteni 2, 14, 15 şi I Corinteni 3, 19.

7. *„...în două consideraţiuni... "*: ***Cercetări oculte asupra vieţii dintre moarte şi o nouă naştere*** (20 de conferinţe ţinute în diferite oraşe, 1912/ 1913), GA 140.

8. *„...am auzit chiar ieri..."*: Conferinţă publică la Stuttgart, 17 mai 1913, ***Rezultate ale cercetării spirituale asupra problemelor vieţii şi enigmei morţii*** (încă nepublicată).

9. *„...ciclul de conferinţe ţinut la Kristiania..."*: ***Misiunea sufletelor popoarelor***, GA 121.

10. „*...în conferința publică de ieri...*”: Stuttgart, 19 mai 1913, ***Rafael şi misiunea sa în lumina ştiinţei spirituale***, GA 69.

11. „*Așa cum se spune pe drept cuvânt în Biblie ... ”*: Sursa acestei indicaţii nu a putut fi stabilită. Biblia nu conţine aceste cuvinte.

12. „*...evoluția pe care a parcurs-o Buddha*”: Vezi ***Creştinismul esoteric şi conducerea spirituală a omenirii*** (23 de conferinţe ţinute în diferite oraşe 1911/1912), GA 130, şi ***Cercetări oculte referitoare la viaţa dintre moarte şi o nouă naştere*** (20 de conferinţe ţinute în diferite oraşe, 1912/1913), GA 140.

13. „*Obiecţiile puerile*...”: Aluzie la strădaniile membrilor Societăţii teosofice, grupaţi în „Steaua Orientului”, de a-l impune Occidentului pe tânărul indian Krishnamurti drept purtător al lui Christos.

14. *Nicolaus Copernicus*, 1473-1543. Canonic. Intemeietor al astronomiei moderne.

15. *Immanuel Kant*, 1724-1804. Relativ la expunerile lui Rudolf Steiner în privinţa filosofiei lui Kant vezi în primul rând lucrările ***Adevăr şi ştiinţă*** (1892), GA 3, ***Filosofia libertăţii*** (1894), GA 4, şi ***Enigmele filosofiei*** (1914), GA 18.

16. „*Mi-a fost îngăduit să vorbesc [...] la Kristiania despre o a cincea Evanghelie*”: Vezi ***Din Cronica Akasha. Evanghelia a Cincea*** (17 conferinţe ţinute în diferite oraşe, 1913/1914), GA 148.

17. „*...cei doi copii Iisus...*”: Rudolf Steiner a pomenit pentru prima oară despre aceasta în conferinţele de la Basel, vorbind despre ***Evanghelia lui Luca*** (10 conferinţe ţinute la Base1,1909), GA 114. O expunere în acest sens se găseşte şi în ***Conducerea spirituală a omului şi a omenirii***, GA 15.

18. *„Cel pe care Il căutaţi…”*: Matei 28, 5-6.

19. *„...din răsărit în apus şi apoi înspre nord... ”*: Vezi în acest sens expunerile amănunţite din conferinţele de la Dornach, 11 ianuarie 1919, în ***Goetheanismul, impuls de transformare şi idee a învierii*** (12 conferinţe, Dornach, 1919), GA 188.

20. *Johannes Tauler*, aproximativ 1300-1361; *Meister Eckhart*, aproximativ 1260-1327; *Jakob Böhme*, 1575-1624. Mistici germani. Vezi lucrarea lui Rudolf Steiner ***Mistica la începutul vieţii spirituale moderne şi raportul ei cu concepţia modernă despre lume*** (1901), GA 7.

21. *„Un renumit teolog al prezentului…”*: Arthur Drews (Utersen/Holstein,1865-1935,Achern). Vezi Colocviu berlinez asupra religiei. A existat Iisus? Discurs asupra mitului lui Christos ţinut de Arthur Drews şi alţii la 31 ianuarie şi 1 februarie 1910, Berlin şi Leipzig, 1910.

22. *Ernest Renan*, 1823-1922. Cartea sa, *Viaţa lui Iisus*, apărută în 1863, a făcut ca Renan să-şi piardă catedra de la Colegiul Franţei.

23. *„...consideraţiile asupra celei de-a cincea Evanghelii...”*: Vezi conferinţa de la Stuttgart din 22 noiembrie 1913, din ***Din Cronica Akasha. Evanghelia a Cincea***> (17 conferinţe ţinute în diverse oraşe, 1913/ 1914), GA 148.

24. *„...să sufere mii de morţi…”*: După această frază în stenogramă există o lacună. Vezi în acest sens expunerile asupra aceluiaşi subiect din celelalte conferinţe ale prezentului volum.

25. *Scotus Erigena* (probabil originar din Irlanda, aproximativ 810, mort în Franţa, aproximativ în 877). Traducător al scrierilor lui Dionisie Areopagitul, autor al *De divina praedestinatione, De divisione naturae*. În 1225 Vaticanul a ordonat arderea tuturor lucrărilor sale.

26. *Fecioara din Orléans*: Jeanne d'Arc, 6 ianuarie 1412 – 30 mai 1431. A fost condamnată, ca eretică, de către englezi, la arderea pe rug. Vezi Rudolf Steiner, ***Istorie ocultă*** (6 conferinţe ţinute la Stuttgart, 1910/1911), GA 126, şi ***Destin omenesc şi destin al poporului*** (20 de conferinţe ţinute la Berlin, 1914/1915), GA 157.

27. *Georg Wilhelm Friedrich Hegel*, 1770-1831. A se compara ideile lui Hegel, aşa cum le raportează Rudolf Steiner la textele acestuia, în *Enciclopedia ştiinţelor filosofice în schiţă*, partea I: Logica.

28. „*...«fantezia morală...»*": capitolul XII din ***Filosofia libertăţii*** (1894), GA 4.

29. „*expunerile mele extrase din Cronica Akasha...*": Vezi ***Din Cronica Akasha*** (1904/1908), GA 11.

30. Rudolf Steiner, ***Enigmele filosofiei***, GA 18.

31. „*Al patrulea pericol... "*: În acest pasaj trebuie ţinut cont de faptul că textul ce urmează, preluat din stenogramă, este incomplet.

32. „*Aşa cum viaţa se revarsă în gânduri prin impulsul lui Christos...*": Vezi, în acest sens, ***Conducerea spirituală a omului şi a omenirii*** (1911), GA 15.

33. „*Nu eu, ci Christos în mine... "*: Pavel, Galateni 2, 20.

34. „*Relaţia sa cu Krishna... "*: Expusă în conferinţele ţinute la Helsingfors, 28-31 mai şi 1-5 iunie 1913, ***Bazele oculte ale Bhagavad-Gita*** (nouă conferinţe ţinute la Helsingfors în 1913), GA 146.

35. „*...cele douăsprezece forţe senzoriale...*": Vezi în acest sens conferinţele de la Berlin, 23-27 octombrie 1909, 1-4 noiembrie 1910, 12-16 decembrie 1911, ***Antroposofie, psihosofie, pneumatosofie***, GA 115.

36. „*Ceea ce a spus Sfântul Augustin... "*: Citat din *Retractationes*, L. I., cap. XI I I, 3.

37. *Constantin I*, cel Mare, 274-337, împărat roman între 313-337.

38. „*În consideraţiile de astăzi*...”: Rudolf Steiner a vorbit la Paris, la 25, 26 şi 27 mai 1914. Cele două conferinţe din 25 mai şi 26 mai, pe tema clarvedere, raţiune şi ştiinţă, se găsesc în ***Despre înţelegerea lumii spirituale*** (şapte conferinţe ţinute în diferite oraşe, în 1914), GA 154. Relativ la conferinţa din 27 mai 1914, vezi şi volumul ***Din Cronica Akasha. Evanghelia a Cincea*** (17 conferinţe ţinute în diferite oraşe în 1913/ 1914), GA 148.

39. *Bath-Kol*: În ebraică, „Fiica Vocii”, în scrierile greco-iudaice, „Vocea Cerului”. Conform Talmudului, revelaţie divină de rangul doi faţă de profeţie.

40. „*Iată, eu sunt cu voi…*”: Matei 28, 20.

41. Cuvintele introductive la conferinţa din 1 iunie 1914 despre problemele Societăţii antroposofice sunt tipărite în „Ce se întâmplă în Societatea antroposofică”, nr. 39. În cazul ediţiei complete ele apar în secţiunea „Lucrări şi conferinţe referitoare la istoria mişcării ăntroposofice şi a Societăţii antroposofice”.

42. *Iustin Martirul*: Exprimarea se află în lucrarea sa *Apologia creştinismului*, I, 46.

43. În acest loc, Marie Steiner a făcut următoarea adnotare, la prima ediţie a conferinţei: „Pentru o precizie mai mare asupra acestui punct, vezi ciclul apărut sub titlul ***Christos şi lumea spirituală. Despre căutarea Sfântului Graal***. Rudolf Steiner vorbeşte acolo – nu se poate spune totul în fiecare conferinţă – despre entitatea *îngerească* fundamentală a copilului Iisus nathanic, care aparţine elementului sufletesc rămas în lumea spirituală atunci când a început evoluţia terestră umană propriu-zisă, odată cu influenţa luciferică. S-a menţinut o legătură între această substanţă spirituală pură şi cea care s-a repartizat

în sufletele omeneşti individuale; ea s-a exteriorizat într-o ocrotire spirituală a oamenilor ce se dezvoltau pe planul fizic, faţă de atacurile lui Lucifer şi Ahriman. Acea entitate supraomenească a decis să parcurgă o evoluţie în lumea ierarhiilor superioare, ceea ce i-a permis să fie pătrunsă un anumit timp de către entitatea lui Christos. Elementul solar a fost atenuat în felul acesta în privinţa acţiunii puterilor cosmice, în scopul armonizării omului pământean. Deoarece entitatea lui Christos s-a unit cu prototipul lui Iisus, prin sălăşluirea în sufletul arhanghelului, Christos a putut alunga balaurul din natura sufletească umană. Zeii greci sunt proiecţia acestei fiinţe angelice în mersul său printre planete."

44. *„...am reprezentat dramele noastre misteriu la München..."*: Din 1909 până în 1913 au fost reprezentate în fiecare an drame-misteriu la München: în 1909 Copiii lui Lucifer de Edouard Schuré; între 1910 şi 1913 cele patru drame-misteriu (GA 14) ale lui Rudolf Steiner. Festivalul proiectat în 1914 cu cea de-a cincea dramă-misteriu a lui Rudolf Steiner nu a putut avea loc datorită izbucnirii Primului Război Mondial.

45. *„...pentru ca noi să putem prelucra diversele soiuri de lemn tare... "*: Vezi în acest sens ***Limbajul formelor Goetheanumului***, conferinţă ţinută la Berna la 29 iunie 1921, având anexate 104 reproduceri, GA 289/290, Dornach, 1986.

46. *„...o bună prietenă... "*: Maria Strauch-Spettini (1847– 1904). Actriţă la teatrul Regal de la Drezda, apoi la Teatrul Imperial german din Petersburg; a renunţat la viaţa publică în 1883; începând din 1897 profesoara şi prietena Mariei Steiner, pe atunci Marie von Sivers. Vezi Rudolf Steiner, *Studii*, vol. I, *Marie Steiner von Sivers – o viaţă pentru antroposofie*, Dornach, 1988.

47. „...*nu eram decât trei*...": Rudolf Steiner, Marie Steiner, pe atunci von Sivers, şi Maria von Strauch-Spettini. Vezi nota precedentă.

48. „...*la congresul nostru*...": Vezi Rudolf Steiner ***Imaginea sigiliilor şi coloanelor oculte. Congresul de la München, de Rusalii 1907, şi efectele sale*** (Articole şi conferinţe, 1907/ 1909/ 1911), GA 284/285.

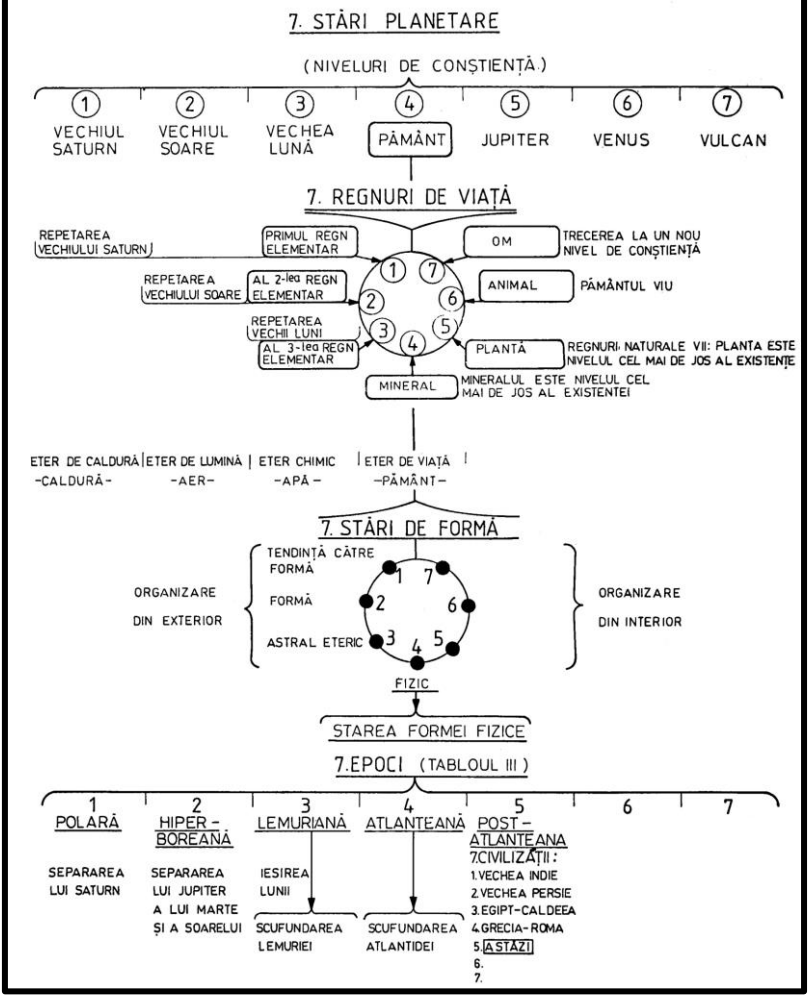
EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

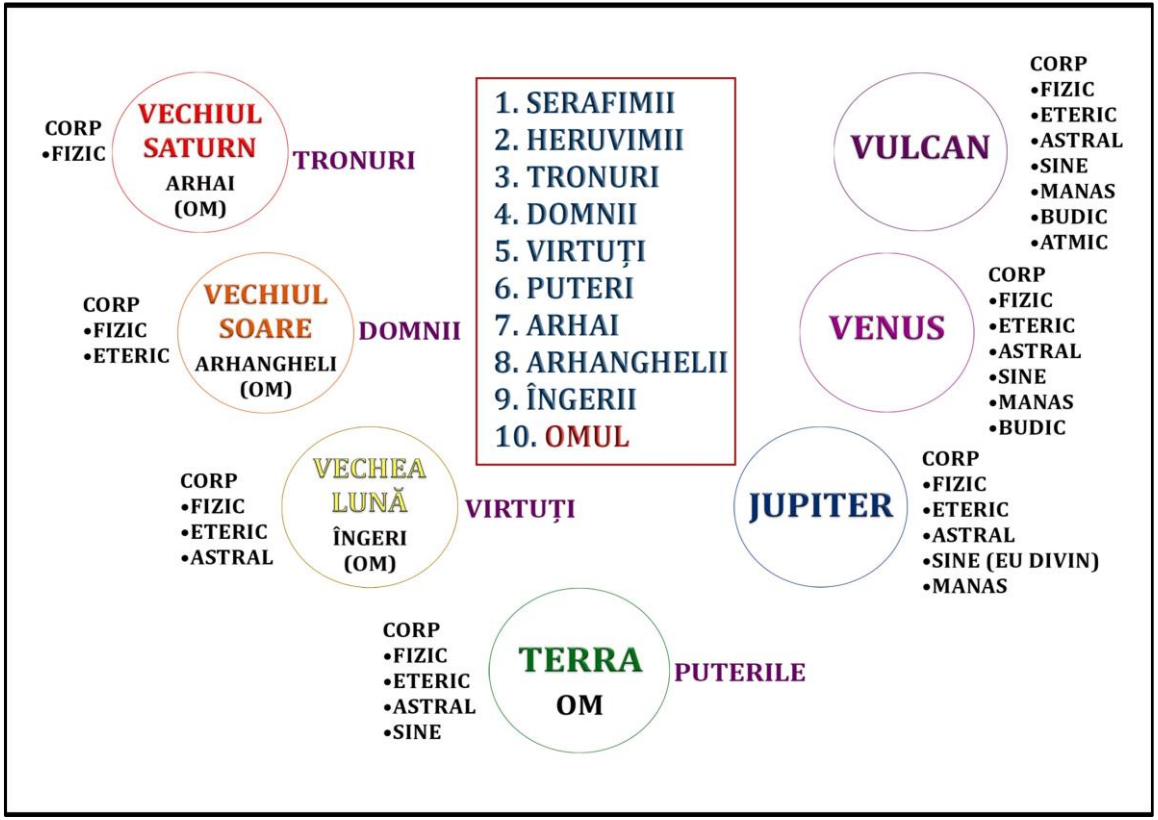
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI			FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar			
				Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ					Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer	Amfibii	Ferigi Criptogame Lycopode	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică)
				Permian Triasic	Reptile	Păduri de conifere	(Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare	Ferigi arborescente	Ieșirea Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine.
				Cretacic Scufundarea Lemuriei	Păsări cu dinți Saurieni	Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ		1. Terțiar: Paleocen, Eocen 2. Oligocen 3. Miocen, Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
				4. ♏ Cuaternar: Diluvium 5. Cuaternar: Glaciații (TABLOU X) 6. ♍ 7. ♑ Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ		1. ♋ Vechea Indie 2. ♊ Vechea Persie 3. ♉ Egipt-Caldeea 4. ♌ Grecia – Roma 5. ♐ Astăzi 6. ♒ 7. ♈	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
TERRA
OM
PUTERILE
1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
•ATMIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
JUPITER
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS